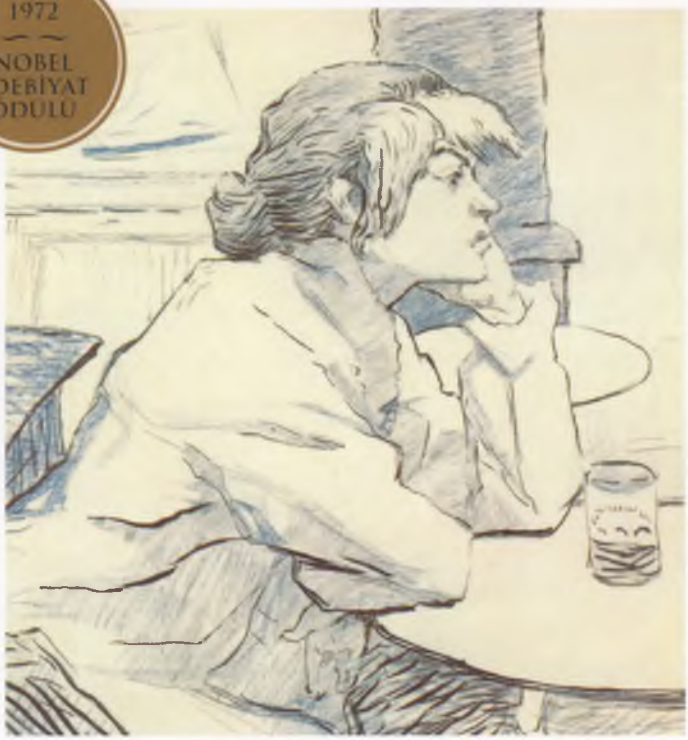
HEINRICH BÖLL

KATHARINA BLUM'UN ÇİĞNENEN ONURU

1972
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: AHMET CEMAL

CAN

6. BASKI

HEINRICH BÖLL

KATHARINA BLUM'UN ÇİĞNENEN ONURU

Die verlorene Ehre der Katharina Blum, Heinrich Böll
© 1974, 1984, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG,
Köln, Almanya
© 1999, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının
yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1999
6. basım: Temmuz 2013, İstanbul
Bu kitabın 6. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857
İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş
Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-510-919-0

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

HEINRICH BÖLL

KATHARINA BLUM'UN ÇİĞNENEN ONURU

ÖYKÜ

1972 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çeviren

Ahmet Cemal

CAN

Heinrich Böll'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Fotoğrafta Kadın da Vardı, 1998
Babasız Evler, 1999
Dokuz Buçukta Bilardo, 1999
Yolcu, Sparta'ya Varırsan Eğer, 2011
Palyaço, 2013

HEINRICH BÖLL, 1917'de Köln'de doğdu. İkinci Dünya Savaşı'na katıldı, esir düştü, 1945'e kadar özgürlüğüne kavuşamadı. 1950'den sonra yaşamını yazar olarak Köln'de sürdürdü. Eserleri için aldığı ödüller arasında 1967 Georg-Büchner Ödülü, 1972 Nobel Edebiyat Ödülü vardır. Alman ve Uluslararası PEN Derneği'nin başkanlığını yaptı. 16 Temmuz 1985'te öldü. Heinrich Böll, edebiyat yaşamına öykü yazarak başlamış ve öykücülüğü hep ön planda tutmuştur. İlk çalışmalarından en nitelikli yapıtlarına kadar, Böll'ün öykülerinde keskin gözlemcilik yeteneği, çağdaş ve eleştirel düşünce yapısı, alaycılığı, insancıl yaklaşımı kendini açıkça belli eder. Böll'ün eserleri yalnız Almanya içinde ve Alman dilini kullanan ülkelerde değil, bütün dünyada XX. yüzyılın önde gelen klasikleri arasına girmiştir.

AHMET CEMAL, 1942'de İzmir'de doğdu. St. George Avusturya Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde dersler verdi. *Yazko Çeviri* dergisini yönetti. Hölderlin, Kleist, Brecht, Canetti, Remarque, Celan, Zweig, Musil, Trakl, Benjamin, Kafka, Lukács, Fischer, Bachmann, Goethe, Paz gibi yazar ve şairlerin yapıtlarını dilimize kazandırdı. Deneme kitaplarının yanı sıra *Dokunmak* adlı öykü kitabı ile *Kıyıda Yaşamak* adlı romanı yayımlandı. Çeviri edebiyatına yaptığı hizmetlerden ötürü Avusturya Altın Devlet Liyakat Nişanı'nı ve 2010 yılı Tarabya Çeviri Ödülleri Almancadan Türkçeye Büyük Çeviri Ödülü'nü aldı.

Sunuş

Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru, basın medyasının kirlenmesini doğrudan konu ve hedef alan bir romandır.

Heinrich Böll, 1970'li yıllarda bu romanı yazdığında, o zamanki Almanya'nın bir toplumsal gerçeğini çıkış noktası yapmıştı. Ünlü Baader-Meinhof olayı nedeniyle yürütülen yaygın soruşturmalar sırasında bireysel özgürlükler kimi zaman tamamıyla hiçe sayılıyor, gelişigüzel çamur atmalar suçsuz insanların yaşamlarını, tartışmasız aklanma kararlarından sonra bile karartmayı sürdürüyordu. "Kurunun yanında yaşın da yanması" deyişi, Almanya'da sanki günlük yaşamın parçası olup çıkmış bir somut gerçeğe dönüşüyor, bu arada özellikle magazin basını da bu furyada kendi parsasını, adı "sansasyon" olan o korkunç silahıyla toplamaya bakıyordu.

Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru, işte böyle bir ortama tutulmuş bir aynadır. Romanın kahramanı Katharina Blum'un, polis tarafından aranılan bir anarşistle bir gece geçirmiş olmaktan başkaca kanıtlanabilir "suçu" yoktur. Gelgelelim Katharina'nın polis tarafından birkaç kez sorguya çekilmesi, insan ve ahlak değerlerinden tamamıyla yoksun bir gazetecinin bütün dikkatini bu olaya yöneltmesine yeter. Bu gazeteci, "haber toplama" ve "okurlarına gerçeği duyurma" gibi bahanelerle, genç kadının yaşamının bütün alanlarına acımasızca el atar ve onu hem okurlarına hem de kadının kendi çevresine neredeyse bir halk düşmanı gibi teşhir etmekten çekinmez.

Yüzyılımızın en büyük yazarlarından biri olan Heinrich Böll –genellikle yaptığı gibi– roman için kurguladığı sondan

önüne geçilmez bir biçimde kaynaklanacak ahlak sorgulamasını, okurların değerlendirmesine bırakmıştır. Bu değerlendirme, okurun insanoğlunun özgürlüğünün dokunulmazlığına ilişkin kendi düşüncelerini sınayabileceği bir ölçüt olarak da nitelendirilebilir...

Heinrich Böll'ün bu romanı yazdığı yıllarda ülkemizde, bugünkü medya kirlenmesinin yüzde biri bile yoktu. Bugün vardığımız noktada ise Türk okuru, züccaciye dükkânına dönmüş basınıyla, özel televizyonların magazin ve "reality show" programlarının burunlara pek hoş gelmeyen kokularıyla, Böll'ün çizdiği ortam arasında benzerlikler bulmakta ne yazık ki hiç zorlanmayacak, basının gücünün kötüye kullanılmasının sıradan insanların günlük yaşamlarında ne gibi yıkımlara yol açabileceğini bu romanın yardımıyla bir kez daha –herhalde tüyleri ürpererek– algılayabilecektir...

AHMET CEMAL
Ağustos, 1999

1

Aşağıda anlatılanların birkaç yan kaynağı, üç tane de ana kaynağı vardır. Ama bunlardan yalnızca şimdi, yani başlangıçta söz edilecek ve bir daha bu konuya dönülmeyecektir. Önce ana kaynaklara değinecek olursak, bunlar polisteki sorgu tutanakları, avukat Dr. Hubert Blorna ve onun gerek liseden gerekse üniversiteden arkadaşı olan savcı Peter Hach'tır. Bu sonuncu kişi –doğal olarak gizlice– sorgu tutanaklarına, soruşturmayı yürüten makamın aldığı tedbir kararlarına ve nihayet araştırmaların tutanaklara geçmemiş olan sonuçlarına birtakım eklentiler yapmış, kendince onları tamamlama çabası göstermiştir. Ama –kesinlikle ve gecikmeksizin belirtilmesi gereken bir nokta– savcı bu işi resmî görevine ilişkin nedenlerden ötürü değil, tamamen özel nedenlerle yapmıştır; olup bitenleri hem kendi kendisine açıklayamayan, hem de "Aslında düşündüğüm zaman bütün bunları anlamakla kalmıyor, mantıklı bile buluyorum," diyen arkadaşı Blorna'nın hali içine pek dokunduğu için yapmıştır. Bir yandan sanığın tutumu, öbür yandan da sanık avukatı Dr. Blorna'nın gerçekten güç durumundan ötürü Katharina Blum olayı, az ya da çok, nasıl olsa varsayımlara dayalı kalacağından: Hach'ın ilk bakışta dürüstlük dışı gibi görünebilecek, ama gerçekte tamamıyla insanoğluna özgü belirli

birtakım davranışlarını, nedenini anlamış olmanın yanı sıra, hoşgörüyle de karşılamak gerekir.

Taşıdıkları önem açısından farklılıklar gösteren yan kaynaklara gelince; bunların olaya ne ölçüde karıştığı, olayların akışını ne ölçüde karıştırdığı, neleri önlediği ve neleri su yüzüne çıkardığı anlatılanlardan kendiliğinden çıkacağından burada ayrıca üzerinde durmanın gereği yoktur.

2

Burada kaynaklardan bu denli söz edildiğine göre, okuyucu hikâyenin arada sırada çok "akıcı" olduğu izlenimini edinirse, özür dileriz, çünkü bunun olması kaçınılmazdı. "Kaynak" ve "akmak" gibi kavramlar araya girince, bir kompozisyondan söz edilmek olanaksızlaşıyor; çünkü kompozisyon, belli biçim yasalarını gözeterek kurmak anlamına gelir. Bu durumda kompozisyon yerine birleştirme, bir araya getirme kavramını koymak, belki de daha iyi olacaktır. Ve bu kavramın çocukluğunda (hatta belki büyüdükten sonra bile) su birikintilerinin içinde, yanında ve su birikintileri ile oynamış, onları kanallarla birbirine bağlamış, boşaltmış, akış yönünü değiştirmiş, sonunda elindeki birikmiş su gizilgücünün tümünü –salt düzen düşüncesiyle, resmî makamlar tarafından açılmış bir suyoluna ya da kanala yöneltmek amacıyla– daha alçak düzeyde bir toplama kanalında *birleştirmiş olan* herkesçe anlaşılabilmesi gerekir. Demek ki gerçekte salt bir su boşaltma, kurutma işlemi yapılmış olmaktadır. Başka bir deyişle gerçek anlamıyla düzeni sağlama amacını güden bir işlem! Bu nedenle, bu hikâye de yer yer düzey farklılaşmalarının ve düzey denkleştirmelerinin

rol oynadığı bir akıntıya dönüşürse, durumun hoşgörüyle karşılanmasını dileriz; çünkü düşünülmeli ki, akıcılığın yanı sıra duraklamalar, birikmeler, kum toplanmasından ötürü tıkanmalar, başarısız kalan birleştirme çabaları ve "birleşmeleri olanaksız" kaynaklar, bunların yanı sıra da yeraltı akıntıları vs. söz konusu olacaktır.

3

Herhalde önce olayları bir göz önüne sermek gerek. Bunlar, okuyanın tüylerini ürpertebilecek niteliktedir. 20.2.1974 Çarşamba günü bir kentte genç bir kadın, özel bir danslı toplantıya katılmak üzere akşam saat 18.45'te evinden çıkar.

Bundan dört gün sonra, dramatik bir gelişmenin ardından –burada gerçekten böyle bir anlatım biçimine gitmek zorunluluğu vardır (bunu belirtmekle, akışa olanak sağlayacak düzey farklılaşmasına da değinmiş oluyoruz)– aynı kadın pazar akşamı hemen hemen aynı saatte –daha kesin söylemek gerekirse saat 19.04'e doğru– polis müfettişi Walter Moeding'in evinin kapısını çalar. Moeding, o sırada özel değil, fakat görevine ilişkin nedenlerden ötürü bir şeyh kılığına girmekle meşguldür. Genç kadın, dehşet içinde kendisini dinleyen Müfettiş'e o gün öğleyin saat 12.15 sıralarında kendi evinde gazeteci Werner Tötges'i vurduğunu anlatır ve Müfettiş'ten evinin kapısının kırılıp gazetecinin oradan "alınmasını" sağlamasını ister. Yine kendi anlatımına göre kadın, yaptığından pişmanlık duyabilmek için saat 12.15 ile 19.00 arasında kentte gelişigüzel dolaşmış, ama duyamamıştır. Müfettiş'ten ayrıca kendisini tutuklamasını da rica eder,

çünkü "sevgili Ludwig"i neredeyse, kendisi de orada olmak istemektedir.

Genç kadını çeşitli sorgulardan tanıyan ve ona karşı belirli bir sempati de besleyen Moeding, karşısındakinin söylediklerinin doğruluğundan bir an bile kuşku duymaz, kadını kendi arabasıyla polis müdürlüğüne götürür, amiri Başmüfettiş Beizmenne'ye haber verir, genç kadını bir hücreye yollar ve bir çeyrek saat sonra Beizmenne ile kadının evinin kapısı önünde buluşur. Yapılacak işe göre eğitim görmüş bir ekip kapıyı kırarak açınca, kadının anlattıklarının doğru olduğu anlaşılır.

Burada kan sözü çok edilmeyecektir; çünkü amaç ancak *zorunlu* düzey farklılaşmalarını kaçınılmaz saymaktır. Buna karşılık kandan hoşlananlar için televizyon ve sinemaya gönderme yapmakla yetineceğiz; eğer konumuzla ilgili olarak akması gereken bir şey varsa o, kan olmayacaktır. Belki yalnızca belirli bazı renk öğelerine değinmekle yetinmek en uygun davranış olacaktır: Vurulan Tötges'in üstünde iyice buruşuk bir yatak çarşafından gelişigüzel dikilmiş bir şeyh giysisi bulunuyordu. Bol kırmızı kanın bol beyaz üstünde nasıl bir görünüm yarattığını herkes bilir. Bu gibi durumlarda tabanca, zorunlu olarak kırmızı boya fışkırtan bir su tabancasına dönüşür. Olaylar bundan ibaret.

4

İlk cinayeti izleyen çarşamba günü, neşeli kentin batısına düşen bir ormanda yine vurulmuş bulunan foto muhabiri Adolf Schönner'in de Blum'un bir kurbanı olması olasılığına bir süre pek olanak dışı gözüyle bakılma-

dı. Ne var ki daha sonra, olaylar kronolojik bir düzene sokulduğunda bunun olanaksızlığının kesinlikle kanıtlandığı belirtildi. İfadesi alınan bir taksi sürücüsü –öbürleri gibi– şeyh kılığına girmiş olan Schönner'i, üstünde Endülüs giysileri bulunan genç bir kadınla birlikte olayın geçtiği ormana götürmüş olduğunu söyledi. Tötges'in pazar günü öğlen vakti vurulmuş olmasına karşılık, Schönner ondan iki gün sonra, salı günü öğleyin öldürülmüştü. Her ne kadar Tötges'in yanında bulunan silahın Schönner'i öldüren silah olamayacağı hemen anlaşıldıysa da, kuşkular yine de birkaç saat için olsun Blum'un üstünde kaldı; bu da cinayetin nedeninden ileri geldi. Kadının Tötges' ten öç almak için bir nedeni vardı ise, o zaman Schönner' den öç almak için de en az birincisi kadar nedeni var, demekti. Ne var ki Blum'un iki silaha birden sahip olması, yetkili makamlara çok zayıf bir olasılık olarak göründü. Blum, cinayetini çok akıllıca ve serinkanlılıkla işlemişti; Schönner'i vuranın da o olup olmadığı kendisine sorulduğunda, "Evet, neden onu da ben öldürmüş olmayayım?" gibi soru biçiminde ve içinden çıkılması güç bir karşılık verdi. Ancak özellikle zaman unsuru kadının suçsuzluğunu her türlü kuşkudan uzak olarak ortaya koyduğundan, Blum'u Schönner cinayetinden ötürü suçlamaktan vazgeçildi. Katharina Blum'u önceden tanıyan ya da soruşturma süresi boyunca kişiliğini biraz tanımak fırsatını bulan hiç kimse, gerçekten kendisi işlemiş olsaydı, Schönner cinayetini de açık seçik itiraf edeceğinden kuşku duymuyordu. Schönner'i ve yanındaki genç kadını ormana götürmüş olan taksi şoförü de (adam, orman için, "Bana kalırsa ormandan çok bir çalılığı andırıyor," demişti) fotoğraflardan Blum'u çıkaramadı. "Nasıl tanıyabilirim ki?" dedi. "Boyları 1,63 ile 1,68 arasında değişen, ince yapılı, kahverengi saçlı ve güzel kızlardan karnaval sırasında yüz binlercesine rastlanıyor."

Schönner'in evinde ne Katharina Blum'a ait bir iz ne de Endülüslü kadının kimliğini aydınlatmaya yarayacak bir ipucu bulundu. Schönner'in meslektaşlarının ve tanıdıklarının bildikleri tek şey, adamın salı günü öğleye doğru gazetecilerin buluşma yeri, diye bilinen bir meyhaneden "yanında sarışın bir karıyla" çıkıp gittiğiydi.

5

Aynı zamanda şarap taciri ve şampanya firmalarının temsilcisi olan ve savaştan sonra Almanya'ya eski neşesini iade etmiş olanlar arasında bulunmakla haklı olarak övünen yüksek derecede bir karnaval görevlisi, her iki cinayetin de ancak pazartesi ve çarşamba günleri ortaya çıkmasına sevinmişti. "Böyle olaylar neşeli günlerin hemen başlangıcında olursa, hem keyiflerin hem de işlerin içine okunur. Kıyafet değiştirmelerin suç işlemek amacıyla kötüye kullanıldığı anlaşılırsa karnavalın havası ânında bozulur ve kimse işinden hayır bekleyemez. Bu tür eylemler, en kutsal varlıklara saldırı anlamına gelir. İnsanlar ancak kendilerini güven içerisinde hissettikleri zaman rahat ve neşeli olabilirler; en önemli şey güven duygusudur."

6

Her iki muhabirinin de cinayete kurban gittiğinin anlaşılmasından sonra *Zeitung* gazetesinin tutumu tuhaf oldu. Görülmemiş bir heyecan anaforunun ortasında

koca başlıklar, özel baskılar, anormal boyutlarda ölüm ilanları birbirini izledi. Sanki bir muhabirin öldürülmesi akıl almaz bir olaymış, bir banka müdürünün, banka memurunun ya da bir banka soyguncusunun öldürülmesinden daha önemliymiş gibi davranıldı.

Basının gösterdiği olağanüstü ilgiyi burada belirtmemiz gerekiyor. Çünkü yalnız *Zeitung* değil, onun yanı sıra başka gazeteler de bir muhabirin öldürülmesini inanılmayacak kadar korkunç bir olay, sanki ortada kör bağnazlık yüzünden bir insanın kurban edilmesi olayı varmış, gibi ele almışlardı. Dahası, bir insanın "mesleği uğruna kurban gitmesi"nden söz ediliyordu ve pek tabii ki *Zeitung*, Schönner'in de Blum tarafından öldürüldüğü varsayımında direniyordu. Her ne kadar Tötges'in eğer gazeteci olmasaydı (sözgelimi ayakkabıcı ya da fırıncı olsaydı) vurulmayacağını kabul etmek gerekiyorsa da, acaba burada meslek uğruna kurban gitmekten çok, mesleğe ilişkin birtakım nedenlerden ötürü meydana gelmiş bir olaydan söz edilseydi, daha iyi olmaz mıydı, bunu araştırmak gerekirdi. Çünkü ileride Blum gibi akıllı ve neredeyse soğukkanlı, diye nitelendirilebilecek bir kişinin cinayeti tasarlamakla yetinmeyip aynı zamanda gerçekleştirmesinin, en önemli an gelip çattığında tabancayı eline almakla kalmayıp tetiği de çekmesinin nedenleri açıklanacaktır.

7

Bulunduğumuz alçak düzeyden zaman yitirmeksizin hemen daha yüksek düzeylere çıkalım. Kan sözcüğünü bırakalım bir yana. Basında esen heyecan fırtınalarını

da unutalım. Bu arada Katharina Blum'un evi temizlenmiş, kullanılmaz hale gelen halılar çöpe atılmış, mobilyalar silinip yerli yerine konulmuştur. Bütün bunlar, Dr. Blorna'nın talimatıyla ve giderleri de ona ait olmak üzere yapılmıştır. Dr. Blorna, Katharina Blum'un mallarının yönetiminin kendisine verilmesinin henüz kesinleşmemiş olmasına karşın bu konuda arkadaşı Hach tarafından yetkili kılınmasını sağlamıştı.

Katharina Blum'un mal varlığı, pek küçümsenebilecek türden değildi; genç kadın beş yıllık bir süre boyunca yüz bin mark değerinde bir kat için yetmiş bin mark biriktirmişti. Yani ortada –kadının kısa süreli bir hapis cezasını çekmek üzere hapiste bulunan erkek kardeşinin deyimiyle– "ele avuca gelir bir şeyler" vardı. Ama gelgelelim kredi olarak aldığı geri kalan otuz bin markın faizlerini ve amortismanını kim yüklenecekti? Küçümsenemeyecek bir değer artışını da hesaba kattıktan sonra bile, aktiflerin yanı sıra pasifler de ortaya çıkıyordu.

Tötges, çoktan gömülmüştür (bazı kişilere göre dikkati çekecek kadar masraflı bir cenaze töreni düzenlenmiştir). Schönner'e gelince; onun ne ölümü birincisininki kadar heyecan uyandırmış ne de onunki kadar masraflı bir cenaze töreniyle toprağa verilmiştir. Acaba neden? "Mesleği uğruna kurban gitmediği" ama büyük bir olasılıkla bir kıskançlık dramının kurbanı olduğu için mi? Bu arada hem şeyh giysisi hem de polisin ve savcının nereden geldiğini araştırdıkları tabanca da (38'lik) ortadan kaldırılmıştı. Tabancanın geldiği yer konusunda bilgi sahibi olan tek kişi Blorna'ydı.

8

Katharina Blum'un, anılan dört günlük süre içerisindeki eylemlerine ilişkin araştırmalar ilk günler açısından verimli geçti; ancak sıra kadının pazar günü ne yaptığına gelince araştırma hızında bir düşme oldu.

Blorna, Katharina Blum'a çarşamba günü öğleden sonra 280'er marklık iki haftalığını ödemişti. Bunlardan biri içinde bulunulan hafta, ikincisi de, Blorna çarşamba günü öğleden sonra karısıyla birlikte kış iznini kullanmak üzere yola çıkacağından ertesi hafta içindi. Katharina, karıkoca Blornalara bu yıl gerçekten tatil yapacağına, karnaval eğlencelerine katılacağına ve geçen yıllarda olduğu gibi sezonluk işlerde çalışmayacağına dair yalnızca söz vermemiş, aynı zamanda yemin de etmişti. Büyük bir sevinçle Blornalara, akşam hem vaftiz teyzesi, hem arkadaşı hem de sırdaşı olan Else Woltersheim'ın evinde verilecek danslı partiye davetli olduğunu, uzun süredir dans etme fırsatı bulamadığı için bu davete çok sevindiğini söylemişti. Bunun üzerine Frau Blorna da ona şöyle demişti: "Biz dönene kadar sabret, Katharinacığım. O zaman yine bir parti veririz, sen de dans etme olanağını bulursun." Bu kente geldiğinden bu yana –yani beş-altı yıldan beri– Katharina, hep "bir yere gidip dans etme" olanağının bulunmayışından yakınıp durmuştu. Blornalara anlattığına göre, bazı lokaller, kendilerine bedava tarafından yatıp kalkabilecekleri birini arayan meteliksiz üniversite öğrencileriyle doluydu; bohem havalı yerler de Katharina'nın gözüne "fazla sefih" görünüyordu; resmî havalı danslı toplantılardan ise tiksiniyor, denebilirdi.

Katharina, çarşamba günü öğleden sonra –bu noktanın saptanması kolay olmuştu– daha iki saat Hiepertz

çiftinin evinde çalışmıştı; oraya arada sırada ve çağrı üzerine yardıma giderdi. Hiepertzler de karnaval günlerinde Lemgo'daki kızlarının yanına gitmek üzere kentten ayrıldıklarından, Katharina yaşlı çifti kendi Volkswagen'i ile istasyona götürmüştü. Park edebilme konusunda karşılaştığı önemli güçlüklere karşın bavullarını taşıyıp onlara perona kadar eşlik etmek için diretmişti ("Para için yapmadı bunu; hayır, bu tür yardımlar için ona para veremeyiz, aksi takdirde çok incinir," demişti açıklamasında Frau Hiepertz). Tren, yine kolayca saptandığı gibi 17.30'da hareket etmişti. Katharina'nın başlamakta olan karnaval karışıklığının ortasında arabasını beş ila on dakikalık bir sürede bulabildiği, kentin dışında bir sitede bulunan evine yirmi, hatta yirmi beş dakikada gidebildiği ve böylece evine ancak 18.00 ila 18.15 arasında varabildiği varsayıldığı takdirde, bir dakika bile karanlıkta kalmıyordu. Ve insaflı davranılıp da genç kadının yıkandığı, üstünü değiştirdiği, biraz bir şeyler yediği düşünülürse, Katharina saat 19.25'e doğru Frau Woltersheim'ın partisine gelmiş olmalıydı. Otomobille değil, tramvayla gelmişti; ayrıca da üstünde ne Bedevi ne de Endülüs giysisi bulunuyordu. Yalnızca saçlarına kırmızı bir karanfil takmış, ayaklarına kırmızı çoraplar ve ayakkabılar giymişti. Üstünde boğazına kadar kapalı, bal rengi ipek bir bluz, aynı renkte bir yünlü etek vardı. Katharina'nın partiye kendi otomobiliyle ya da tramvayla gitmesi umursanmayabilir. Ancak araştırmalar sırasında bu nokta büyük önem kazandığından burada belirtilmesi gerekmektedir.

9

Katharina'nın Woltersheim'ların evine ayak bastığı andan başlayarak yapılan araştırmaların güç bir yanı olmadı; çünkü genç kadın farkında olmaksızın, saat 19.25' ten başlayarak polis gözetimi altında kalmıştı. 19.30'dan 22.00'ye kadar, yani bütün akşam boyunca –daha sonraki ifadesiyle– "yalnızca ve samimi biçimde" Ludwig Götten adında biriyle dans etmiş, partiden de onunla ayrılmıştı.

10

Burada Savcı Peter Hach'a karşı bir teşekkür borcunu yerine getirmeyi unutmamak gerekiyor. Çünkü polis müfettişi Erwin Beizmenne, Blum'un Götten ile birlikte Woltersheim'ın evinden ayrıldığı andan başlayarak hem Woltersheim'ın hem de Blum'un telefonlarını dinletmişti. İşte bu dinletilme olayından haberdar olmamızı, yalnızca ve yalnızca savcı Hach'a borçlu bulunmaktayız.

11

Görünüşe bakılırsa Götten, Katharina'nın evinden telefon falan etmemişti. Daha doğrusu Hach'ın bildiği kadarıyla bir telefon konuşması yapılmamıştı. Kesinlikle bilinen bir nokta, Katharina'nın evinin çok sıkı gözaltında tutulmuş olmasıdır. Perşembe sabahı saat 9.30'a ka-

dar hem telefon edilmeyip hem de Götten'in evden çıkmadığı görülünce Beizmenne'nin sabrı taşıp sinirleri bozuldu, tepeden tırnağa silahlı sekiz polis memuruyla birlikte eve girildi, daha doğrusu ev en titiz güvenlik önlemlerine uyularak resmen basıldı, baştan aşağı arandı, fakat Götten bulunamadı. Evde yalnızca, "son derece rahat, adeta mutlu" görünen Katharina vardı, mutfaktaki masaya dayanmış, büyük bir fincandan kahve içiyor, üstüne tereyağı ve bal sürülmüş bir dilim beyaz ekmek yiyordu. Şaşıracak yerde "muzaffer bir tavırla olmasa bile" çok rahat davrandığı için polislerin kendisinden kuşkulanmalarına yol açtı. Üstünde iri papatyalar işlenmiş, yeşil pamukludan bir sabahlık vardı, sabahlığın altına hiçbir şey giymemişti ve Müfettiş Beizmenne kendisine Götten'in nerede olduğunu sorduğunda –sonradan ifadesinde Müfettiş'in bu soruyu "oldukça sert" bir biçimde yönelttiğini belirtmişti– Ludwig'in evden ne zaman ayrıldığını bilmediği karşılığını verdi. Söylediğine göre saat 9.30'a doğru uyanmış, Ludwig'in yanında olmadığını görmüştü. "Yani size veda etmeden mi gitti?" "Evet."

12

Burada Beizmenne tarafından sorulduğu söylenen, ama gerçekten sorulup sorulmadığı çok tartışmalı bir soruyu da belirtmek gerekmektedir. Hach, önce bu sorunun gerçekten sorulduğunu söylemiş, sonra söylediğini geri almış, sonra bir kez daha anlatmış ve anlattığını ikinci kez geri almıştır. Blorna, bu sorunun önemli olduğu kanısındadır; çünkü ona göre eğer anılan soru gerçekten sorulmuşsa Katharina'nın öfke ve utancının kaynağını

başkaca bir yerde aramak gereksizdir. Blorna ve karısı, Katharina Blum'u cinsel konular açısından son derece duyarlı, kolay incinebilir bir kişi olarak betimlediklerinden Beizmenne'nin –eline geçirdiğini sandığı Götten'i bulamayışının yol açtığı korkunç öfkenin etkisiyle– bu soruyu sorabilmesi olasılığı üstünde ciddiyetle durmak gerekmektedir. Anlatılanlara göre Beizmenne, mutfak masasına dayanmış duran Katharina'ya şu soruyu yöneltmiştir: "Seni s... mi?" Bu soru üstüne, yine anlatıldığına göre, Katharina kıpkırmızı kesilmiş, yüzünde onurlu bir zafer ifadesiyle, "Hayır, ben böyle adlandırmıyorum," karşılığını vermişti.

Beizmenne, bu soruyu *gerçekten sormuşsa*, o andan başlayarak onunla Katharina arasında güvene dayanan herhangi bir ilişkinin kurulmasının olanaksızlaştığı rahatlıkla varsayılabilir. Ancak diğer taraftan ikisi arasında böyle bir güven ilişkisinin –çevresinde "Pek de fena bir insan değildir," diye tanımlanan Beizmenne'nin çabalarına karşın– gerçekten kurulamamış olması, Müfettiş'in o uğursuz soruyu gerçekten sormuş olduğunun kesin kanıtı olarak yorumlanmamalıdır. Evin aranması sırasında hazır bulunan Hach, tanıdık ve dost çevresinde "seks düşkünü" diye bilinmektedir; bu nedenle son derece çekici bir kadın olan Blum'u masaya sere serpe dayanmış görünce aklına öyle kaba bir düşüncenin gelmiş olması, bu soruyu kendisinin sormak ya da böylesine kaba bir biçimde tanımlanan eylemi kendisinin yapmak istemiş olması rahatlıkla düşünülebilir.

13

Bu olayın ardından ev tepeden tırnağa arandı, birkaç parça şeye, bu arada bulunan yazılara el kondu. Katharina Blum'a banyoda, kadın memur Pletzer'in önünde giyinmesi için izin verildi. Ancak banyonun kapısı tamamen kapatılmadı; iki silahlı memur, kapıyı büyük bir dikkatle gözetlediler. Katharina'nın el çantasını yanına almasına izin verildi; ayrıca sorgusunun sonunda tutuklanması olasılığı uzak olmadığından geceliğini, bir tuvalet çantasını ve okumak için bir şeyleri de yanına alabildi. Bütün kitaplığı dört aşk romanından, üç polisiye romandan, bir Napoléon biyografisinden ve İsveç Kraliçesi Christina'nın biyografisinden oluşuyordu. Bütün kitaplar bir kitap kulübünden alınmıştı. Sürekli olarak "Fakat neden, neden bütün bunlar? Ben ne suç işledim ki?" diye sorduğu için sonunda kadın memur Pletzer tarafından kendisine nazik bir dille Ludwig Götten'in uzun süreden beri aranan bir haydut olduğu, bir banka soygununa karıştığının hemen hemen kanıtlandığı, bunun dışında da adam öldürmekten ve başkaca suçlardan sanık olduğu anlatıldı.

14

Katharina Blum, nihayet saat 10.15'e doğru sorguya götürülmek üzere evinden çıkarılırken son anda ellerine kelepçe takılmasından vazgeçildi. Her ne kadar Beizmenne, başlangıçta kelepçe takılmasını istediyse de, kadın memur Pletzer ve yardımcısı Moeding ile yaptığı

kısa bir konuşmadan sonra bundan vazgeçmeye razı oldu. O gün başlayan karnavaldan ötürü apartman sakinlerinden pek çoğu işe gitmemiş, eğlencelere katılmak üzere de henüz evlerinden çıkmamış olduklarından, on katlı binada oturanlardan yaklaşık otuz kişi, sırtlarında paltolar, sabahlıklar ve bornozlarla sahanlıkta birikmişti. Foto muhabiri Schönner ise, Katharina Blum, Beizmenne ile Moeding'in arasında, çevresi silahlı polislerle çevrili durumda asansörden çıktığında asansörün ancak birkaç adım uzağındaydı. Katharina'nın önden, arkadan, yandan birkaç kez fotoğrafı çekildi. Utanç ve şaşkınlığından sık sık yüzünü saklamaya çalıştığı, üstelik bu sırada el çantasını, makyaj çantasını ve içinde iki kitapla kâğıt ve kalem bulunan plastik torbayı nereye koyacağını bilemediği için sonuncu resimlerde karmakarışık olmuş saçlar ve yüzünde nahoş bir ifadeyle göründü.

15

Yarım saat sonra, Beizmenne, Moeding, Frau Pletzer, savcı Dr. Korten ve savcı Hach'ın huzurlarında Katharina Blum'un ifadesi alındı. Daha önce kendisine hakları anlatıldı, üstüne başına biraz çekidüzen vermesi için de zaman bırakıldı. Kadın, tutanağa geçirilen ifadesinde şunları söyledi; "Adım Katharina Brettloh, kızlık soyadım Blum'dur. 2 Mart 1947'de Kuir ilinin Gemmelsbroich köyünde doğdum. Babam Peter Blum maden işçisiydi. Ben altı yaşındayken savaşta akciğerlerinden almış olduğu bir yaranın etkisiyle öldü; henüz otuz yedi yaşındaydı. Savaştan sonra da eski işine dönmüş ve bir arduvaz ocağında çalışmaya başlamıştı; o sıralarda yuttuğu

tozlardan ötürü ciğerlerinden hasta olduğundan kuşkulanıyordu. Babamın ölümünden sonra işyeriyle sendika arasında anlaşmazlık çıktığından, annem aylık bağlanabilmesi için epey uğraşmak zorunda kaldı. Babamın sık sık hastalanması ve hasta olduğu günler yevmiye alamaması nedeniyle annem temizlik için evlere gündeliğe gittiğinden, çok küçük yaşlardan başlayarak ev işi görmek zorunda kaldın. Ders yılında da çok ev işi görmek zorunda kalmama karşın, okulda bir güçlük çekmedim. Yalnız kendi evimizde değil, komşuların ve diğer köy sakinlerinin evlerinde de yemek pişiriyor, reçel yapıyor, ev işlerine katılıyor, tarlada da yardımcı oluyordum. 1961 yılında okuldan ayrıldıktan sonra vaftiz teyzem Frau Else Woltersheim'ın (kendisi Kuir'de oturuyordu) yardımıyla Kuir'deki Gerbers kasap dükkânında bir temizlik işi buldum; arada sırada satışa da yardım ediyordum. 1962-1965 yılları arasında Frau Woltersheim da aynı okulda öğretmen olarak çalışmaktaydı. 1966'dan 1967'ye kadar Kuir yakınlarından bulunan Oftersbroich'ta, Koeschler firmasına ait çocuk bahçesinde yönetici olarak çalıştım, bunun ardından yine Oftersbroich'ta, Dr. Kluthen'in evinde iş buldum. Ancak Doktor bana yaklaşma çabalarını giderek artırdığı, karısı da buna dayanamadığından orada yalnızca bir yıl kaldım. Doktor'un sululuklarından ben de hoşlanmıyor, tiksiniyordum. 1968 yılında, birkaç hafta işsiz kalınca ev işlerinde anneme yardım ettim ve zaman zaman Gemmelsbroich trompet grubunun kiy oyunu akşamlarında iş gördüm. Bu arada ağabeyim Kurt Blum'un aracılığıyla tekstil işçisi Wilhelm Brettloh'la tanıştım, birkaç ay sonra da kendisiyle evlendim. Evimiz, Gemmelsbroich'taydı. Hafta sonlarında, gezmeye gelenler çoğaldığında, Kloog Restoran'ın mutfağında aşçı yardımcısı, bazen de yukarıda garson kız olarak çalışıyordum. Aradan ancak altı ay geçtikten sonra kocamdan ke-

sinlikle hoşlanmamaya başladım. Bu konuda daha ayrıntılı bir açıklama yapmak istemiyorum. Kocamı bırakıp kente taşındım. Kocamı terk etmiş olduğum için boşanma davasında kusurlu bulundum ve yine kızlık soyadımı aldım. Önceleri Frau Woltersheim'ın yanında oturdum. Birkaç hafta sonra maliye denetçisi Dr. Fehnern'in yanında ev idarecisi olarak iş buldum ve aynı evde oturmaya başladım. Dr. Fehnern, akşam kurslarıyla geliştirme kurslarına devam etmemi ve ev idareciliğinden devlet sınavına girip başarmamı sağladı. Bana karşı son derece iyi ve eli açık davranıyordu; sınavı verdikten sonra da onun yanında kalmaya devam ettim. 1969 sonlarına doğru Dr. Fehnern, çalıştığı büyük firmalarda saptanan önemli vergi kaçırmalarından ötürü tutuklandı. Götürülmeden önce bana, içinde üç aylık maaşım bulunan bir zarf bırakarak pek yakında yine döneceğini, o yokken evi yönetmeye devam etmemi rica etti. Orada bir ay daha kaldım, vergi memurlarının gözetiminde onun bürosunda çalışmakta olan elemanlarının gereksinmelerini karşıladım; evin temiz, bahçenin de düzenli tutulmasına dikkat ettim, çamaşırları da ihmal etmedim. Tutuklu olan Dr. Fehnern'e düzenli olarak temiz çamaşır ve yemek götürdüm. Bu arada Kuir'deki Gerbers kasabında yapmayı öğrenmiş olduğum Ardenne pate götürmeyi de unutmadım. Bir süre sonra büro kapatıldı, eve el kondu, ben de odamı boşaltmak zorunda kaldım. Görünüşe bakılırsa Dr. Fehnern, zimmetine para geçirmekten ve sahtekârlıktan suçlu bulunmuştu; hapis cezası yedi. Kendisini ondan sonra da ziyarete devam ettim. Ona çalışmamış olduğum sürenin bedeli olan iki aylığımı geri vermek istedimse de, bunun sözünü bile etmemi yasakladı. Herr Fehnern'in aracılığıyla tanışmış olduğum Dr. Blorna çiftinin evinde hemen yeni bir iş buldum. Blornalar kentin güneyinde, tek katlı bir evde oturuyorlardı. Bana da yan-

larında oturmamı önerdikleri halde kabul etmedim; çünkü artık bağımsız olmak ve işimi serbest meslek biçiminde yürütmek istiyordum. Blornalar bana karşı çok iyi davranıyorlardı. Büyük bir mimarlık bürosunda çalışan Frau Blorna, kentin güneyinde, 'Nehrin kıyısındaki şık evlerde yaşayınız!' sloganıyla tanıtılan sitede bir kat almama yardımcı oldu. Dr. Blorna, bir endüstri avukatı, Frau Blorna da bir mimar olarak projeyi yakından biliyorlardı. Dr. Blorna'yla birlikte sekizinci katta bulunan iki oda, bir mutfak ve banyodan ibaret bir dairenin kaça alınabileceğini ve parasının nasıl ödenebileceğini hesapladık. Bu arada biriktirmiş olduğum yetmiş bin marka ek olarak Blornalar da otuz bin marklık bir kredinin verilmesi için kefil olduklarından, 1970 yılı başlarında evime taşınabildim. Ayda yaklaşık olarak en az bin yüz mark ödemek zorundaydım. Ancak Blornalar yemek için benden para almadıklarından, üstelik Frau Blorna her gün yanıma yiyecek ve içecek de verdiğinden çok tutumlu yaşayabilme olanağını buldum ve borcumu başlangıçta hesaplanandan çok daha çabuk ödemeye başladım. Dört yıldan beri Blornaların ev işlerine bakıyorum. İşim sabah yedide başlıyor ve temizlik, diğer ev işleri, alışveriş ve akşam yemeğinin hazırlıkları yapıldıktan sonra akşam saat 16.30'a doğru bitiyor. Ayrıca evin bütün çamaşırlarını da ben yıkıyorum. Saat 16.30'la 17.30 arasında kendi evimin işlerine bakıyorum. Ondan sonra genellikle daha bir buçuk-iki saat kadar ikisi de emekli olan karıkoca Heipertz'lerin işlerini görüyorum. Cumartesi ve pazar günleri yaptığım işler için ise her iki evden de ayrı para alıyorum. Boş zamanlarımda arada sırada Kloft firması hesabına resmî kabullerde, partilerde, düğünlerde, toplantılarda ve balolarda çalışıyorum. Hem planlamada hem de servis işlerinde çalıştığım oluyor. Brüt gelirim ayda 1.800-2.300 marka kadar varıyor. Maliye açısından

serbest meslek erbabı sayılıyorum. Vergi ve sigorta kesintilerimi kendim ödüyorum. Bütün bunlar... vergi beyanları vs. benim namıma ve hiçbir ücret alınmaksızın Blorna bürosunca çözümleniyor. 1972 baharından beri bir de 1968 model bir Volkswagenim var. Bunu, Kloft firmasında çalışan aşçı Werner Klormer'den elverişli koşullarla aldım. Çeşitli ve yeri durmadan değişen işyerlerine kamu ulaştırma araçlarıyla yetişebilmekte güçlük çekiyordum. Araba sayesinde, uzak otellerde düzenlenen toplantılarda da çalışabilme olanağına kavuştum."

16

Soruşturmanın öğleden önceki evresi 10.45'ten 12.30'a, verilen bir saatlik moladan sonra öğleden sonraki evre de 13.30'dan 17.45'e kadar sürdü. Katharina Blum, öğle tatilinde polis müdürlüğünce verilen kahveyi ve peynirli sandviçleri almamakta direndi; onun iyiliğinden başka bir şey düşünmediği açıkça belli olan Frau Pletzer ile Moeding'in bu konudaki ısrarları da kadının tutumunu değiştiremedi. Görünüşe bakılırsa Katharina Blum –Hach'ın deyişiyle– özel ve resmî konuları birbirinden ayıramıyor, bu soruşturmanın gerekli olduğunu anlayamıyordu. Beizmenne iştahla kahvesini içip sandviçini yemeye başladığında ve yalnızca babacan görünmeyip aynı zamanda gerçekten öyle davrandığında Katharina Blum, hücresine dönmekte direndi. Onun muhafızlığı görevini üstlenmiş olan iki polis memuru, kadına kahve ve sandviç ikram edebilmek için ellerinden gelen çabayı harcadılarsa da, Katharina Blum inatla başını iki yana sallamakla yetindi; ranzasına oturdu, bir sigara yaktı

ve hücrenin henüz kusmuk kalıntıları bulunan tuvaletinden ne denli iğrendiğini mimikleriyle belli etti. Daha sonra gerek Frau Pletzer'in gerekse öbür iki genç memurun ısrarlı ricaları üzerine, Frau Pletzer'in nabzını dinlemesine izin verdi. Nabzının normal olduğu anlaşıldıktan sonra da yakındaki bir kahveden bir parça galete ve bir fincan çay getirilmesine lütfen razı oldu; ancak sabah kendisi giyinirken banyonun kapısını gözaltında tutmuş olan genç memurlardan birinin ikramda bulunma önerisine karşın getirilenlerin parasını ödemekte diretti. Gerek iki polis memuru gerekse Frau Pletzer, Katharina Blum'la geçirdikleri bu öğlen tatilini sonradan bir tek sözcükle tanımladılar: tatsız.

17

13.30 ile 17.45 arasında ifade alma işlemi sürdürüldü. Beizmenne'ye kalsa işi daha kısa kesecekti; ancak Katharina Blum ayrıntılı ifade vermekte direniyordu; her iki savcı da kendisine bu hakkı tanıdılar. Sonunda Beizmenne de –önceleri istemeyerek, ama sonradan ayrıntıların belirlediği şemayı önemli bularak– ayrıntıların anlatılmasına rıza gösterdi.

17.45'e doğru sorguyu kesip kesmeme, Blum'u salıverip salıvermeme sorunu belirdi. Katharina Blum, saat 17.00'ye doğru bir fincan çay daha içmeyi ve üzerine jambon konmuş bir dilim ekmek yemeyi kabul etmişti. Beizmenne, sonradan salıverileceğine söz verince kadın da sorgunun sürmesine razı oldu. Bu kez sıra, Katharina Blum ile Frau Woltersheim arasındaki ilişkinin aydınlatılmasına gelmişti. Katharina Blum, Frau Woltersheim'

ın vaftiz teyzesi olduğunu bildirdi. Kadın, annesinin uzak bir kuzeni oluyordu ve zaten eskiden beri onunla ilgilenmişti. Katharina kente taşınınca da Frau Woltersheim, onunla hemen ilişki kurmuştu.

"20 Şubat günü Frau Woltersheim'ın vereceği baloya davetliydim. Aslında balo, karnavalın başlayacağı 21 Şubat akşamı verilecekti; ne var ki Frau Woltersheim o gece için bazı görevler üstlenmiş olduğundan, balo öne alındı. Bu, dört yıldan bu yana katıldığım ilk danslı eğlenceydi. Yalnız bu arada ifademi bu açıdan düzeltmek isterim: Değişik zamanlarda, akşam toplantılarına yardım ettiğimde iki-üç, belki de dört kez Blornalarda dans etmiştim. Saatler ilerleyip de ben ortalığı derleyip toparlamayı ve bulaşıkları yıkamayı bitirdiğimde, kahve yapılıp bar servisini Dr. Blorna kendi üzerine aldıktan sonra, beni de salona çağırırlardı. Orada gerek Dr. Blorna'yla gerekse iktisat, siyaset ve bilim adamları çevresinden kimselerle dans ederdim. Sonraları bu çağrıları hiç istemeksizin, çekine çekine kabul etmeye, bazen de geri çevirmeye başladım. Çünkü erkekler genellikle içkili olduklarından, dans sırasında sırnaşmaya kalkışanlar da çıkıyordu. Daha doğrusu şöyle diyeyim: Araba aldıktan sonra bu gibi çağrıları artık geri çevirdim. Daha önce erkeklerden birinin arabasıyla dönmek zorunda olduğum için onlara bağlıydım. Bu beyle de, –bunu derken Hach'ı göstermiş, Hach'ın yüzünde de gerçekten bir renk değişikliği belirmişti– arada dans ettiğim oldu." Hach'ın da sırnaşıp sırnaşmadığı yolunda bir soru sorulmadı.

18

Sorgunun uzun sürmesinin nedeni, Katharina Blum' un kullandığı her ifadeyi şaşılacak kadar kılı kırk yararcasına denetlemesi, tutanağa geçirilince her cümlenin kendisine okunmasını istemesiydi. Örneğin son bölümde anılan sırnaşmalar tutanağa önce sevecen davranışlar olarak geçirilmişti. Katharina Blum bunu duyunca çok kızmış ve kararlı bir tutumla değiştirilmesinde direnmişti. Katharina Blum ile gerek savcılar, gerekse Beizmenne arasında kavram tanımlaması tartışmaları doğmuştu. Çünkü Katharina, sevecenliğin iki taraflı, sırnaşmanın ise tek taraflı olduğunu ileri sürüyor ve toplantılarda her zaman bu sonuncusunun yapıldığını belirtiyordu. Odadakiler, bu noktanın o denli önem taşımadığını ve sorgunun uzamasından kendisinin sorumlu olduğunu belirttiklerinde, Katharina, içinde sırnaşmak yerine sevecenlikten söz edilen tutanağı imzalamayacağını bildirdi. Ona göre bu fark olağanüstü önem taşıyordu ve kocasından ayrılma nedenlerinden biri de bu noktayla ilgiliydi, kocası kendisine hiçbir zaman sevecenlik göstermemiş, hep sırnaşık ve saygısız davranmıştı.

Benzer tartışmalar, Blornalar için kullanılmış olan "iyi yürekli" sözcüğü yüzünden çıktı. Bu sözcük tutanağa, "Bana yakınlık gösterdiler" diye geçmişti. Katharina Blum, iyi yürekli sözcüğünde direndi. Kendisine bu sözcüğün fazla eski olduğu söylenince de kızdı ve yakınlık göstermenin iyi yüreklilikle bir ilgisi bulunmadığını, oysa Blornaların kendisine her zaman "iyi yürekli" davrandıklarını belirtti.

19

Bu arada apartman sakinlerinin de ifadesi alınmıştı. Aynı apartmanda oturanların büyük çoğunluğu Katharina Blum hakkında ya pek az bilgi sahibiydi ya da hiçbir şey bilmiyorlardı. Genç kadınla genellikle asansörde rastlaşır, selamlaşırlardı. Kırmızı Volkswagen'in onun olduğunu biliyorlardı. Bir kısmı onu müdür sekreteri, bir kısmı da büyük bir mağazada bölüm yöneticisi sanıyordu. Apartmanda oturanlara karşı her zaman –biraz soğuk olmakla birlikte– nazik davranırdı. Katharina'nın evinin bulunduğu sekizinci kattaki beş dairede oturanlardan ancak ikisi biraz daha ayrıntılı açıklama yapabildi. Bunlardan biri bir kuaför salonunun sahibi olan Frau Schmill, öbürü de elektrik idaresinden emekli memur Ruhwiedel'di. En şaşırtıcı nokta, her ikisinin de ifadelerinde Katharina'nın zaman zaman erkek ziyaretçi kabul ettiğini belirtmeleri oldu. Frau Schmill, bu ziyaretçinin iki-üç haftada bir düzenli olarak geldiğini; aşağı yukarı kırk yaşlarında, çevik görünüşlü ve "çok iyi bir çevreden geldiği belli" bir adam olduğunu ileri sürerken, Herr Ruhwiedel aynı ziyaretçiyi birkaç kez yalnız başına, birkaç kez de Frau Blum'la birlikte apartmana gelen zıpır gencin biri diye tanımladı. Son iki yıl boyunca genç adam, sekiz-dokuz kez gelmişti. "Bunlar, benim görebildiğim kadarı, görmediğim ziyaretler hakkında tabii ki bir şey söyleyemem."

Akşamüstüne doğru Katharina'nın önüne bu ifadeler konulup da ne düşündüğü sorulduğunda, Hach sorusunu sormadan önce genç kadının işini kolaylaştırmaya çalıştı, bu ziyaretçilerin, arada sırada kendisine eve kadar

eşlik eden kimseler olup olamayacaklarını sordu. Yüzü utançtan ve öfkeden kıpkırmızı kesilmiş olan Katharina, sert bir sesle, "Erkek ziyaretçi kabul etmek yasak mıdır?" diye sordu. Kadının sırf yardım olsun diye önüne kurulan köprüden geçmek istemediğini ya da köprüyü o nitelikte görmediğini anlayan Hach da biraz sertleşti. Katharina'dan o anda çok ciddi bir olaydan, yani Ludwig Götten olayından söz edildiğini anlamasını istedi. Sözü geçen olay, gerçekte çok dallanıp budaklanmıştı ve gerek polisi gerekse savcılığı bir yıldan fazla bir süredir uğraştırıyordu. Şimdi Hach, kadından yadsımaya kalkışmadığı bu erkek ziyaretçinin hep aynı kişi olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Sözün burasında Beizmenne çok sert bir biçimde karışarak şu soruyu yöneltti: "Demek bu Götten'i iki yıldır tanıyorsunuz, öyle mi?"

Bu söze çok şaşıran Katharina verecek karşılık bulamadı, başını sallayarak Beizmenne'ye baktı; bunun ardından şaşılacak kadar yumuşak bir ifadeyle, "Hayır hayır, onu henüz dün tanıdım," dediyse de, söyledikleri pek inandırıcı etki yaratmadı. Kendisine gelen ziyaretçinin kimliği sorulunca da "adeta dehşete düşmüşçesine" başını salladı ve bu nokta hakkında konuşmadı. Bunun üzerine Beizmenne, yine babacan tavrını takınarak telkinlere başladı. Nihayet bir erkek arkadaşının bulunmasının kötü bir yanı yoktu; belki de bu arkadaş ona –Beizmenne, burada önemli bir psikolojik gaf yaptı– sırnaşmıyor, sevecen davranıyordu; eninde sonunda boşanmış bir kadındı, sadakat borcu altında değildi ve –öbür önemli gaf!– sevecen davranışlardan örülü ilişkilerden birtakım parasal yararlar elde edilmesi bile gerçekte aşağı görülmesi gereken bir olay değildi. Bu sözler üzerine Katharina Blum tamamen sustu. İfade vermeyi reddederek ya hücresine

ya da evine gönderilmesini istedi. Beizmenne, odada bulunanların şaşkın bakışları altında yumuşak ve yorgun bir sesle –saat bu arada 24.00 olmuştu– Katharina'ya, yanına bir memur verip kendisini evine göndereceğini bildirdi. Ne var ki kadın ayağa kalkıp da el çantasını, tuvalet çantasını ve plastik torbayı alırken ansızın ve sert bir sesle şu soruyu sordu: "Şu sevgili, sevecen Ludwig'iniz o gece evden çıkmayı nasıl başardı? Bütün girişler ve çıkışlar tutulmuştu. Herhalde siz bir yol biliyordunuz ve ona gösterdiniz. Ama ben bu yolu bulacağım. Güle güle."

20

Katharina'yı evine götüren Beizmenne'nin yardımcısı Moeding, sonradan genç kadının durumundan çok endişelendiğini ve Katharina'nın kendisine bir şey yapmasından korktuğunu bildirdi. Moeding'in anlatımına göre tamamen yıkılmış, bitmiş görünen Katharina Blum, karşısındakini şaşırtan, neşeli bir havaya bürünmüştü. Kentin içinden geçerlerken Moeding, şakacıktan, şimdi rahatça ve hiçbir art düşünceye kapılmaksızın bir yerde bir şey içip dans etmelerinin iyi olup olmayacağını sormuştu. Kadın da başını sallayarak bunun hiç de fena fikir olmadığını, dahası iyi bir buluş olduğunu söylemişti. Katharina'nın evinin önüne vardıklarında da, Moeding kendisini yukarıya, dairesinin kapısına kadar çıkarmayı önerince, Katharina'nın karşılığı iğneleyici olmuştu: "Gelmeseniz daha iyi olur; biliyorsunuz, yeterince erkek ziyaretçi kabul ediyorum zaten, ama yine de teşekkür ederim."

Moeding, bütün akşam ve gecenin yarısı boyunca,

Katharina'nın kendi iyiliği için gözaltına alınması gerektiğini Beizmenne'ye anlatmaya çalışmıştı. Beizmenne kendisine Katharina'ya âşık olup olmadığını sorduğunda ise bu soruya olumsuz karşılık vermişti. Âşık değildi, ama hoşlanıyordu, yaşıttılar, ayrıca Moeding, Beizmenne'nin iddia ettiği gibi Katharina'nın büyük bir düzene dahil olduğu yolundaki kurama da inanmıyordu.

Moeding'in sakladığı, fakat Frau Woltersheim'ın aracılığı ile Blorna'nın öğrendiği nokta ise şuydu: Katharina'ya asansöre kadar eşlik eden Moeding ona iki öğüt vermişti ve bunlar hem ona pahalıya mal olabilecek hem de gerek onun gerekse meslektaşlarının hayatını tehlikeye sokabilecek nitelik taşıyordu. Çünkü Moeding, asansörün önünde durduklarında Katharina'ya şöyle demişti: "Telefona dokunmayın, yarın da gazete okumayın." Bu sözüyle *Zeitung*'u mu, yoksa bütün gazeteleri mi kastettiği ise karanlık kalmıştı.

21

Aynı gün (21.2.1974 Perşembe günü) saat 15.30'a doğru Herr Blorna, dinlenmek üzere gittiği yerde uzunca bir gezintiye çıkmak üzere ilk kez kayaklarını ayağına takıyordu. İşte ne zamandır sevinerek düşündüğü izni, o andan başlayarak zehir oldu.

Bir akşam önce, varışlarından hemen sonra, Trude'yle karların içinde yaptıkları iki saatlik gezinti, alev alev yanan şöminenin önünde içilen bir şişe şarap, penceresi açık bırakılan odadaki uzun ve derin uyku, tatilin alabildiğine uzatılan ilk kahvaltı keyfi, sonra battaniyelere sarınmış olarak terastaki hasır koltuklarda iki saat sü-

reyle keyif çatmak... evet hepsi güzeldi, tadına doyum olmayacak şeylerdi bütün bunlar. Ne var ki Blorna tam gezintiye çıkmak üzereyken *Zeitung*'da çalışan o herif önüne dikilmiş, karşılık vermeye hazır olmadığı sorular yağdırmıştı. Blorna'ya göre genç kadın suç işleyebilecek bir tip miydi acaba? "Bu da ne demek?" diye karşılık verdi Blorna. "Ben avukatım ve kimin suç işleyebileceğini, kimin işleyemeyeceğini bilirim. Hem hangi suçtan söz ediyorsunuz siz? Üstelik de Katharina'nın adını anıyorsunuz! Düşünülecek şey değil, nereden çıkardınız bunu?" Blorna, uzun süredir aranan bir haydudun Katharina'nın evinde geceledeğinin saptandığını ve genç kadının da sabahın 11'inden beri sorguya çekildiğini öğrenince, hemen uçağına atlayıp dönmek ve Katharina'ya yardımcı olmak istedi. Fakat *Zeitung*'dan gelen herif –acaba gerçekten pis bir herif miydi, yoksa Blorna mı onu yavaş yavaş öyle görmeye başlamıştı?– durumun o kadar kötü olmadığını söyleyerek Katharina'nın karakteriyle ilgili biraz bilgi istedi. Blorna'nın bu isteği geri çevirmesi üzerine herif bunun kötü bir belirti olduğunu ve kötüye yorumlanabileceğini, çünkü böyle bir durumda –olay, tam birinci sayfada yer alabilecek nitelikteydi– Katharina'nın karakteri hakkında susmanın, kadının kötü karakterli biri olduğu anlamına geleceğini söyledi. Bunun üzerine daha şimdiden öfkelenmiş ve sinirleri bozulmuş olan Blorna, "Katharina son derece akıllı ve soğukkanlı bir insandır," dedi, ama der demez yine kızdı. Çünkü söyledikleri de aslında gerçek değildi; üstelik söylemek istediklerinin, söylemek zorunda olduklarının hiçbirini dile getirememişti. Şimdiye kadar gazetelerle, hele *Zeitung* ile hiç işi olmamıştı. Herif Porsche'sine atlayıp gidince Blorna kayaklarını ayağından çıkardı. Artık tatilinin burnundan geldiğini biliyordu. Balkonda, battaniyelere sarınmış ve yarı uyur vaziyette tatlı tatlı gü-

neşlenmekte olan Trude' nin yanına çıktı, olup bitenleri anlattı. Kadının, "Bir telefon et," demesi üzerine üç kez, dört kez, beş kez telefon açtıysa da, hep aynı karşılığı aldı: "Aradığınız numara yanıt vermiyor." Gece saat on bire doğru bir kez daha telefon ettiyse de yine sonuç alamadı. Çok içki içti ve kötü bir uyku uyudu.

22

Blorna, cuma sabahı saat dokuz buçuğa doğru asık suratla kahvaltı masasına geldiğinde, Trude'nin uzattığı *Zeitung*'la karşılaştı. Katharina'nın kocaman bir resmi birinci sayfaya basılmıştı. Yazılar da koca harflerle dizilmişti. HAYDUDUN SEVGİLİSİ KATHARINA BLUM ERKEK ZİYARETÇİLERİ HAKKINDA BİLGİ VERMEKTEN KAÇINIYOR.

> Bir buçuk yıldır aranmakta olan haydut ve katil Ludwig Götten, dün yakalanabilecekken sevgilisi Katharina Blum'un izleri yok etmesi ve kaçışına yardım etmesi yüzünden ele geçirilememiştir. Polis, Blum'un uzun bir süreden beri bu düzenin içinde olduğunu sanmaktadır. (Devamı arka sayfada, ERKEK ZİYARETÇİLER başlığı altında.)

Blorna, arka sayfayı çevirdi. *Zeitung*, onun Katharina'nın akıllı ve soğukkanlı olduğu yolundaki beyanını "buz gibi ve içten pazarlıklı", suçluluk hakkındaki genel görüşünü ise kadının "tamamen suç işleyebilecek bir tip" olduğu şeklinde basmıştı.

Bilgisine başvurduğumuz Gemmelsbroich rahibi, şunları söylemiştir: "O kadından her şeyi beklerim. Babası gizli bir komünistti. Haline acıyarak bir süre temizlik işlerinde çalıştırdığım annesi ise ayinde kullanmak üzere hazırlanan şarabı çalmış ve kilisenin depo kısmında âşıklarıyla sefahat âlemleri düzenlemişti."

Blum, iki yıldan beri sürekli olarak erkek konuk kabul etmekteydi. Acaba evi bir çeteci barınağı ya da silah değiştokuşu yapılan bir yer miydi? Henüz yirmi yedi yaşında olan bir hizmetçi kadının tahminen 110.000 mark değerinde bir kata sahip olması nasıl açıklanabilir? Acaba Katharina Blum banka soygunlarından pay mı almaktaydı? Polis, araştırmalarını sürdürmektedir. Savcılık da gece gündüz çalışmaktadır. Yarın bu konuda daha ayrıntılı bilgi verilecektir. *ZEITUNG* HER ZAMAN OLDUĞU GİBİ BU DEFA DA İŞİN PEŞİNİ BIRAKMAYACAKTIR! Olayın ayrıntılarına ilişkin bütün bilgileri yarınki hafta sonu sayımızda bulacaksınız.

Blorna, öğleden sonra havaalanındayken, kısa aralıklarla birbirini izleyen olayları bir kez daha kafasından geçirdi:

10.25'te Lüding, heyecan içerisinde telefon etti. Derhal dönmemi ve onun gibi heyecandan ne yapacağını şaşırmış durumda olan Alois'le temasa geçmemi söyledi. Söylediğine göre Alois, tam bir panik içerisindeymiş; Alois'i daha önce hiç öyle görmediğim için buna inanmakta güçlük çekiyorum. Alois, şu anda Hıristiyan girişimcilerin bir toplantısına katılmak üzere Bad Bedelig'de. Hem ana raporu okumakla hem de ilkelere ilişkin tartışmayı yönetmekle görevli.

10.40'ta Katharina telefon ederek *Zeitung*'daki sözleri gerçekten söyleyip söylemediğimi sordu. Onu aydınlatma olanağını bulduğuma sevinerek olup bitenleri

anlattım. Bunun üzerine (bunları belleğimde kalabildiği ölçüde iletiyorum) aşağı yukarı şunları söyledi: "İnanıyorum size, inanıyorum. Bu domuzların nasıl iş gördüklerini şimdi anladım. Bu sabah ağır hasta olan anneme bile gitmişler. Brettloh ve başkalarıyla da konuşmak istemişler." Kendisine nerede olduğunu sorduğumda, "Else'nin yanındayım," diye karşılık verdi. "Şimdi yine ifade vermek üzere gitmek zorundayım."

11.00'de Alois'ten telefon geldi. Onu hayatımda ilk kez –yirmi yıldan beri tanırım– heyecanlanmış ve korkmuş buldum. Bana hemen geri dönmemi ve çok karışık ve nazik bir işle ilgili olarak vekâletini kabul etmemi söyledi. Telefondan sonra konuşmasını yapacak, arkasından tartışmayı yönetecek, akşam da gayri resmî bir toplantıya katılacaktı. Ama saat 7.30-9.30 arası, toplantıya gitmeden önce bize gelebileceğini söyledi.

11.30 Trude de hemen geri dönüp Katharina'ya yardımcı olmamız gerektiği fikrinde. Dudaklarındaki alaylı gülümsemeden anladığım kadarıyla (herhalde her zaman olduğu gibi) Alois'in ne gibi güçlüklerle karşılaştığı konusunda doğru bir kuramı var.

12.15 Rezervasyonlar yapıldı, bavullar hazırlandı, hesap ödendi. Tam 40 saat süren bir tatilden sonra taksiye atlayıp I.ya gittik. Havaalanında 14.00'ten 15.00'e kadar sis yüzünden bekledik. Trude ile Katharina hakkında uzun uzun konuştuk. Katharina'yı nasıl yüreklendirmeye çalıştığımızı, bu kadar duyarlı olmamasını, mutsuz geçen çocukluk yıllarını ve bozulan evliliğini unutmasını telkin ettiğimizi anımsadık. Onun para konusundaki gururunu yenmeye çabalamış ve kendi hesabımızdan, bankanınkinden daha ucuza gelecek bir kredi vermeye çalışmıştık. Ne var ki bankaya ödeyeceği yüzde 14 faiz yerine bize yüzde 9 ödemesinin bize hiçbir zarar vermeyeceğini söylememiz bile onu razı etmeye yetme-

mişti. Ayrıca Katharina'ya büyük bir teşekkür borcumuz vardı. Sakin sakin, güler yüzle ve aynı zamanda planlı bir biçimde evimizi yönetmeye başladığından beri yalnız giderlerimizi azaltmakla kalmamış, ayrıca her ikimizin de dışarıdaki işlerimize çok daha fazla vakit ayırmamızı sağlamıştı. Bundan sağladığımız yararı neredeyse parayla ölçemiyorduk. Bizi, hem evlilik hem de iş hayatımızı etkileyen beş yıllık bir kaostan kurtarmıştı.

16.30'a doğru sisin dağılacak gibi olmadığını görünce trenle dönmeye karar verdik. Trude'nin öğüdü üzerine Alois Straeubleder'e telefon *etmedim*. Taksiyle istasyona gidip 17.45'te kalkan Frankfurt trenine son dakikada yetiştik. Kötü bir yolculuk oldu. Midem ve sinirlerim bozuldu. Trude bile asık yüzlü ve heyecanlıydı. Bir felaket olacağını hisseder gibiydi. Tamamen bitkin bir durumda Münih'te aktarma yapıp bir yataklı vagon bulduk. Her ikimiz de Katharina, Lüding ve Straeubleder yüzünden türlü sıkıntıların baş göstermesini bekliyorduk.

23

Cumartesi günü, sezon gereği henüz neşeli bir kalabalıkla dolu olan gara girip bitkin durumda trenden iner inmez *Zeitung* ile karşılaştılar. Katharina yine birinci sayfadaydı. Bu kez yanında bir sivil polisle birlikte polis müdüriyetinin merdivenlerinden inerken çekilmiş bir resmini basmışlardı.

KATİLİN NİŞANLISI HÂLÂ SUSUYOR! GÖTTEN'İN NEREDE OLDUĞUNU BELLİ EDECEK BİR İPUCU ELE GEÇİRİLEMEDİ! POLİS TAM ALARMDA.

Trude bir *Zeitung* aldı. Bir taksiye binip konuşmaksızın evlerine yollandılar: Trude kapıyı açmak üzere ayrıldığında, Blorna şoföre parasını verirken adam *Zeitung*'u gösterip, "Sizden de söz ediliyor," dedi. "Hemen tanıdım. O kızın avukatı ve patronusunuz." Blorna, adama bol bahşiş verdi. Şoförün gülümsemesi, sesinin tonu kadar kötülük dolu değildi. Bavulları, çantaları ve kayakları antreye kadar taşıdıktan sonra yüzünde sevimli bir ifadeyle ayrıldı.

Trude, kahve makinesini prize takmış, banyoda yıkanıyordu. Salondaki masanın üstünde *Zeitung*'la biri Lüding'den, biri de Straeubleder'den gelen iki telgraf duruyordu. Lüding'in telgrafı şöyleydi:

> Temas kurmadınız. Biraz hayal kırıklığına uğradık.
>
> Lüding

Straeubleder'in telgrafının metni ise şöyleydi:

> Beni böyle bırakabilmeni aklım almıyor. Derhal telefonunu bekliyorum.
>
> Alois

Saat tam sekizi çeyrek geçiyordu. Bu saatte Katharina kahvaltı servisini yapardı. Masayı her zaman yeni yıkanmış örtüler ve peçetelerle kurar, çiçeklerle süsler, ekmek, bal, yumurta, kahve, Trude için de tost ve portakal marmeladı getirirdi.

Trude bile kahve makinesini, ekmek, bal ve tereyağını getirirken bir tuhaf olmuştu. "Hiçbir zaman eskisi gibi olmayacak, hiçbir zaman. Kızı mahvedecekler. Polis yapmasa bile, *Zeitung* yapacak bunu; gazete ilgisini yitirince de başkaları. Al, önce oku şunu." Ve Blorna okudu:

Sizlere geniş kapsamlı bilgi verebilmek için her zaman çaba harcayan *Zeitung*, Katharina Blum'un gerek karakterini gerekse karanlık geçmişini ortaya koyan başka ifadeler toplamayı da başardı. *Zeitung* muhabirleri, Katharina Blum'un ağır hasta olan annesini buldular. Kadın, önce kızının uzun süredir kendisini aramayışından yakındı. Daha sonra, yadsınması olanaksız gerçeklerle yüzleştiğinde şunları söyledi: "Böyle olacağı belliydi, işin sonu nasılsa buraya varacaktı." Katharina Blum'un, kötü niyetle terkten ötürü kusurlu olarak ayrıldığı eski kocası tekstil işçisi Wilhelm Brettloh ise, *Zeitung*'a bilgi verme konusunda çok daha istekliydi. Gözyaşlarını güçlükle tutarak, "Nihayet şimdi anlıyorum beni bırakıp gidişinin nedenini," dedi. "Demek BUYMUŞ işin içyüzü. Kendi halinde mutluluğumuz yetmedi ona. Gözü yükseklerdeydi; oysa dürüst ve basit bir işçinin bir Porsche arabaya sahip olması düşünülebilir mi? Belki de *Zeitung* okuyucularına şu öğüdümü iletebilirsiniz: Sosyalizme ilişkin yanlış tasavvurlar, böyle son bulmaya mahkûmdur. Hem size hem de okuyucularınıza soruyorum: Bir hizmetçi bu kadar şeye nasıl sahip olabilir? Bunları dürüst yoldan edinmiş olması düşünülemez. Eski karımın kilise düşmanlığından ve radikal görüşlerinden neden korkmuş olduğumu şimdi anlıyor ve Tanrı'ya bize çocuk vermediği için şükrediyorum. Bir katilin ve haydudun yakınlığını benim yalın sevgime yeğ tuttuğunu öğrenince artık kafamda hiçbir karanlık nokta kalmadı. Ama yine de ona şöyle seslenmek isterim: Keşke benimle kalmış olsaydın, benim küçük Katharina'm. Benim yanımda kalsaydın biz de birkaç yıl sonra bir şeyler edinebilir, küçük bir araba sahibi olabilirdik. Gerçi sana hiçbir zaman bir Porsche veremezdim, ama sendikaları kuşkuyla karşılayan, onlara güvenmeyen dürüst bir işçinin

sağlayacağı türden sade bir mutluluk sunabilirdim. Ah, Katharina."

Blorna, son sayfada, "Emekli çift dehşete kapıldı, fakat şaşırmadı" başlığı altında, yanı kırmızıyla çizilmiş olan şu sütuna rastladı.

> Emekli okul müdürü Dr. Berthold Hiepertz ile karısı Erna Hiepertz, Katharina'nın yaptıklarını duyunca dehşete düştülerse de, "olağanüstü bir şaşkınlığa" kapılmadılar. *Zeitung*'un bir muhabiri, yaşlı çifti Lemgo' da, orada bir sanatoryum yönetmekte olan evli kızlarının evinde ziyaret etti. Katharina Blum'u üç yıldır çalıştıran filolog ve tarihçi Hiepertz şöyle dedi: "Bizi ustaca aldatmayı başarmış ve her bakımdan radikal bir kişi."

(Daha sonra Blorna'nın telefon açtığı Hiepertz şunları söylediğine yemin etti: "Katharina, ancak yardımseverliği, düzenliliği ve zekâsı açısından radikal, diye nitelendirilebilir. Bütün anlatılanlar doğruysa onun kişiliği konusunda çok yanılmış olmam gerekir. Oysa pedagoji alanında kırk yıllık deneyimim var ve yanıldığım ender oldu.")

1. sayfadan devam:

> Katharina Blum'un bitik görünen eski kocası, *Zeitung* kendisini Gemmelsbroich trampet ve fifre grubunun provasında ziyaret ettiğinde gözyaşlarını saklamak için başını çevirdi. Diğer dernek üyeleri de her zaman tuhaf bir hali olan ve sanki namusuna çok düşkünmüş gibi davranan Katharina'yı tüyleri ürpererek anımsadılar. Şurası kesin ki, dürüst bir işçinin karnaval eğlencesine en azından gölge düşmüş oldu.

Yazının sonunda, Blorna ile Trude'yi bahçede, yüz-

me havuzunun yanında gösteren bir fotoğraf yer alıyordu. Resimaltı da şöyleydi:

> Bir zamanlar "Kızıl Trude" adıyla tanınan kadınla zaman zaman kendi kendisini "solcu" diye nitelendiren kocasının bu olaydaki rolleri nedir? Yukarıda kazancı yüksek olan endüstri avukatı Dr. Blorna'yı karısı Trude'yle birlikte lüks villalarının yüzme havuzunun önünde görüyorsunuz.

24

Burada, sinema ve edebiyatta rastlanan türden bir *flashback* yapmamız ve Blorna çiftinin üstleri başları bumburuşuk ve epey üzgün durumda tatilden döndükleri cumartesi sabahından, Katharina'nın yine sorguya çekilmek üzere polis müdüriyetine götürüldüğü cuma sabahına dönmemiz gerekiyor. Bu kez Katharina'ya Frau Pletzer'le üstünde çok silah bulunmayan, yaşlıca bir memur eşlik ettiler. Pletzer, Katharina'yı kendi evinde değil, Frau Woltersheim'ın evinde bulacağını bildiğini saklamadı. (Burada Blorna çiftinin karşılaştığı sıkıntıları bir kez daha anımsamak, adaletli bir davranış olur: Tatilin yarıda kesilişi. I. Havaalanı'na taksiyle gidiş. Siste bekleyiş. Taksiyle gara gidiş. Trenle Frankfurt'a yola çıkış, fakat sonradan Münih'te aktarma. Çok sallanan bir yataklı vagon. Ve sabahın erken saatlerinde, evden içeriye adım atılır atılmaz *Zeitung*'la karşılaşma! Sonradan –tabii ki çok geç kalıp, iş işten geçtikten sonra!– Herr Blorna, *Zeitung*'un muhabirinden sorguya çekildiğini öğrendiği Katharina yerine Hach'a telefon etmediğine pişman oldu.)

Cuma günü Katharina'nın ikinci kez sorguya çekilmesinde hazır bulunan kişiler şunlardı: Moeding, Frau Pletzer, savcı olarak Dr. Korten ve Hach, Blum'un dil açısından titizliğini sıkıcı bulan ve "aptalca" bir davranış olarak nitelendiren yazıcı Anna Lockster. Hazır bulunanların tümünün de en çok dikkatini çeken nokta Beizmenne'nin keyifli olmasıydı. Sorgunun yapıldığı odaya *ellerini ovuşturarak giren Beizmenne, Katharina'ya* adeta yakınlık göstererek, göreviyle değil, doğrudan doğruya kendi kişiliği ile ilgili birtakım "kabalıklarından" ötürü özür diledi; biraz yontulmamış bir herif olduğunu söyledikten sonra, el konan eşyaları içeren ve henüz tamamlanmış listeyi aldı. Eşyalar şunlardı:

1. Küçük, kullanılmaktan eskimiş, yeşil renkli bir not defteri. Defterin içinde yalnızca telefon numaraları yazılıydı, numaraların hepsi kontrol edilmiş, kuşku uyandıracak bir noktaya rastlanmamıştı. Anlaşıldığı kadarıyla Katharina Blum, bu not defterini yaklaşık olarak on yıldan bu yana kullanmaktaydı. Defterde Götten'in elyazısının bulup bulunmadığını araştırsın diye çağrılan bir yazı uzmanı (Götten'in suçları arasında askerden kaçmak da vardı; kaçana dek büro işinde çalışmış olan Götten, ardında pek çok elyazısı örneği bırakmıştı), Katharina Blum'un elyazısının örnek diye nitelendirilebilecek bir gelişme çizgisi izlediğini söylemişti. Kasap Gerbers'in telefon numarasını not eden on altı yaşındaki Katharina, Dr. Kluthen'in numarasını not eden on yedi yaşındaki Katharina, Dr. Fehnern'in yanında çalışan yirmi yaşındaki Katharina... Bunları evlere servis yapan mutfakların, tamiratçıların ve meslektaşların telefon numaraları izliyordu.

2. Banka tarafından gönderilen ve her defasında hesabın son durumunu gösteren dekontlar. Katharina Blum, belgelerin kenarına kurşunkalemle eklediği not-

larla hesaptaki bütün değişikliklerin nedenini belirtmişti. Gerek yatırılan, gerekse havale yolu ile gelen paralar apaçık ortadaydı ve hiçbir işlem kuşku doğurabilecek nitelikte değildi. Aynı açıklık, genç kadının harcadığı paralara ilişkin hesaplarıyla küçük bir klasörde toplamış olduğu notlar ve belgelerde de vardı. Sözü geçen notlar ve belgeler katını satın aldığı Haflex firmasına karşı olan yükümlülüklerini belirtiyordu. Genç kadının vergi bildirimleri ve vergi ödemeleri de inceden inceye denetimden geçirilmiş, çağrılan bir bilanço uzmanı, hiçbir yerde "gizli kalmış büyükçe bir toplama" rastlayamamıştı. Beizmenne, genç kadının özellikle son iki yıllık süre içerisinde –Beizmenne, bu süreyi alaylı bir dille "erkek ziyaretçiler dönemi" diye adlandırmıştı– hangi parasal girişimlerde bulunduğunu öğrenmeye büyük önem veriyordu. Ama araştırmalar sonucunda ortaya hiçbir şey çıkmamıştı. Katharina, yalnızca annesine ayda 150 mark gönderiyor, Kuir'deki Kolter firmasına yaptırdığı bir abonman sayesinde babasının Gemmelsbroich'taki mezarının sürekli bakımlı kalmasını sağlıyordu. Bütün eşya alımları, ev araçları, giysileri, çamaşırları, benzin hesapları, hepsi, hepsi denetlenmiş ve hiçbir yerde kuşku uyandırabilecek bir duruma rastlanmamıştı. Muhasebe uzmanı, Beizmenne'ye belgeleri geri verirken şöyle demişti: "Bu genç kadın bu badireyi atlatıp bir iş aramaya kalkarsa bana hemen haber ver. Böylesi mumla aransa bulunmaz." Katharina Blum'un telefon faturalarında da kuşku uyandırıcı herhangi bir noktaya rastlanmamıştı. Anlaşıldığı kadarıyla genç kadın, hemen hiç şehirlerarası konuşma yapmamıştı.

Katharina Blum, halen hırsızlık suçundan hapis yatmakta olan kardeşi Kurt'a cep harçlığına destek olsun diye zaman zaman 15-30 mark arası küçük meblağlar göndermekteydi. Kilise vergisi diye bir şey ise ödemiyor-

du. Belgelerinden anlaşıldığına göre daha on dokuz yaşındayken, 1966 yılında Katolik Kilisesi'nden çıkmıştı.

3. İçinde değişik kayıtların yer aldığı bir başka küçük not defteri. Çoğunlukla hesap niteliğinde olan bu kayıtlar, ayrı ayrı dört sütunda toplanmıştı. Sütunlardan Blornaların evinin giderlerine ayrılmış olanına gıda maddelerine ait hesaplarla, temizlik malzemesine ve çamaşırhanelerle temizleyicilere verilen paralar yazılmıştı. Bu arada ütü işini Katharina'nın yaptığı da saptanmıştı.

İkinci bir sütunda, Hiepertzlerin evine ait hesaplar ve açıklamalar yer alıyordu.

Bir başka sütunda genç kadın kendi evinin hesaplarını tutmuştu ve buradan anlaşıldığı kadarıyla Katharina, evini oldukça az bir parayla geçindirmekteydi; bazı ayların yiyecek hesabına ancak 30 ila 50 mark arası bir para düşmüştü. Evinde televizyonu yoktu; buna karşılık sinemaya oldukça sık gittiği anlaşılıyordu. Arada sırada kendine çikolata, dahası şekerleme bile alıyordu.

Dördüncü sütuna Katharina Blum'un geçici nitelikteki işleriyle ilgili giderleri, iş giysilerini satın almak ve bunları temizletmek için verdiği paralar ve nihayet arabasının giderleri kaydedilmişti. Bu noktada –benzin hesapları üzerinde durulurken– Beizmenne, herkesi şaşırtan tatlı bir ifadeyle konuştu ve genç kadına benzin giderlerinin yüksekliğinin nedenini sordu. Tabii giderlerin yüksekliği ile kilometre saatindeki rakamın yüksekliği arasında doğrudan doğruya bir bağ vardı. Blornalara gidiş geliş yolunun 6, Hiepertzlere gidiş yolunun 8, Frau Woltersheim'a gidiş geliş yolunun da yaklaşık olarak 4 km olduğu saptanmıştı. Bunun dışında Katharina Blum'un haftada bir fazladan iş aldığı hesaplansa –ki bu, bol tutulmuş bir hesaplamaydı– bu iş için de –yine kaba bir hesapla– 20 kilometre gittiği varsayılsa, o zaman günlük kilometre ortalaması 21-22 km olurdu. Ayrıca Frau

Woltersheim'ı her gün ziyaret etmediği de kuşkusuzdu ama, hadi buna göz yumulsundu. Bu hesabın yıllık sonucu, yaklaşık olarak 8 000 kilometre ediyordu. Aşçı Klormer'le yapılan yazılı anlaşmadan anlaşıldığına göre Katharina Blum, Volkswagen'i altı yıl önce aldığında araba 56 000 kilometredeydi. Bunun üstüne 6 defa 8 000 eklendiği takdirde, arabanın şimdi yaklaşık olarak 104 000-105 000 kilometrede olması gerekirdi. Oysa kilometre saati neredeyse 162 000 kilometre gösteriyordu. Gerçi Katharina'nın zaman zaman önce Gemmelsbroich'ta bulunan, daha sonra Kuir-Hochsackel Sanatoryumu'na yatırılan annesini yokladığı, bazen de hapishanedeki kardeşini ziyaret ettiği rahatlıkla düşünülebilirdi, ne var ki Gemmelsbroich ya da Kuir-Hochsackel gidiş dönüş yolu yaklaşık olarak 50 kilometre, kardeşine gidiş dönüş yolu da yaklaşık 60 kilometreydi. Genç kadının ayda bir ya da –yine cömertçe bir hesapla– iki kez bu ziyaretleri yaptığı kabul edilse –ki erkek kardeşi hapse gireli henüz bir buçuk yıl olmuştu, ondan önce annesinin yanında, Gemmelsbroich'ta oturmaktaydı– altı yılda 7 000-8 000 bin fazla kilometre ederdi. Bu durumda kilometre saatinde fazladan ve kaynağı bilinmeyen bir 45 000-50 000 bin kilometre kalıyordu. Acaba bu denli sık nereye gitmişti? Arada sırada birileriyle ya da birisiyle mi buluşmuştu? Nerelerde buluşmuştu? Beizmenne birtakım kabaca imalarda bulunmayı bu kez gerçekten istemiyordu, ama Katharina da onun durumunu anlayışla karşılamalıydı.

Beizmenne'nin yumuşak bir sesle ortaya koyduğu bu hesabı, yalnız Katharina Blum değil, odada bulunan ötekiler de hem büyülenmişçesine, hem de dehşet içerisinde dinliyorlardı. Ve görünüşe bakılırsa Katharina Blum, Beizmenne bütün bu hesapları sayıp dökerken öfkeye bile kapılmamış, yalnızca dehşet ve hayret karışımı bir heyecan duymuştu. Çünkü Beizmenne konuşurken, genç

kadın kafasında 50000 kilometrenin hesabını nasıl vereceğini değil, bu kadar yolu ne zaman, nerede ve niçin yaptığını düşünüyordu. Daha sorgunun başlangıcında neredeyse "yumuşak" diye nitelendirilebilecek bir tutum takınmış, dahası karşısındakilerde biraz ürkek olduğu izlenimini bile uyandırmıştı. Verilen çayı almış, çayın parasını cebinden ödemek için diretmeye bile kalkışmamıştı. Beizmenne'nin soruları ve hesaplar hakkında söyleyecekleri bittiğinde –hazır bulunanların çoğunluğunun, aşağı yukarı *hepsinin ifadesine* göre– odaya bir ölüm sessizliği çökmüştü; sanki birisi –benzin hesapları ortada olmasa– kolaylıkla gözden kaçabilecek bir noktayı saptamış, bunu yapmakla da yaşamı o âna dek böylesine açık seçik görünümde olan Katharina Blum'un çok gizli bir sırrına değinmişti.

Katharina Blum, "Evet," diyerek söze başladı ve ifadesi o andan başlayarak tutanağa geçirildi. "Söylediğiniz doğru. Şimdi kafamda hesapladım, bu günde hemen hemen 25 kilometre ediyor. Bugüne kadar ne bu mesafeyi ne de bunun yol açtığı fazladan giderleri düşünmüştüm. Kimi zaman atladım arabama, öylesine yola çıktım. Belli bir yer düşünmeksizin. Ya da belli bir hedef olmaksızın. Sonunda şu ya da bu şekilde bir hedef kendiliğinden çıkardı. O anda hangi yön aklıma eserse, oraya giderdim. Güneye, Koblenz'e, batıya Aachen yönüne ya da Aşağı Ren bölgesine giderdim. Bunu ne zamanlar ve ne kadar sıklıkla yaptığımı söyleyebilecek durumda değilim. Çoğunlukla yağmur yağdığında, tatil günleri ve yalnız olduğumda yapardım bunu. Fakat bir dakika, burada ifademi düzeltmem gerek: Ancak yağmur yağdığı zamanlar bu şekilde çıkardım yola. Bunun nedenini kesinlikle bilemiyorum. Bazen, o gün Hiepertzlere gitmeyeceksem, dışarıda fazladan bir iş de almamışsam, saat beşte evde olur, yapacak bir şey bulamazdım. Her zaman Else'ye gitmeyi

de istemiyorum; hele Konrad ile arkadaşlığını bu denli ilerlettiğinden beri bunu yapmayı özellikle istemiyorum. Sinemaya gelince; sinemaya gitmek, genç bir kadın için her zaman sanıldığı kadar sakıncasız değildir. Zaman oldu, bir kiliseye girip oturdum. Dinî nedenlerden ötürü yapmadım bunu. Sırf içerisi sakin olduğu, başımı dinleyebileceğim için yaptım. Ama son zamanlarda kiliselerde de sözle sataşanlar çıkıyor, üstelik bunu yapanlar, yalnızca acemiler olmuyor. Birkaç tanıdığım var doğal olarak; sözgelimi kendisinden Volkswagen'imi aldığım Werner Klormer'le karısı ve Kloft firmasında çalışan birkaç kişi gibi. Ama insanın yalnız başına birilerinin arasına karışması, hiç beraberlik aramaması ya da daha doğru bir deyişle her beraberliği kayıtsız şartsız kabul edememesi hem güç, hem de acı verici bir durum. İşte böyle zamanlarda arabama atlar, radyoyu açar, yola koyulurdum. Her zaman yağmurda yola çıkar, hep anayollarda giderdim. En çok iki yanı ağaçlı yolları severim; zaman oldu Belçika ya da Hollanda'ya kadar uzandım, bir kahve ya da bir bira içip geri döndüm. Bu şimdi, siz sordunuz da aklıma geldi, "Bunu kaç kez yapardın," diye sorarsanız, ayda iki-üç kez, bazen daha ender yapmış olduğumu söyleyebilirim. Bu yolculuklara kimi zaman uzun, kimi zaman kısa aralıklarla çıkar, bazen saatlerce uzatırdım; öyle ki eve döndüğümde saat gecenin on birine gelmiş olurdu. Ölesiye yorgun, evime dönerdim. Böyle davranmamın bir nedeni de duyduğum korkuydu herhalde. Akşamları tek başına televizyonun karşısına geçip sarhoş olan pek çok kadın tanıyorum."

Bu açıklamaları dudaklarında tatlı bir gülümseme ile hiçbir şey söylemeksizin dinleyen Beizmenne'nin salt gülümsemesinden ne düşündüğü hakkında bir yargıya varabilmek olanaksızdı. Başını sallamakla yetiniyordu; zaman zaman ellerini birbirine sürtmesi ise kuramların-

dan birinin doğru çıktığını anlamasından ileri geliyor olmalıydı. Katharina Blum sustuktan sonra oda bir süre sessiz kaldı. Sanki hazır bulunanlar şaşırmışlar ya da huzursuzluk veren bir duyguya kapılmışlardı. Sanki Blum, ilk kez mahremiyetine ait birtakım şeyleri açıklamış, feda etmişti. El konan öbür eşyalara ilişkin açıklamalar üzerinde fazla durulmadı ve bunların işi çabuk görüldü.

4. Bir albümde kimlikleri çabucak anlaşılabilen kimselerin resimleri vardı yalnızca. Katharina Blum'un babasının yüzünde hastalara özgü, acı dolu bir ifade görülüyordu; olduğundan çok daha yaşlı gösteriyordu. Sonra annesinin resmi. Kadın şimdi kansere yakalanmıştı ve ölüm döşeğindeydi. Erkek kardeşi. Katharina'nın kendisi. Dört yaşındayken. Altı yaşındayken. Yirmi yaşında, gencecik bir gelinken. Kocası, Gemmelsbroich rahibi, komşular, hısımlar, Else Woltersheim'ın çeşitli resimleri, sonra ilk anda kim olduğu anlaşılamayan, orta yaşlarını geride bırakmış gibi bir adam. Daha sonra, yüzünde neşeli bir ifade bulunan bu adamın, hapse giren mali danışman Dr. Fehnern olduğu anlaşıldı. Beizmenne'nin kuramları ile bağlantı kurulabilecek birinin resimlerine ise rastlanmadı.

5. Kızlık soyadı Blum olan Katharina Brettloh adına düzenlenmiş bir pasaport. Pasaportla ilgili olarak yaptığı yolculuklar hakkında sorular soruldu ve Katharina'nın o güne dek "gerçek anlamda" bir yolculuğa çıkmamış olduğu anlaşıldı; genç kadın, hasta olduğu birkaç günün dışında hep çalışmıştı. Gerek Dr. Fehnern'in gerekse Blornaların yanında çalışırken ücretli izin hakkını kullanmış, fakat izninde ya bulunduğu yerde çalışmayı sürdürmüş ya da dışarıda çalışmıştı.

6. Eski bir şekerleme kutusu. İçindekiler: Birkaç mektup, annesinden, kardeşinden, kocasından ve Frau Woltersheim'dan aldığı, sayısı bir düzineye bile varma-

yan mektup. Hiçbir mektupta kendisine karşı beslenen kuşkuyla ilgili bir belirti yoktu. Şekerleme kutusunda bu mektupların dışında Katharina'nın babasını Alman ordusunun onbaşı üniformasıyla, kocasını da trompet birliği üniformasıyla gösteren birkaç eski fotoğraf, üstünde atasözleri bulunan birkaç takvim yaprağı, elyazısıyla yazılmış, kalın bir deste yemek tarifi ve "Şerinin Soslarda Kullanılışı" adlı bir broşür vardı.

7. İçinde karnelerin, diplomaların, belgelerin, boşanma davasıyla ilgili bütün kâğıtların ve katına ilişkin bütün noter belgelerinin bulunduğu bir klasör.

8. Üç anahtar destesi. Bunlar denetimden geçirilmiş, anahtarların kendi evindeki kapı ve dolaplara, Blornaların ve Hiepertzlerin evlerine ait olduğu anlaşılmıştı.

Yukarıdaki eşyalar arasında kuşku uyandıracak bir şeye rastlanmadığı resmen tutanağa geçirilerek belirtildi. Katharina Blum'un benzin harcamalarına ve kilometre fazlalıklarına ilişkin açıklamaları itirazsız kabul edildi.

İşte o anda Beizmenne, cebinden ortasında bir yakut bulunan, çevresi pırlantalarla süslü bir yüzük çıkardı, koluyla parlattıktan sonra Katharina'ya uzattı. "Bu yüzüğü tanıyor musunuz?"

Genç kadın çekinme ya da sıkılma belirtisi göstermeksizin, "Evet," diye karşılık verdi.

"Sizin mi bu yüzük?"

"Evet."

"Değerini de biliyor musunuz?"

"Tam olarak bilmiyorum. Ama çok değerli olamaz."

Beizmenne dostça bir ifadeyle, "Öyleyse dinleyin beni," dedi. "Yüzüğü incelettik. Hem de her olasılığa karşı kendi uzmanımızla yetinmeyip kentteki kuyumculardan birine de baktırdık. Bu yüzük sekiz ile on bin mark değerinde. Biliyor muydunuz bunu? Bilmediğinize de inanabilirim, ama bana bu yüzüğe nasıl sahip olduğunu-

zu açıklamalısınız. Soygun yapmış, cinayet zanlısı biriyle ilgili bir araştırmada böyle bir yüzük ne önemsizdir ne de yağmur altında otomobille yüzlerce kilometrelik gezinti yapmak gibi özel yaşam alanına giren bir noktadır. Kim verdi bu yüzüğü? Götten mi, erkek ziyaretçiniz mi? Yoksa bu erkek konuğunuz Götten miydi? Bütün bunlara hayır derseniz, yağmur altında binlerce kilometre aşıp nereye gittiniz? Bu yüzüğün hangi kuyumcudan çıktığını, çalınmış ya da satın alınmış olup olmadığını saptamak bizim için çok kolay, ama ben size bir şans tanımak istiyorum, çünkü sizi doğrudan doğruya suçlu saymıyor, yalnızca biraz safdil ve aşırı romantik buluyorum. Siz, tanıdıklarınızın ve dostlarınızın erkeklerden kaçmanız yüzünden 'rahibe' adını taktıkları siz, çok 'sefih' bulduğunuz için diskoteklerden kaçan, ayrıca 'çok sırnaşık' olduğu için kocasından ayrılan siz, bütün bunlardan sonra bu Götten denen adamla daha önceki gün tanıştığınızı ve hemen aynı gün –ayaküstü de denilebilir– onu evinize götürmenizi ve oradan çok çabuk –diyelim ki– samimi olmanızı bana –bize– nasıl açıklayacaksınız? Nasıl adlandıracaksınız bu tutumunuzu? İlk görüşte âşık olmak mı? Sevecenlik mi? Kuşkuların dağılmasını engelleyen bazı tutarsızlıklar bulunduğunu siz de anlamıyor musunuz? Hem bir şey daha var." Beizmenne, ceketinin cebinden büyükçe, beyaz bir zarf çıkardı. Bunun içinden de epey süslü, dışı menekşe renginde, içi krem rengi astarlanmış, normal boy bir zarf çıkardı. "Yüzükle birlikte gece masanızın çekmecesinde bulduğumuz bu boş zarf, 12.2.1974 günü saat 18.00'de Düsseldorf Garı' nın postanesinde damgalanmış ve size yollanmış." Beizmenne biraz durduktan sonra, "Bakın," diye devam etti, "zaman zaman size gelen ve sizin de zaman zaman ziyaret ettiğiniz, size mektuplar yazan, bazen de bir şeyler armağan eden bir arkadaşınız varsa, söylemekten çekin-

meyin bunu! Erkek arkadaşı olmak suç değil ki! Çünkü ancak Götten ile ilişkiniz varsa durumunuz zorlaşır."

Odada bulunanların hepsi, Katharina'nın yüzüğü tanıdığını, ama değerini bilmediğini ve sözün dönüp dolaşıp yine o erkek ziyaretçi sorununa geldiğini anlamışlardı. Acaba genç kadın, yalnızca namusuna gölge düşeceğinden korktuğu için mi utanıyordu, yoksa bu işe karıştırmak istemediği başka biri için mi korkuyordu? Katharina Blum'un yüzü bu kez hafifçe kızarmıştı. Acaba Götten'in böyle bir takıyı alabilecek biri olduğuna inandırmakta güçlük çekeceğini bildiği için mi yüzüğü Götten'den aldığını açıklamıyordu? Genç kadın, tutanağa geçirilmek üzere yeniden ifade vermeye başladığında son derece sakin, neredeyse "uslu"ydu: "Frau Woltersheim'ın evindeki partide yalnızca ve samimi biçimde, ilk kez o gün tanıştığım, soyadını ise ancak perşembe günü poliste sorguya çekilirken öğrendiğim Ludwig Götten'le dans ettiğim doğrudur. Karşılaşır karşılaşmaz birbirimize içimiz ısındı. Saat ona doğru Frau Woltersheim'ın evinden ayrıldım ve Ludwig Götten ile birlikte kendi evime gittim.

"Takının kaynağı konusunda ise bilgi veremem. Daha doğrusu, bilgi vermek istemiyorum. Yüzük, bana yasadışı yoldan gelmediği için kaynağını açıklamak zorunluluğunu duymuyorum. Bana gösterilen zarfı gönderen şahsı tanımıyorum. Herhalde reklam amacıyla gönderilen yazılardan olmalı. Yemek pişirme sanatıyla ilgili çevrelerde oldukça tanınan bir insanım. Üstünde göndericisinin adı bulunmayan, reklam amacıyla gönderilmiş, pahalı ve astarlı bir zarf konusunda açıklama yapabilecek durumda değilim. Ancak, gıda maddeleri satan bazı firmaların reklamlarına böyle kibar bir görünüş vermekten hoşlandıklarına dikkatinizi çekmek isterim."

Kendisine, otomobil kullanmayı sevdiği açıkça belli olduğuna ve o da bunu yadsımadığına göre, neden parti

günü, hem de öyle bir günde, Frau Woltersheim'ın evine tramvay ile gittiği sorulduğunda Katharina Blum, partide ne kadar alkol alacağını bilmediğini, bu nedenle otomobil kullanmamayı yeğlediğini söyledi. Bunun üzerine *çok içip içmediği, arada sarhoş olup olmadığı soruldu.* Hayır. Genellikle az içerdi. Sarhoş ise hiç olmamıştı. Yalnız bir kez –ve kocası yanındayken, onun yardımıyla, trompet birliğinin düzenlediği neşeli bir gecede– tadı limonata gibi olan anasonlu bir içkiyle sarhoş edilmişti. Daha sonra ona, oldukça pahalı olan bu içkinin birisi sarhoş edilmek istendiğinde çok sık kullanılan bir içki olduğunu açıklamışlardı. Beizmenne, bu açıklamanın – yani fazla içki almaktan korktuğu yolundaki açıklamanın– geçerli olmadığını, çünkü zaten içki kullanmadığını, aslında arabasını, Götten'le sözleşmiş olduğu ve onun arabasıyla döneceklerini bildiği için almadığını söylediğinde, Katharina, hayır, anlamında başını sallayarak her şeyin söylediği gibi olduğunu bildirdi. Dahası partide bir ara canı gerçekten içki istemiş, ama bu isteğini dizginlemişti.

Öğle tatilinden önce aydınlanması gerekli bir nokta daha vardı: Katharina'nın ne hesap cüzdanı, ne de çek defteri bulunmuştu. Bunun nedeni neydi? Acaba başka bir yerde başka bir hesabı daha var mıydı? Hayır, bilinenden başka hesabı yoktu. Bu hesap da, ev taksitlerine ilişkin olan hesaptan başkası değildi. Genç kadın, eline geçen her kuruşu faizi yüksek olan kredisini ödemek için kullanıyordu. Kredi faizleri, bazen bir bankadaki hesaptan alabileceği faizin iki katını buluyordu. Ayrıca *çekle ödemeyi güç ve masraflı buluyordu. Ev ve otomo*bil giderleri gibi sürekli giderlerini nakit parayla karşılamaktaydı.

25

Bütün kaynakların yönünü bir çırpıda değiştirebilmek ve böylece suların çekildiği araziyi derhal görebilmek olanaksız olduğundan, bazı tıkanıklıkların, birtakım gerilimlerin ortaya çıkması kaçınılmaz bir sonuçtur. Ancak gereksiz gerilimlerden kaçınmak ve bundan ötürü o cuma sabahı gerek Beizmenne'nin gerekse Katharina'nın neden böylesine yumuşak başlı, dahası Katharina'nın adeta ürkek olduğunu açıklamak gerekmektedir. İyiliksever bir komşu kadının Frau Woltersheim'ın kapısının altından sürdüğü bir *Zeitung*, hem Katharina'nın hem de Frau Woltersheim'ın içlerinde öfke, başkaldırı, utanç ve korku duygularının uyanmasına yol açmıştı: Ancak derhal Blorna ile yapılan telefon konuşması, bu duyguların etkisini azaltmıştı. Ayrıca dehşete kapılan iki kadın *Zeitung*'u gözden geçirdikten ve Katharina, Blorna'ya telefon ettikten sonra Frau Pletzer'in gelişi de yatıştırıcı bir rol oynamıştı. Frau Pletzer, hiç saklamaya kalkışmaksızın Katharina'nın evinin tabii ki göz hapsinde bulundurulduğunu, onun için genç kadının burada olduğunu bildiğini açık açık söylemişti. Şimdi yine –ve ne yazık ki bu kez yanlarına Frau Woltersheim'ı da alarak– ifade vermeye gitmeleri gerekiyordu. Frau Pletzer'in dürüst ve içten davranışı, *Zeitung*'un yol açtığı korkuyu hafifletmiş, bunun yerine geceki bir olay Katharina için yine ön plana geçmişti. Gece Ludwig telefon etmişti, hem de oradan! Ludwig telefonda çok tatlı konuşmuş, Katharina da bu nedenle, genç adam kendi yüzünden onun başının derde girdiği kanısına kapılmasın diye geçirdiği sıkıntıdan söz etmemişti. Ayrıca aşk konusunda da konuşmamışlardı. Katharina, bu konuda konuşmalarını açıkça – ve daha onun otomobilinde eve dönerlerken– yasakla-

mıştı. Hayır hayır, iyiydi; Ludwig'in meraklanmasına gerek yoktu. Tabii ki şu anda onun yanında, sürekli ya da hiç olmazsa bir süre için onunla birlikte olmak isterdi, ama asıl istediği, bundan böyle her zaman Ludwig'in yanında olmaktı. Karnaval süresince dinlenecek, bundan böyle de hiçbir zaman Ludwig'den başka bir erkekle dansa kalkmayacak, yalnızca Güney Amerika danslarını yapacaktı. Katharina bu sözlerden sonra ona bulunduğu yerde nasıl olduğunu sordu. Ludwig'in rahatı yerindeydi ve hiçbir eksiği yoktu. Katharina aşktan söz edilmesini yasakladığından Ludwig yalnızca ondan çok, ama çok hoşlandığını ve günün birinde –ne zaman, bunu bilmiyordu henüz; bu aylar, bir yıl ya da iki yıl sonra olabilirdi– onu alıp götüreceğini söylemişti. Nereye götüreceğini ise daha bilmiyordu. Konuşma bu şekilde devam etmiş, birbirinden hoşlanan insanlar telefonda nasıl gevezelik ederlerse öyle konuşmuşlardı. Mahrem konulara hiç girmemişler, hele Beizmenne'nin (ya da çok daha akla yakın bir varsayım olarak Hach'ın) kabaca betimlediği o olaya hiç değinmemişlerdi. Epey uzun sürmüştü konuşmaları. On dakika kadar. Daha uzun olabilir, demişti Katharina Else'ye. Her ikisinin kullandığı ve sevecenliklerini dile getiren sözcükler açısından burada belki de en doğru davranış, genellikle birbirine pek yakın olmayan şahıslar arasında geçen, önemsiz bir sürü şeyin konuşulduğu modern filmlere atıfta bulunmaktır.

İşte Beizmenne'nin yakınlık göstermesi, yumuşak davranması da Katharina'nın Ludwig ile yaptığı bu telefon konuşmasından ileri geliyordu. Beizmenne'nin, Katharina'nın o uzlaşmaz tutumunu neden bıraktığını sezmesine karşın Katharina, Beizmenne'nin farklı nedenlerle de olsa aynı olaydan ötürü böylesine neşeli olduğunu tabii ki bilemezdi. (Gerçekte bu düşünmeye ve akılda tutmaya değer olay, daha sık ve olanaklar ölçüsünde se-

vecen fısıltılardan yoksun telefon konuşmalarının yapılması için bir vesile olmalı; çünkü yukarıda da görüldüğü gibi insan, yaptığı bir telefon konuşmasıyla hiç aklına getiremeyeceği kişilerin memnun olmasına yol açabilir.) Beizmenne, bunun yanı sıra Katharina'nın ürkekliğinin nedenini de biliyordu; çünkü adı bilinmeyen bir kişi tarafından edilen bir telefondan da haberdardı.

26

Bir yanlış anlaşılmaya yol açmasın diye şu noktanın belirtilmesi gerekmektedir: Gerek Else Woltersheim gerekse Blorna, Katharina'nın, Götten'in kimseye görünmeksizin evinden çıkmasını sağlamakla suç işlemiş olduğunu tabii ki biliyorlardı. Katharina, adamın kaçmasını sağladığına göre, asıl suçlarını bilmese de en azından onun suç işlediğinden haberdar olmalıydı! Frau Pletzer her iki kadını sorguya götürmeden kısa bir süre önce, Else Woltersheim bunu Katharina'nın yüzüne söylemişti. Blorna da ilk fırsatta Katharina'nın dikkatini aynı noktaya çekmişti. Katharina'nın Frau Woltersheim'a Götten hakkında söylediklerini saklamanın ise gerekli olmadığı kanısındayız: "Tanrım, işte yıllardır beklediğim adam buydu! O hapisten çıkana dek yıllar boyu beklemek zorunda kalsam bile, yine de sonunda onunla evlenmek ve ondan bir sürü çocuk sahibi olmak isterim."

27

Katharina Blum'un sorgusuna artık sona ermiş gözüyle bakılabilirdi. Yalnız genç kadının, kendi ifadesinin Woltersheim'ın evindeki danslı partiye katılan öbür konukların ifadeleriyle karşılaştırılması olasılığına hazır olması gerekiyordu. Çünkü Beizmenne'nin, gerek Katharina'nın daha önceden Götten ile sözleşmiş olduğuna, gerekse ortada bir tertibin bulunduğuna ilişkin teorileri açısından oldukça önem taşıyan bir noktanın aydınlatılması gerekiyordu: Ludwig Götten, Frau Woltersheim'ın evindeki partiye nasıl gelmişti?

Katharina Blum, evine dönmek ya da istediği herhangi bir yerde Frau Woltersheim'ın sorgusunun bitmesini beklemek konusunda özgür bırakıldı. Genç kadın, artık evinden tamamen soğumuş olduğunu belirterek oraya dönmek yerine Frau Woltersheim'ın işi bitene dek bir hücrede beklemeyi ve sonra onun evine gitmeyi yeğledi. Ayrıca yine o anda *Zeitung*'un her iki sayısını çıkararak devletin –aynen devlet sözcüğünü kullanmıştı– kendisini bu çirkefe karşı korumak ve yitik onurunu yeniden kazandırabilmek için bir şeyler yapıp yapamayacağını sordu. Her ne kadar böyle, "yaşamının en ince ayrıntılarına kadar inilmesinin" nedenini anlayamıyorsa da, sorguya çekilmesinin çok normal olduğunu biliyordu. Anlayamadığı nokta, –erkek ziyaretçiler gibi– sorguya ait birtakım ayrıntıların *Zeitung* tarafından nasıl haber alındığı ve söylemediği şeylerin nasıl olup da söylenmiş gibi gösterilebildiğiydi. Bu noktada söze savcı Hach karıştı ve Götten olayının kamuoyunda uyandırdığı olağanüstü ilgiden ötürü bir basın bildirisi yayınlamak zorunda kaldığını, henüz bir basın toplantısının yapılmadığını, ama Götten'in kaçışının –ki bu, Katharina sayesinde olmuştu– uyan-

dırdığı heyecan ve korkudan ötürü bunu yapmanın da zorunlu olduğunu belirtti. Katharina, Götten ile olan ilişkisinden ötürü artık haklı olarak kamuoyunun malıydı. İstediği takdirde iletişim araçlarındaki hakaret ve iftiralara karşı dava açabilirdi. Ayrıca araştırmayı yürüten makamlardan dışarı haber sızdığı saptanırsa, buna karşı da korunacağından emin olabilirdi. Hach' ın bu sözlerinden sonra genç kadın bir hücreye götürüldü. Bu kez nöbet işi fazla sıkı tutulmadı. Katharina'nın yanına Renata Zündach adında genç bir kadın polis verildi. Üstünde silah bulunmaksızın Katharina'nın yanında kalan Zündach'ın sonradan anlattıklarına göre, Katharina Blum, iki buçuk saat boyunca durmaksızın *Zeitung*'un her iki sayısını okumuştu. Kendisine getirilen çayı ve ekmekleri geri çevirmiş, ama bunu yaparken terslememiş, aksine "adeta nazik ve umursamaz" bir tavır takınmıştı. Renata Zündach, modadan, sinemadan, danslardan söz açmak istemişse de, Katharina bu konuların hiçbirine girmemişti.

Bunun üzerine Frau Zündach, *Zeitung*'a dalmış olan Katharina Blum'a yardımcı olabilmek amacıyla nöbeti geçici olarak meslektaşı Hüften'e devretmiş ve arşivden Katharina Blum'un olaya karışma şeklini, sorgusunu ve büyük bir olasılıkla oynadığı rolü hiçbir ekleme yapmaksızın haber veren başka gazete kupürlerini getirmişti. Bunlar, hep üçüncü ya da dördüncü sayfada yer alan kısa haberler şeklindeydi ve Katharina'nın adı bile tam olarak geçmiyordu. Kendisinden yalnızca ev işlerinde çalışan Katharina B. adında biri, diye söz ediliyordu. Örneğin *Umschau* gazetesinde yalnız on satırlık –ve tabii ki fotoğrafsız– bir haber yayımlanmış, haberde tepeden tırnağa dürüst bir insanın bir talihsizlik sonucu bu olaya karıştığından söz edilmişti. Ne var ki bütün bunlar –Frau Zündach, Katharina'ya on beş gazete kupürü getirmiştigenç kadını avutamamış, Katharina hep, "Bunları kim

okur ki? Benim tanıdıklarımın hepsi *Zeitung* okuyucusu!" demişti.

28

Götten'in Frau Woltersheim'ın evindeki partiye nasıl gelebildiğini anlayabilmek için önce Frau Woltersheim'ın ifadesi alındı. Ve daha ilk anda Frau Woltersheim'ın, kendisini sorguya çekenlerin tümüne karşı, açıkça olmasa bile, en azından Katharina'dan daha düşmanca bir tutum takındığı belli oldu. Kadın 1930 yılında doğduğunu, yani 44 yaşında olduğunu söyledi. Mesleği ev idareciliğiydi. Diploması yoktu. İfadesini vermeye başlamadan önce "öfkesini küfürden ya da bağırıp çağırmaktan çok daha güçlü biçimde dile getiren kupkuru, hiçbir zaman alçalıp yükselmeyen bir sesle" Katharina Blum'a *Zeitung*'un davranışı ve bu tür bir basın organına sorgudan ayrıntılar iletilmesi hakkındaki fikirlerini söyledi. Katharina'nın bu olaydaki rolünün aydınlatılması gereğine o da inanıyor, bunu anlayışla karşılıyordu; buna karşılık, şimdi yapıldığı gibi, "genç bir yaşamı yıkma" sorumsuzluğunun nasıl gösterildiğini anlayamıyordu. Katharina'yı beşikten tanırdı; bundan ötürü genç kadında dünden beri ortaya çıkmaya başlayan yıkıntı belirtilerinin çok iyi farkındaydı. Her ne kadar bir ruhbilimci değilse de, Katharina'nın sahip olabilmek için bunca çaba harcadığı ve sevdiği evinden ansızın soğumasını yeterince bir tehlike işareti sayıyordu.

Frau Woltersheim'ın yakınma dolu sözlerini kesmek gerçekten çok zordu. Beizmenne bile bu kez onunla kolay başa çıkamadı. Sözünü kesip Götten'i evine kabul

etmiş olmasından ötürü kadını suçladığında, Frau Woltersheim, Götten'in adını bile bilmediğini, adamın kendini tanıtmadığını, kimse tarafından da tanıtılmadığını söyledi. Tek bildiği, Götten'in olayın geçtiği çarşamba günü saat 19.30'a doğru Hertha Scheumel ve onun arkadaşı Claudia Sterm ile birlikte gelmiş olduğuydu. Claudia Sterm'in yanında da şeyh kılığına girmiş bir erkek vardı. Frau Woltersheim, yalnızca bu adamın adının Karl olduğunu ve daha sonra oldukça tuhaf davrandığını biliyordu. Götten'in birisiyle buluşmak üzere evine geldiğini söyleyebilme olanağı yoktu. Adamın adını hiç duymamıştı; Katharina'nın yaşamını ise bütün ayrıntılarıyla bilirdi. Ancak Katharina'nın "garip otomobil gezintileri" ile ilgili olarak söyledikleri kendisine anımsatıldığında, Frau Woltersheim bu gezintileri bilmediğini açıklamak zorunda kaldı ve böylece Katharina'nın yaşamını en ince ayrıntılarına kadar bildiği yolundaki ifadesi büyük bir darbe yemiş oldu. Erkek ziyaretçilerden söz edildiği zaman ise kadın utangaç bir ifadeye büründü ve bu konuda Katharina herhangi bir şey söylememiş olduğuna göre kendisinin de konuşmaktan kaçınacağını belirtti. Bu konuda söyleyebileceği tek şey şuydu: "Aslında önemsiz bir olay; tabii önemsiz derken Katharina'yı değil, ziyaretçiyi kastediyorum." Katharina izin verdiği takdirde, bu konuda bildiklerini açıklayabilirdi. Ama Katharina'nın otomobil gezintilerine çıktığı zaman o adama gitmiş olması, Else Woltersheim'a göre olanaksızdı. Evet, böyle bir erkek vardı ve onun hakkında konuşmaktan kaçınması, onu gülünç duruma düşürmek istemeyişinden ileri geliyordu. Ne olursa olsun, Katharina'nın dürüstlüğünden her iki olayda da –gerek Götten olayında gerekse erkek ziyaretçi olayında– kuşku duyabilmek olanaksızdı. Katharina, her zaman çalışkan, dürüst, biraz ürkek, daha doğrusu ürkütülmüş bir kız olarak kalmıştı. Çocuklu-

ğunda kiliseye sofuluk derecesinde bağlıydı. Ancak daha sonra Gemmelsbroich'taki kilisenin temizlik işlerine bakan annesi, birkaç kez yakışık almaz davranışlarda bulunurken yakalanmış, hele bir defasında kilisenin deposunda zangoçla birlikte ayinlerde kullanılan şarabı içerlerken basılmışlardı. Bu olay, bu "sefahat âlemi", bir "skandal" haline gelmiş ve Katharina okulda rahipten kötü muamele görmüştü. Evet, Frau Blum'un, yani Katharina'nın annesinin dengesiz bir kadın olduğu, zaman zaman alkolik denecek kadar çok içtiği bir gerçekti. Ama öbür yandan kadının kocası yüzünden çektiklerini de unutmamak gerekti. Hastalıklı ve mızmız adam, savaştan döndüğünde bir yıkıntı olup çıkmıştı. Öte yandan bir de doğru yoldan ayrılmış bir erkek kardeş vardı, Frau Woltersheim, Katharina'nın tam anlamıyla başarısızlığa uğramış evliliğinin öyküsünü de biliyordu. Daha başında Katharina'ya o adamla evlenmemesini öğütlemişti. Çünkü Brettloh –dinleyenler bu deyimi mazur görmeliydiler– tipik bir çanak yalayıcıydı, yaltaklanmaktan başka bir iş bilmezdi; üstelik palavracının da biriydi. Frau Woltersheim'a göre Katharina, sırf evinin berbat atmosferinden kurtulabilmek için erken yaşta evlenmişti. Çünkü –herkesin de gördüğü gibi– aile evinden ve düşünmeksizin yaptığı evlilikten kurtulur kurtulmaz örnek bir gelişme çizgisi izlemişti. Mesleğinde ne denli nitelikli olduğu, her türlü kuşkunun ötesindeydi. İstendiği takdirde kendisi –yani Woltersheim– bunu yalnız sözlü değil, ama yazılı olarak da onaylayabilirdi, esnaf odasının sınav komisyonunda görevliydi. İster özel, ister resmî nitelikte konuk ağırlamanın, "davet organizasyonu" diye anılmaya başlanan bir biçime doğru yaklaşan yeni yeni görünümleri ile birlikte, gerek örgütleme, gerek hesaplama ve gerekse estetik açıdan Katharina Blum gibi kusursuz eğitilmiş birinin de şansı yükseliyordu. Ancak şimdi

Zeitung'un yol açtığı manevi zararlar giderilemediği takdirde, Katharina evinin yanı sıra mesleğinden de soğuyacaktı. İfadenin bu noktasında "gazeteciliğin belirli bir dürüstlükle bağdaştırılması olanaksız uygulamaları hakkında cezai takibat yapmanın" polise ya da savcılığa düşen bir iş olmadığı Frau Woltersheim'a anımsatıldı. Basın özgürlüğüne öyle gelişigüzel el uzatılamazdı. Ayrıca Frau Woltersheim, açılan bir hukuk davasına adil bir şekilde bakılacağından ve yasadışı haber kaynakları hakkında gerekenin yapılacağından da emin olabilirdi. Burada sözü genç savcı Dr. Korten almış ve basın özgürlüğü ve haberlerin kaynağının gizliliği ilkesi lehinde neredeyse ateşli denebilecek bir konuşma yapmaya başlamıştı. Dr. Korten, kötü bir topluluğa katılmayanın ya da böyle bir topluluğun içine düşmeyenin, basının çirkin birtakım betimlemeler yapmasına da ortam hazırlamayacağı noktası üzerinde ısrarla durmuştu.

Dr. Korten'e göre, olayın bütünü –Götten'in ve şeyh kılığına girmiş, ne idüğü belirsiz Karl'ın toplantıya gelişleri gibi– çevre seçmede tuhaf olarak nitelendirilebilecek bir umursamazlığın varlığını gösteriyordu. Kendisi bunun nedenini anlayamamıştı ve genç kadınların sorgusu sırasında kafasında beliren sorulara mantıklı karşılıklar alabilmeyi umuyordu. Frau Woltersheim'a gelince; konuklarını seçmek konusunda titiz davrandığı gerçekten söylenemezdi. Bu sözler üzerine Frau Woltersheim, kendisinden genç biri tarafından bu biçimde suçlanmayı kabul edemeyeceğini belirtti ve iki genç kadını da erkek arkadaşlarıyla birlikte davet etmiş olduğunu söyledi. Ne var ki konuklarının beraberlerinde getirdikleri arkadaşlarından nüfus kâğıdı ya da sabıka kaydı sorması herhalde beklenemezdi. Bu sözler üzerine Frau Woltersheim bir uyarı aldı ve kendisine, bulundukları durumda yaş farkının hiç rol oynamadığı, Dr. Korten'in mevkiinin ise epey

önemli olduğu bildirildi. Nihayet burada Götten'in karıştığı kanıtlanmış olan ciddi ve –şimdiye kadar rastlananların en ağırı olmasa bile– ağır bir suçun soruşturması yürütülmekteydi. Bu durumda Frau Woltersheim'ın, ayrıntıların ve kiminle ne biçimde konuşulması gerektiğinin takdirini devletin temsilcisine bırakması gerekirdi. Götten ile erkek ziyaretçinin aynı şahıs olup olamayacağı bir kez daha sorulduğunda Frau Woltersheim, bu olasılığın kesinlikle bir yana bırakılabileceğini söyledi. Ama kendisine "erkek ziyaretçiyi" şahsen tanıyıp tanımadığı, hiç görüp görmediği, ona rastlayıp rastlamadığı sorulduğunda, kadın bu soruya olumsuz karşılık vermek zorunda kaldı. Daha önce garip otomobil gezintileri gibi önemli bir ayrıntı hakkında bilgi sahibi olmadığı belli olmuş olduğundan, ifadesi doyurucu bulunmadı ve hazır bulunanlar yüzlerinde "nahoş" bir ifadeyle kadının sorgusuna o günlük son verdiler. Frau Woltersheim, belirgin bir öfkeyle odadan çıkmadan önce, şeyh kılığına girmiş olan Karl'ı da en azından Götten kadar kuşkulu bir kişi saydığını tutanağa geçirtti. Çünkü adam tuvalette hep kendi kendine konuşmuş, ondan sonra da veda etmeden evden çıkmıştı.

29

Götten'in partiye, on yedi yaşındaki tezgâhtar kız Hertha Scheumel ile geldiği kanıtlanmış olduğundan, Frau Woltersheim'dan sonra kızın ifadesine başvuruldu. Kız epey korkmuş görünüyordu; o güne dek polise hiç işinin düşmediğini söyledi. Ama Götten ile olan tanışıklığı konusunda yaptığı açıklamalar oldukça akla yakındı:

"Bir çikolata fabrikasında çalışmakta olan arkadaşım Claudia Sterm ile birlikte tuttuğumuz, bir oda, mutfak ve banyodan oluşan küçük bir dairede kalıyoruz. İkimiz de Kuir-Oftersbroich'luyuz ve hem Frau Woltersheim hem de Katharina Blum ile uzaktan akrabayız. (Scheumel, bu akrabalığın derecesini ve nereden geldiğini büyükanne, büyükbabalar arasındaki birtakım yeğenlik-kuzenlik ilişkilerine değinmek suretiyle ayrıntılı biçimde açıklamaya kalkıştıysa da, bu konuda ayrıntılar bir yana bırakıldı ve "uzak akraba" tanımı yeterli bulundu.) Frau Woltersheim'a teyze deriz; Katharina'yı ise kuzenimiz sayarız. 20 Şubat 1974 Çarşamba akşamı, Claudia ile birlikte çaresiz kalmış durumdaydık. Dans sırasında eş sıkıntısı çekilmesin diye Else Teyze'ye erkek arkadaşlarımızı da getireceğimiz konusunda söz vermiştik. Ne var ki henüz orduda bulunan, daha doğrusu istihkâmcı olarak askerlik hizmetini yapan erkek arkadaşım yine ansızın devriye nöbetine verilmişti. Ona nöbeti kırmasını söylememe karşın kandıramadım; çünkü o güne dek birkaç kez bu işi yapmıştı ve disiplin açısından büyük güçlüklerle karşılaşmayı bekliyordu. Claudia'nın erkek arkadaşına gelince; daha öğleden sonra öylesine sarhoş olmuştu ki yatırmak zorunda kalmıştık. Else Teyze'ye karşı sözümüzü tutamamış duruma düşmemek için Café Polkt'a gidip şöyle yakışıklı birini bulmaya karar verdik. Café Polkt, karnaval zamanı hep hareketlidir. Balolardan ve toplantılardan önce ve sonra orada buluşulur ve gençlere rastlamamak mümkün değildir. O çarşamba günü Café Polkt'un havası, daha öğleden sonra bile çok hoştu. Şimdi adının Ludwig Götten olduğunu ve suçlu diye polis tarafından arandığını öğrendiğim genç adam, beni iki kez dansa kaldırdı. Son dansa kalktığımızda ona, benimle birlikte bir partiye gelmeyi ister mi diye sordum. Çok sevindi ve hemen

razı oldu. Bir yolculuğa çıkmış olduğunu, buraya yalnızca geçerken uğradığını, kalacak yeri olmadığını ve akşamı nerede geçireceğini bilmediğini, memnuniyetle benimle birlikte geleceğini söyledi. O anda, ben daha bu Götten ile bu işi kararlaştırırken, Claudia da şeyh kılığına girmiş biriyle yanımızda dans ediyordu. Herhalde konuştuklarımızı duymuş olmalılar ki, sonradan adının Karl olduğunu öğrendiğim şeyh, derhal Claudia'ya dönüp şakacıktan, kendini acındırmak isteyen bir ifadeyle bu partide kendisi için de küçücük bir yer olup olmadığını sorarak, yalnız olduğunu ve nereye gideceğini bilmediğini söyledi. Artık istediğimizi elde etmiştik; biraz sonra Ludwig'in –yani Herr Götten'in demek istiyorum– arabasıyla Else Teyze'nin evine gittik. Araba Porsche markaydı ve içinde dört kişinin rahatça oturabileceği gibi değildi, ama gideceğimiz yol da uzun sayılmazdı. Katharina Blum, birilerini bulmak üzere Café Polkt'a gideceğimizi biliyor muydu? Bu sorunuza evet diye karşılık vereceğim. O günün sabahı Katharina'ya, yani çalışmakta olduğu Avukat Dr. Blorna'nın evine telefon etmiş ve birilerini bulamadığımız takdirde Claudia ile yanımızda erkek olmadan geleceğimizi söylemiştim. Ayrıca Café Polkt'a gideceğimizi de bildirmiştim. Katharina, bu fikre karşı çıkmış, aşırı iyimser olduğumuzu ve düşüncesizce davrandığımızı söylemişti. Katharina böyle konularda biraz tuhaf davranır. O yüzden Katharina, Götten'e derhal el koyup sanki eskiden beri tanıyormuşçasına bütün gece onunla dans edince şaşkınlığım büyük oldu."

30

Hertha Scheumel'in söyledikleri, arkadaşı Claudia Sterm tarafından aşağı yukarı sözcüğü sözcüğüne doğrulandı. Yalnız önemli olmayan tek bir noktada bir çelişki belirdi. Claudia, şeyh kılığındaki Karl ile iki değil, üç kez dans etmişti; çünkü Götten, Hertha'yı dansa kaldırmadan önce Karl onu kaldırmıştı. Çekingen olarak bilinen Katharina Blum'un, Götten ile bu denli çabuk içli dışlı oluvermesi ise Claudia'yı da şaşırtmıştı.

31

Partiye katılan üç kişinin daha ifadesi alındı. Bunlar, Frau Woltersheim'ın bir dostu olan 56 yaşındaki tekstil tüccarı Konrad Beiters ile Hedwig ve Georg Plotten çiftiydi. Kadın 36, kocası 42 yaşındaydı; her ikisinin de mesleği idarecilikti. Her üç tanık da Katharina Blum'un, Ludwig Götten'in eşliğindeki Hertha Scheumel'in ve şeyh kılığındaki Karl'ın eşliğindeki Claudia Sterm'in gelişinden başlayarak akşamın akışını aynı şekilde anlattılar. Söylediklerine göre partide iyi vakit geçirilmişti. Dansın yanı sıra, bol bol gevezelik etmişlerdi. Bu arada Karl, çok şakacı bir insan olduğunu belli etmişti. Akşamın tek rahatsız edici yanı, Katharina Blum'un kendini tümüyle Ludwig Götten'e adaması olmuştu. Georg Plotten'e göre "rahatsız edici" tanımının ne denli yerinde olduğu bilinemezdi, çünkü Katharina Blum ile Ludwig Götten açısından herhalde akşamın rahatsız edici olduğu söylenemezdi! İkisinin bu denli yoğun biçimde yalnız

birbirleriyle ilgilenmeleri, ortaya karnaval atmosferi ile bağdaşmayan bir ciddiyet getirmişti. Frau Hedwig Plotten, ifadesinde, Katharina ile Ludwig'in partiden ayrılmalarından sonra buz almak üzere mutfağa gittiğinde, Karl olarak tanıtılan şeyhin tuvalette kendi kendine konuştuğunu duyduğunu belirtti. Bu Karl denen adam, kısa bir süre sonra kimseyle vedalaşmadan çıkıp gitmişti.

32

Bir kez daha ifadesine başvurulan Katharina Blum, Hertha Scheumel ile yaptığı telefon konuşmasını onayladı, fakat Götten ile partide buluşmak üzere sözleştiğini yine yadsıdı. Bu kez sözü Beizmenne yerine iki genç savcıdan Dr. Korten alarak Katharina'dan, Scheumel ile konuştuktan sonra Götten'in kendisine telefon ettiğini, bunun üzerine ustaca bir numara çevirip Götten'i Café Polkt'a yolladığını ve ondan, kimsenin dikkatini çekmeksizin Woltersheim'ın evinde buluşabilmeleri için Hertha Scheumel ile konuşmasını istediğini açıklamasını istedi. Hertha Scheumel, epey çarpıcı bir sarışın olduğundan Götten'in onu bulabilmesi hiç de zor değildi. Dr. Korten bunları söylerken, artık çevresinde olup bitenlerle hemen hemen hiç ilgilenmeyen Katharina Blum yalnızca başını sallamakla yetiniyor, bu arada *Zeitung*'un iki sayısını, eskiden olduğu gibi, sağ elinde tutuyordu. Sorgusu sona erdikten sonra yanında Frau Woltersheim ve onun arkadaşı Konrad Beiters olduğu halde polis müdürlüğünden çıktı.

33

İmzalanmış olan sorgu tutanakları üzerinde bir kez daha konuşulur ve bir eksik bulunup bulunmadığı incelenirken, Dr. Korten, adı Karl olan bu şeyhi artık ele geçirmeyi ve bu olaydaki son derece gizemli rolünü araştırmayı ciddiyetle düşünmenin zamanı gelip gelmediği yolunda bir soru ortaya attı. Bu "Karl'ı aramak için henüz hiçbir önlem alınmamış oluşu" kendisini çok şaşırtmıştı. Nihayet bu Karl denen adam, Ludwig Götten ile beraber olmasa bile, aynı zamanda Café Polkt'ta belirmiş ve kendisini partiye davet ettirmişti. Rolü, Dr. Korten'e göre, kuşku uyandırıca nitelikte olmasa bile epey karanlıktı.

Dr. Korten'in konuşmasının bu noktasında odada bulunanların hepsi kahkahalarla gülmeye başladılar. Ciddiyetini her zaman koruyan Frau Pletzer'in yüzünde bile bir gülümseme belirdi. Yazıcı Frau Anna Lockster bile o denli bayağı biçimde güldü ki, Beizmenne kendisini uyarmak zorunluluğunu duydu. Ve Korten neden gülündüğünü hâlâ anlamamış olduğundan meslektaşı Hach, kendisine açıklama yapmak zorunda kaldı. Acaba Korten, Müfettiş Beizmenne'nin şeyh üzerinde kasten durmadığını ya da ondan hiç söz açmadığını anlamamış mıydı? Şeyhin "bizimkiler"den biri olduğu gün gibi ortadaydı! Tuvaletteki kendi kendine konuşma ise, gerçekte adamın –kabul edilmeli ki biraz beceriksizce– minik bir telsiz aygıtının yardımıyla dışarıdaki arkadaşlarıyla haberleşmesinden başka bir şey değildi. Adam, dışarıdaki arkadaşlarına Götten ile Blum'u izlemelerini söylemişti. Blum'un adresini ise partideyken öğrenmişti. "Sayın meslektaşım, herhalde siz de kabul edersiniz ki içinde bulunduğumuz

karnaval ayında kılık değiştirmek için şeyh giysisinden daha uygunu düşünülemez. Hem günümüzde belli nedenlerden ötürü şeyhler kovboylardan daha çok seviliyor." Beizmenne, "Karnavalın haydudun gizlenmesini kolaylaştıracağını, bizim onun izinde kalmamızı ise güçleştireceğini tabii ki daha baştan biliyorduk," diye ekledi. "Çünkü Götten, otuz altı saatten beri adım adım izlenmekteydi. Kılığını değiştirmemiş olan Götten, geceyi sonradan çaldığı Porche arabanın bulunduğu parktaki bir minibüste geçirmişti. Ondan sonra da bir kahvede kahvaltı etmiş, aynı kahvenin tuvaletinde tıraş olup üstünü değiştirmişti. Onu bir dakika bile gözden kaybetmedik. Herhangi birisiyle ilişki kurduğu takdirde derhal haber alabilmemiz için hepsi de küçük telsiz aygıtları taşıyan, içkili vaziyette balodan dönermiş gibi davranan şeyh, kovboy ve İspanyol kılığında yaklaşık bir düzine memurumuz onu izlemekteydi. Götten'in Café Polkt'a girene dek şu ya da bu nedenle ilişki kurduğu kişilerin hepsi tek tek araştırıldı. Sözü geçen kişiler şunlardı:

"Bir meyhaneci. Götten, onun tezgâhında bira içmişti.

"İki kız. Bunlarla kentin eski kesimlerinde bir lokalde dans etmişti.

"Holzmarkt yakınlarında bir benzinci. Götten, çaldığı Porsche için ondan benzin almıştı.

"Matthias Caddesi'nde bir gazeteci.

"Tütüncüde çalışan bir satıcı.

Bir banka memuru. Götten büyük bir olasılıkla bir banka soygunundan eline geçen yedi yüz doları bu adama bozdurtmuştu.

"Bütün bu kişilerle Götten'in salt rastlantı sonucu, önceden kararlaştırmaksızın ilişki kurduğu anlaşıldı. Yine bu kişilerle yaptığı konuşmalarda şifre yerine geçecek bir sözcük kullandığı yolunda bir belirtiye de rast-

lanmadı. Ancak bundan, Blum'la bir rastlantı sonucu ilişki kurduğu yolunda bir kanıya varamam. Kadının Scheumel ile yaptığı telefon konuşması, Woltersheim'ın evine dakikası dakikasına zamanında gelişi, dans etmeye başladıkları ilk andan sonra aralarındaki samimiyet –ve sonra hemencecik birlikte çıkıp gitmeleri– bütün bunlar, bir rastlantı olasılığını ortadan kaldırıyor. Hele Blum'un adamın kendisine veda etmeden evinden çıkıp gittiğini söylemesi, gerçekte ise çok büyük bir olasılıkla ona, bütün o sıkı denetimimize karşın bize görünmeden çıkabileceği bir yol göstermiş olması, sözünü ettiğim olasılığı tümüyle yıkıyor. Bloktan, yani içinde Katharina Blum'un oturduğu binanın bulunduğu bloktan bir an bile gözümüzü ayırmadık. Tabii ki neredeyse bir buçuk kilometrekare genişliğindeki bir bölgeyi tümüyle denetimimiz altına alamazdık. Herhalde kadın bir kaçış yolu biliyordu ve bunu Götten'e gösterdi. Ayrıca Katharina'nın Götten'e –ve büyük bir olasılıkla başkalarına da– yer bulmakta yardımcı olduğundan ve şu anda adamın nerede olduğunu bildiğinden eminim. Şimdiye kadar çalışmış olduğu evler araştırıldı, Katharina'nın doğduğu köyde soruşturma yaptırdık. Frau Woltersheim'ın evi, kendisi burada ifade verirken bir kez daha iyice arandı. Hiçbir sonuç elde edilemedi. Bence en iyisi Katharina'yı serbest bırakmak ve yanlış bir adım atmasını beklemek. Belki de bizi Götten'in saklandığı yere götürecek olan, şu esrarengiz erkek ziyaretçi olayının çözümüdür. Ayrıca aradığımız kaçış yoluna ilişkin izin, 'Kızıl Trude' adıyla tanıdığımız ve blokun yapımında çalışmış olan Frau Blorna'dan geçtiğinden de eminim."

34

Katharina Blum'un, cuma günü öğleden sonraki soruşturma bitince Else Woltersheim ve Konrad Beiters' ten, kendisini önce evine götürmelerini istemesini, belki de belli anlamı olan bir davranış diye nitelendirmek gerekir. Katharina, korktuğunu belirterek yanındakilerden kendisiyle birlikte yukarı kadar çıkmalarını rica etti. Korkmasının nedenini de açıkladı. Perşembe gecesi, Götten'le bir telefon konuşması yaptıktan sonra (tarafsız olan herkes, Katharina'nın polise olmasa bile başkalarına Götten'le yaptığı telefon konuşmalarından açıkça söz edebilmesi karşısında, kadının suçsuz olduğunu anlar, daha doğrusu bunu anlaması gerekir) telefon yine çalmıştı. Katharina da bunu yine Götten olduğu gibi "tatlı bir umut"la hemen açmıştı. Ama bu kez karşısındaki Götten değildi. "Kısık, korkunç kısık" bir erkek sesi, "adeta fısıldarcasına" bir alay bayağı söz söylemişti. İşin en kötü yanı da şuydu: Adam, kendisini aynı apartmanda oturanlardan biri diye tanıttıktan sonra, Katharina'ya, aşka bu denli düşkün olduğuna göre ilişkilerini neden uzaklarda aradığını sormuş ve ona sevgisinin her türlüsünü sunmaya hazır ve de yetenekli olduğunu söylemişti. Katharina da bu telefon yüzünden geceleyin Else'nin evine gitmişti. Telefondan korkar olmuştu. Onun telefon numarası Götten'de vardı. Götten'inki ise Katharina'da yoktu. Kadın, hem Götten yine telefon eder, diye umuyor hem de telefonu açmaktan korkuyordu.

Hemen belirtelim ki, Katharina'yı korkutan olaylar bu kadarla kalmayacaktı. Bir defa o güne dek yaşamında pek önemsiz rol oynayan ve içine "âdet yerini bulsun" diye baktığı, ama çoğunlukla hiçbir şey bulamadığı posta kutusu, o cuma sabahı resmen dolup taşmıştı ve bu du-

rum hiçbir açıdan Katharina'yı mutlu kılacak bir nitelik taşımıyordu. Else Woltersheim ile Beiters'in, mektupları ve gazeteleri Katharina'dan saklama çabalarına karşın genç kadın aldanmadı. Sevgili Ludwig'inden belki bir haber vardır diye gelenleri teker teker açtı –yirmi kadar zarf vardı– ve bütün açtıklarını el çantasına tıktı. Asansörle yukarı çıkış bile, aynı apartmanda oturan başka iki kişi daha kabine girdiğinden başlı başına bir acı kaynağı olmuştu. Bunlardan biri –her ne kadar biraz inanılması güç gibi gelecekse de– şeyh kılığına girmiş bir erkekti; Katharina'dan uzak durma çabasıyla kabinin duvarına yapıştıkça yapıştı; neyse ki dördüncü katta indiğinden, çilesi kısa sürdü. Öbürü ise üzerinde Endülüs giysileri bulunan bir kadındı. İnanılması güç gelecek, ama bu da doğru. Kadın, Katharina'dan uzaklaşmak için hiçbir çaba göstermedi, aksine tam yanında durdu ve "edepsiz ve sert bakışlı, kahverengi gözleriyle" Katharina'yı her an üzerine saldıracakmışçasına süzdü. Kadın, sekizinci kattan sonra da asansörle çıkışını sürdürdü.

Hemen bir uyarıda bulunalım: Hepsi bu kadarla da kalmayacaktı. Katharina, kelimenin tam anlamıyla Beiters'e ve Frau Woltersheim'a tutunarak evinden içeriye adımını henüz atmıştı ki, telefonun zili duyuldu. İşte burada Frau Woltersheim, Katharina'dan daha çabuk davrandı, koştu ve telefonu açtı. Öbürleri, kadının yüzünde önce bir dehşet ifadesinin belirdiğini, sonra renginin solduğunu gördüler. Frau Woltersheim, "Sizi alçak domuzlar! Sizi korkak herifler!" diye mırıldanarak ahizeyi yerine değil, telefonun yanına bıraktı.

Frau Woltersheim'la Beiters, postayla gelenleri Katharina'dan almaya çalıştılarsa da başaramadılar: Genç kadın, mektupları ve öbür gelenleri, yine çantasından çıkardığı *Zeitung*'un iki sayısıyla birlikte sımsıkı tutmuş, mektupları açmakta direniyordu. Yapılacak bir şey kal-

mamıştı. Katharina ne gönderildiyse okudu!

Gelenlerin hepsi imzasız değildi. Mektupların en uzunu, kendini "Mahrem Eşyalar Postayla Satışevi" diye adlandıran ve Katharina'ya seksle ilgili akla gelebilecek her türlü nesneyi öneren bir işletmeye aitti. Bu, zaten Katharina'yı yeterince sarsan bir darbeydi; ama bununla yetinilmemiş, birisi elyazısıyla "Gerçek sevecenlikler, asıl bunlarla elde edilir!" yazmıştı. Geri kalan on sekiz mektup ve karta gelince:

Bunların yedisi, imzasız posta kartıydı. Kartlar, elyazısıyla yazılmış, son derece kaba ve çirkin birtakım öneriler içeriyordu. Tümünde şu ya da bu biçimde "komünist domuzu" deyimi kullanılmıştı.

Yine imzasız olan dört posta kartı, sekse ilişkin öneriler değil, siyasi birtakım sövüp saymalar içermekteydi. Bunlarda "Kızıl Fare"den "Kremlinli Teyze"ye kadar türlü sözler kullanılmıştı.

Beş mektubun içinden *Zeitung*'dan kesilmiş kupürler çıktı. Bazılarının kenarlarına kırmızı mürekkeple birtakım notlar yazılmıştı; sözgelimi "Stalin'in yapamadığını sen de yapamayacaksın," gibi.

İki mektupta da dinsel birtakım uyarılar vardı: "Senin yine dua etmeyi öğrenmen gerek, zavallı, yitip gitmiş yavrum," ve, "Diz çök de tövbe et, Tanrı henüz seni bırakmadı," gibi.

Else Woltersheim, tam bu sırada, Katharina mektuplarla ilgilenirken kapının altından atılmış bir kâğıdın farkına vardı ve neyse ki bunu olsun Katharina'dan gizlemeyi başarabildi: "Benim aşk kataloğumdan yararlanmayı neden düşünmüyorsun? Seni mutluluğa giden yolda zorlayayım mı istiyorsun? Seni uyarıyorum. Telefonu suratına kapadığın komşun." Mektup matbaa harfleriyle yazmıştı. Else Woltersheim, kâğıdın bir doktorun değilse bile mutlaka yükseköğrenim görmüş birinin elinden çıktığına inandı.

35

Belki biraz şaşırtıcı bir durum ama, gerek Frau Woltersheim gerekse Konrad Beiters, Katharina'nın oturma odasındaki küçük bara gidip oradan aldığı birer şişe şeri, viski, kırmızı şarap ve açılmış bir şişe kiraz likörünü, öyle aşırı bir heyecan belirtisi göstermeksizin, tertemiz duvarlara fırlatıp parçaladığını izlediklerinde hiç hayrete kapılmadılar.

Katharina, aynı şeyi mutfakta da yaptı; yalnız orada aynı iş için domates salçası, salata sosu, sirke, Worcester sosu kullandı. Genç kadının aynı işi banyosunda krem tüpleri ve kavanozlarıyla, pudralarla, sabun tozlarıyla, yatak odasında da bir şişe kolonyayla yinelediğini eklemeye bilmem bu durumda gerek var mı?

Genç kadın bunları yaparken hiçbir heyecan belirtisi göstermiyor, öylesine planlı, inanmış ve inandırıcı davranıyordu ki, Else Woltersheim ile Konrad Beiters ona engel olmak için hiçbir girişimde bulunmadılar.

36

Katharina, ilk kez ne zaman cinayet işlemeyi düşünmeye başlamış ya da cinayeti planlayıp bu planı gerçekleştirmeye karar vermişti? Tabii ki bu ânı belirleme amacını güden pek çok görüş ileri sürüldü. Bazılarına göre, daha perşembe günü *Zeitung*'da yayımlanan ilk yazı, bardağı taşıran damla olmuştu; başka bir kanıya göre ise Katharina için asıl karar günü, cuma günü olmuştu; çünkü cuma günü gelip çattığında, *Zeitung* saldırılarını

hâlâ sürdürüyordu ve Katharina için komşularıyla olan ilişkileriyle onca bağlı olduğu yuvası –hiç olmazsa öznel açıdan– o gün tümüyle yıkılmış, bir daha geri gelmemecesine yok olmuştu. Kimden geldiği bilinmeyen telefonlar, mektup ve kartlar, burada önemli rol oynamıştı, tabii bunun dışında cumartesi gününün *Zeitung*'unu ve ayrıca –burada bir gün ileri gidiyoruz– *Sonntagszeitung*'u da hesaba katmak gerekiyordu. Ama gerçekte bu konuda tahminlere girişmenin bir yararı var mı ki? Genç kadın cinayeti planlamış, bu planı da gerçekleştirmişti, işte o kadar! Kesin olan şu ki, Katharina'nın içinde bir şeyler, "taşma noktasına" gelmişti, eski kocasının açıklamaları karşısında büyük bir öfkeye kapılmıştı ve nihayet kesin olan şu ki, ondan sonra *Sonntagszeitung*'un yazdıkları, asıl itici güç niteliğini almış olmasa bile, herhalde hiçbir biçimde yatıştırıcı etki yaratmamıştı.

37

Bu geriye bakışa son verip yine cumartesiye gelmeden önce, cuma akşamının ve Frau Woltersheim'ın evinde geçirilen, cumayı cumartesiye bağlayan gecenin olaylarını anlatmamız gerek. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Gece, insanı hayrette bırakacak kadar sakin ve huzur içinde geçti. Aslında pikaba Güney Amerika plakları koyup Katharina'yı dansa kaldırarak avutmak isteyen Konrad Beiters'in çabaları sonuçsuz kaldı; onu *Zeitung*'dan ve elindeki mektuplardan ayırma yolunda harcanan çabalar da boşa gitti. Ayrıca, olayların aslında bu denli önemli olmadığına ve geçici nitelik taşıdığına inandırmak için uğraşmaları da bir işe yaramadı. Genç kadın yaşamı bo-

yunca bundan çok daha kötü günler görmemiş miydi? Brettloh denen o berbat herifle olan evliliği, annesinin ayyaşlığı ve sonunda Kurt'un yoldan çıkmasına neden olan kötü yaşam biçimi vs. Götten, hiç olmazsa şimdilik güvenlik içinde değil miydi? Katharina'yı gelip alacağı yolundaki sözünden kuşkuya düşmek için ortada bir neden var mıydı? Sonra şimdi karnaval zamanıydı. Çok şükür paradan yana bir sıkıntı yoktu. Üstelik çevrelerinde Blornalar ve Hiepertzler gibi iyi insanlar vardı. Ayrıca o "kendini beğenmiş züppe"yi –erkek ziyaretçi adıyla anmaktan henüz çekiniyorlardı– düşündükçe sıkılmak yerine gülüp geçmek gerekmez miydi? Katharina buna karşı çıkarak, başına bunca dert açan ve Ludwig'in kuşku altında kalmasına da neden olan "yüzük ile maskaralıktan başka bir şey olmayan mektup zarf"ını anımsattı. O kendini beğenmiş züppenin işi bu denli ileri götüreceğini nasıl önceden bilebilirdi? Hayır hayır, onu hiç de gülüp geçilecek biri olarak görmüyordu. Hayır. Konu, yeni bir ev aranmasının daha doğru olup olmayacağına ve bu yeni evin yerine geldiğinde, Katharina sözü değiştirmeye çalıştı ve şimdi tek isteğinin bir karnaval giysisi olduğunu söyleyerek Else'den kendisine büyük bir yatak çarşafı ödünç vermesini istedi. Şeyh giysileri bunca yaygın bir moda haline geldiği için kendisi de cumartesi ya da pazar günü bir Bedevi kadını kılığında "ortaya çıkmak" istiyordu. Ortada kötü diye nitelendirilebilecek bir olay var mıydı ki aslında? İyi düşünüldüğünde olaylar hep olumlu yönde gelişmişti. Katharina, "uzun zamandır gelmesini istediğine" gerçekten rastlamış, onunla "bir aşk gecesi yaşamıştı"; görünüşe bakılırsa Ludwig, gerçekten de "hercai ruhlu bir erkek" değildi. Evet, gerçi bu olaydan ötürü genç kadını sorguya çekmişler, ifadesini almışlardı. Sonra *Zeitung*, sütunlarında o çirkeflikleri yayımlamış, birkaç domuz adlarını bildirmeksizin telefon etmiş, bir-

kaçı da imzasız mektuplar yollamıştı... Ama bütün bunlara karşın yaşam, akışını sürdürmüyor muydu? Ludwig en iyi şekilde –ve ancak Katharina'nın bildiği üzere– konforlu denebilecek bir yere yerleşmemiş miydi? Şimdi karnaval giysisinin dikilmesinden başka bir şey düşünülmemeliydi. Katharina, bu bembeyaz giysilerle "ortaya çıktığında" kim bilir ne kadar güzel olacaktı!

Doğa hakkını yedirtmez. Sonunda Katharina da uyuyakaldı. Uyandı, sonra yine uyudu. Huzur dolu bir görünüm içindeydiler. Genç kadın, dikişinin başında uyuyakalmıştı; onun çevresinde dolanan daha yaşlıca bir kadınla bir adam da titizlikle doğanın hakkının yenmemesine çalışıyorlardı. Doğa, hakkını yedirtmemekte öylesine titiz davrandı ki, sabahın saat iki buçuğunda çalan telefon bile Katharina'yı uyandıramadı. Ama o ne? Soğukkanlı bir kadın olan Frau Woltersheim'ın elleri neden titremeye başlamıştı telefona uzanırken? Yoksa birkaç saat önce olduğu gibi, telefonda adı bilinmeyen bir kişinin söyleyeceği sözlerle karşılaşmaktan mı korkuyordu? Tabii ki sabahın iki buçuğu, telefon etmek için uygun bir saat değildi. Kadının kaldırdığı ahizeyi Beiters hemen onun elinden aldı. Ama o "alo" der demez karşı taraf kapattı. Telefonun zili yine duyuldu. Beiters açınca yine aynı şey tekrarlandı. *Zeitung*'dan ad ve adres öğrenildiğinden bu yana bütün amaçları sinir bozmak olan birtakım insanların türemiş olmasını doğal karşılamak gerekirdi. Ve bu durumda yapılacak en iyi şey, ahizeyi yerine koymamaktı.

Frau Woltersheim ile Konrad Beiters, Katharina'ya hiç olmazsa cumartesinin *Zeitung*'unu göstermemek konusunda kararlıydılar. Ne var ki Katharina, Frau Woltersheim uyur, Konrad Beiters de banyoda tıraş olurken, birkaç saniye için kapıdan çıkmayı başardı. Sabah karanlığında önüne çıkan ilk *Zeitung* kutusunu açıp kutsal yer-

lere karşı işlenen türden bir günah işledi: *Zeitung*'un güvenini kötüye kullanarak parasını ödemeden kutudan bir *Zeitung* aldı! Geriye bakışımız burada sona ermiş sayılabilir; çünkü aynı anda Blornalar da üstleri başları buruşuk, kendileri sinirli ve üzüntülü, gece treninden iniyorlar ve *Zeitung*'un aynı sayısını, eve vardıklarında okumak için alıyorlardı.

38

Blornalar son derece keyifsiz bir cumartesi sabahı yaşıyorlardı. Bu keyifsizlik, yalnızca hemen hemen hiç uyumadıkları, durmaksızın sarsıldıkları berbat geceden ileri gelmiyordu. Yalnızca Frau Blorna'nın bir veba gibi her yanı kapladığını söylediği *Zeitung*'dan da ileri gelmiyordu. Aynı şekilde nüfuzlu arkadaşlarından ve meslektaşlarından aldıkları suçlayıcı telgraflar da keyiflerini kaçıran tek neden olmamıştı. Keyiflerini kaçıran nedenlerden biri, Hach'ın tutumu olmuştu. Hach'a epey erken bir saatte telefon etmişlerdi (ama perşembe akşamı telefon etselerdi çok daha iyi olacağı düşünülürse, bu telefon için geç bile kaldıkları söylenebilirdi). Hach, telefonda onlara pek sıcak davranmamıştı. Katharina'nın sorgusunun sona erdiğini, hakkında takibat yapılıp yapılmayacağını bilmediğini söylemişti. Genç kadının şu anda hiç kuşkusuz bir desteğe gereksinimi vardı, ama henüz bir hukuk danışmanı için erkendi. Yoksa karnavalda bulunduklarını ve savcıların da zaman zaman tatil ve bayram yapmaya hakları olduğunu unutmuşlar mıydı? Neyse. Ne de olsa yirmi dört yıldan bu yana tanışıyorlardı. Birlikte üniversiteye gitmişler, eğlenmişler, şarkı söylemişler,

dahası birlikte yolculuklara çıkmışlardı. Böylesine yakın bir ilişki içerisinde karşılarındakinin ilk dakikalarda biraz keyifsiz konuşmasını anlayışla karşılayabilirlerdi; üstelik kendi keyifleri de yerinde değildi. Ne var ki Hach, soğuk konuşmasının yanı sıra bütün bunları telefonda değil de karşı karşıya görüşmelerinin daha iyi olacağını bildirmiş, yani savcı sıfatını takınmış gibi konuşmuştu. Öğleden sonra şehirde buluşmalı ve ayaküstü konuşmalıydılar. Saat on altı otuzda müzenin girişinde buluşmak üzere sözleştiler. Hach'tan sonra Katharina'nın evine, Frau Woltersheim'a ve Hiepertzlere telefon ettilerse de Katharina ile görüşemediler, Katharina'nın becerikli elinin yokluğunun kendini bu denli çabuk belli etmesi de keyif kaçırmaya başlı başına yeterli bir nedendi. Yalnızca kahve pişirmiş ve dolaptan ekmek, tereyağı ve bal çıkarmış olmalarına karşın yarım saat içersinde ev darmadağınık oluvermişti. Sonunda kocasının sürekli olarak Katharina olayı ile Alois Straeubleder ve dahası Lüding arasında ne gibi bir ilişki gördüğünü sorması üzerine Trude de sinirlendi. Kocasına karşılık verip merakını giderecek yerde, o yapmacıktan safdil, alaycı gülümsemesiyle –ki kocası, başka zaman çok sevdiği bu gülümsemeden o sabah hiç mi hiç hoşlanmıyordu– ona *Zeitung*'un ilk sayısına bakmasını öğütledi. Acaba gazetelerde bir sözcük, özellikle ilgisini çekmemiş miydi? Herr Blorna, bu sözcüğün hangisi olduğunu sorduğu zaman karısı iğneleyici bir ifadeyle onun olayları çabuk kavrayabilme yeteneğini denemek istediğini söyledi. Başka çare kalmadığını anlayan Herr Blorna da bu "insanın peşini nereye gitse bırakmayan çirkefi" birkaç kez okudu, ancak söylediklerinin gazetede ne denli değiştirilmiş olduğunu ve "Kızıl Trude" hakkında yazılanları okudukça artan öfkesi yüzünden bir türlü dikkatini toplamayı başaramadı. Sonunda teslim olarak yalvarırcasına karısından kendisine yardımcı olmasını is-

tedi. Öylesine öfkelenmişti ki, çabuk kavrama yeteneği işlemez olmuştu. Ayrıca yıllardan beri endüstri avukatıydı; ceza avukatlığı hemen hiç yapmamıştı. Karısı sonunda haline acıdı. "Erkek ziyaretçi sözcükleri dikkatini çekmedi mi? Ayrıca telgraflardan söz etmek istediğimi anlayamadın mı? Kim bu Götten'i, iyi bak bir kez şunun resimlerine, evet, nasıl giyinmiş olursa olsun, kim onu 'ziyaretçi' diye nitelendirmeyi düşünebilir? Gönüllü hafiyelik yapmaya can atan öbür kiracıların dilinde buna her zaman 'içeri adam almak' denmez mi? Ayrıca şu andan başlayarak kendimi bir kâhin ilan ediyor ve sana diyorum ki, en geç bir saat sonra bize de bir erkek ziyaretçi gelecek. Kehanetimi daha da ileri götürebilirim: Bir sürü sıkıntıya girecek, türlü çekişmelerin içine düşeceksin. Ve büyük bir olasılıkla eski bir dostluğun sonu gelecek. Kızıl Trude yüzünden, ama daha çok Katharina yüzünden sıkıntıya düşeceksin: sadakat ve gurur gibi öldüresiye tehlikeli iki niteliği olan Katharina yüzünden. Katharina, beraber üzerinde durduğumuz, yani onunla benim üzerinde durduğumuz kaçış yolunu delikanlıya gösterdiğini hiçbir zaman itiraf etmeyecektir. Sakin ol, sevgilim, sakin ol. Bu olay, hiçbir zaman açığa çıkmayacak. Ama aslına bakarsan bu Götten'in hiç kimseye görünmeksizin Katharina'nın evinden kaçabilmesine ben neden oldum sayılır. Belki unutmuşsundur; yatak odamda Katharina'nın katının bulunduğu sitenin bütün ısıtma, havalandırma, kanalizasyon ve kablo tesisatını gösteren bir plan asılıydı. Bu planda ısıtma kanalları kırmızı, havalandırma kanalları mavi, kablolar yeşil ve kanalizasyon sarı renkte belirtilmişti. Bu plan, Katharina'yı öylesine hayran bırakmıştı ki, kendisi de düzenli ve plan yapmasını neredeyse dâhiyane diyebileceğim kadar iyi bilen bir insan olduğu halde gelip uzun uzun bakar ve benden bu 'soyut resimdeki' –planı böyle adlandırmıştı– nesneler arasındaki iliş-

kileri ve her birinin anlamını açıklamamı isterdi. Öyle ki, neredeyse ona planın bir kopyasını sağlayacaktım. Şimdi bunu yapmadığıma memnunum. Düşün bir kez, planın bir kopyası Katharina'da bulunsaydı, o zaman bir düzen hazırlandığı yolundaki kuram tam anlamıyla temellenmiş, Kızıl Trude, haydut, Katharina ve erkek ziyaretçi arasındaki bağlantı kesinkes kurulmuş olurdu. Böyle bir plan, gerek hırsızların gerekse gizlice biriyle buluşmaya gelenlerin kimseye görünmeden içeri girip çıkabilmelerini sağlama açısından düşünülebilecek en ideal araçtı. Patlayan boruların onarımı gerektiğinde ya da tel çekileceği zaman tek tek geçitlerin boyutlarını, nerede normal yürünebileceğini, nerede iki büklüm ya da sürüne sürüne ilerlemek gerektiğini, Katharina'ya ben anlatmıştım. İşte Katharina'nın şimdi artık yalnızca düşünü kurabileceği o sevimli genç centilmen, sanırım bu bilgiler sayesinde polisin elinden kaçabilme olanağını buldu. Eğer gerçekten bir banka soyguncusu idiyse, sistemi anlamakta güçlük çekmemiştir. Belki hep sözü edilen erkek ziyaretçi de binaya girip çıkarken aynı yoldan yararlanmıştır. Bu modern sitelerin denetlenebilmesi için eski yapılarda uygulanan yöntemlerden çok ayrı yöntemler uygulamak gerek. Sanırım arada sırada polise ve savcılığa yol göstermen fena olmaz. Çünkü polis, yalnızca ana girişleri, sahanlıkları ve asansörleri denetlemekle yetiniyor. Oysa ana asansörün dışında, doğrudan doğruya bodrum katına inen bir de servis asansörü var. Bodruma inen, birkaç yüz metre sürünüp bir kanal kapağını kaldırdı mı, gözden yitip gitmeyi başardı demektir. İnan ki şu anda artık dua etmekten başka çare yok, çünkü şu anda 'erkek ziyaretçinin' gereksindiği, şu ya da bu nokta ile ilgili olarak *Zeitung*'a atılacak manşetler değil, araştırmaların belli bir yere vardırılması ve varılan noktanın açıklanmasıdır. Ayrıca adamcağızı gazete manşetleri kadar korkutan bir şey daha var

ki, o da kilise nikâhıyla evlendiği ve kendisini dört çocuk sahibi eden karısı Maud'un ekşi suratıyla karşılaşmak. Katharina ile birkaç kez dans edişi sırasında ne denli 'gençlere özgü bir neşe' içerisinde olduğuna, adeta haşarı bir delikanlı gibi davrandığına –yalnız hemen ekleyeyim ki, nezaketi hiçbir zaman elden bırakmadı–, Katharina'yı evine bırakmakta adeta direndiğine ve Katharina araba aldığında ne denli düş kırıklığına uğradığına hiç dikkat etmedin mi? Yüreğinin derinlerinde yanan tek tutku, Katharina gibi eşine pek az rastlanabilecek tatlılıkta, uçarı olmayan; ama, hani siz nasıl dersiniz, her zaman, sevme yeteneğine sahip, hem ağırbaşlı hem de genç ve Katharina kadar hoş biriyle vakit geçirebilmekti... Katharina, bir erkek olarak senin yüreğinde de tatlı duygular uyandırmadı mı?"

Evet doğruydu. Katharina, bir erkek olarak onun yüreğinde de birtakım tatlı duygular uyandırmıştı. Dr. Blorna, bunu yadsıyabilecek durumda değildi. Ayrıca bu duygular, yalnızca hoşlanmanın çok, hem de pek çok ötesindeydi. Hem yalnızca erkeklerin değil, herkesin zaman zaman bu tür değişimlere uğrayabileceğini, ansızın birini kollarının arasına almayı ya da daha başka şeyler yapmayı isteyebileceğini Trude de bilmez miydi? Ama Katharina; hayır, iş ona gelince değişiyordu. Onda öyle bir şey vardı ki, Dr. Blorna'nın onun "erkek ziyaretçisi" olmasını engellerdi. Katharina'nın erkek ziyaretçisi olmasını ya da olmayı denemesini önleyen, karısına karşı duyduğu saygı ya da onu incitmeme kaygısı değildi. Katharina'nın o yerin dibine batası masumiyeti karşısında duyduğu saygı, sevgi dolu saygıydı. Aslında Katharina'nınki, masumiyetin de ötesinde bir şeydi, ama bunu anlatmaya elverişli bir sözcük bulamıyordu. Katharina'da kendini belli eden bir soğukluk vardı; bu, tuhaf ama insanı çeken bir soğukluktu ve masumiyet-

ten de öte diye nitelendirdiği, belki de onun bu yanıydı. Aklından başkaca herhangi bir düşünce geçirmiş olsaydı bile, Katharina'nın nasıl dört elle sarılıp yıkık yaşamını yeni bir düzene kavuşturduğunu bilmesi –ki eninde sonunda Katharina'dan on beş yaş büyüktü ve Tanrı bilir ya, kendisinin de çabalarıyla yaşamda bir yerlere varmıştı– evet, bunu bilmesi, herhangi bir tutum almasını önlerdi. Çünkü Katharina çabuk kırılabilen, gerçekten çabuk ve büyük ölçüde kırılabilen bir yaradılışa sahipti. Ve sözü edilen erkek ziyaretçi, gerçekten Alois idiyse, o zaman –yalın anlatımıyla– "ağzının ortasına bir tane yerleştirecekti"; evet, genç kadına yardım etmek, elden geldiğince yardım etmek gerekiyordu şimdi; çünkü bütün bu pis oyunlara, sorgulara dayanabilecek güçte bir insan değildi. Ne var ki artık çok geç olmak üzereydi, hemen bugün, akşam olmadan Katharina'yı bulmalıydı... Ancak bu noktaya vardığında, daldığı derin düşüncelerden sıyrılmak zorunda kaldı. Çünkü Trude, o eşsiz, kupkuru sesiyle konuşmuştu: "Erkek ziyaretçinin arabası geldi."

39

Burada hemen belirtmemiz gereken bir nokta var. Blorna, gerçekten de tam o sırada alabildiğine gösterişli bir taksiyle evin önüne gelmiş olan Straeubleder'in ağzının ortasına bir tane yerleştirmeye falan kalkışmadı. Burada amaç, yalnızca elden geldiğince az kan akmasını sağlamak değildir; her türlü kaba kuvvet gösterisi de anlatımda en aza indirgenecek ve ancak gerçekleri yansıtan bir raporda ne kadar sözünün edilmesi gerekiyorsa, o sı-

nırın ötesine geçilmeyecektir. Sakın bu sözlerden, Blornaların evinde çok sakin bir havanın esmeye başladığı gibi bir sonuç çıkarılmasın. Tam aksine, Straeubleder'in gelişiyle birlikte hava ansızın daha da gerginleşiverdi. Çünkü Trude Blorna, bir yandan kahvesini karıştırırken bir yandan da eski aile dostuna birtakım sözler etmeden duramadı: "Merhaba, erkek ziyaretçi." Karısının sözleri üzerine güç duruma düşen Herr Blorna, "Sanırım Trude yine tam üstüne bastı," dedi. Straeubleder, "Evet," diye karşılık verdi. "Ama tam üstüne basmak, her zaman ve her yerde ince bir davranış sayılabilir mi acaba?"

Burada bir noktanın daha belirtilmesinde gerek var. Bir zamanlar Alois Straeubleder, Frau Blorna ile –asıl amacı tam anlamıyla baştan çıkarmak olmasa bile– önemli ölçüde flört etmek istemiş, bunun üzerine Frau Blorna her zamanki kuruluğuyla Alois'in hiç kuşkusuz kendisini karşısında hiçbir kadının dayanamayacağı bir erkek olarak gördüğünü, ama aslında öyle olmadığını, en azından onun için böyle bir erkek niteliğini taşımadığını belirtmiş, bu durum, ikisi arasında neredeyse dayanılmaz gerginliklerin ortaya çıkmasına yol açmıştı. Bütün bunlar bilindikten sonra, Herr Blorna'nın, Straeubleder'i derhal çalışma odasına almasının nedeni kolaylıkla anlaşılabilir. Herr Blorna, bunu yaptıktan sonra karısından bu arada ("Hangi arada?" –Bu, Frau Blorna'nın sorusuydu–) Katharina'yı bulabilmek için elinden geleni yapmasını rica etti.

40

Acaba insanın çalışma odası, neden ansızın gözüne berbat ve itici, dahası karmakarışık ve pis görünür? Üstelik çevrede bir tek toz olmamasına ve her şey yerli yerinde durmasına karşın? Peki ya insanın rahat rahat oturabileceği, müzik dinleyebileceği, o güne kadar otururken kim bilir nice kazançlı işin temelini attığı, nice gizli konuşma yaptığı kırmızı koltukları göze ansızın çekilmez gibi gösteren neydi? İş bu kadarla da kalmıyordu. İnsan neden ansızın kalksın da kitap raflarını tiksinti verici bulsun, duvarda asılı duran ve Chagall'in imzasını taşıyan tabloya, sanki doğrudan sanatçı tarafından yapılmış bir taklitmişçesine kuşkuyla baksındı? Tablalar, çakmaklar, viski şişeleri... pahalı olmakla birlikte hiçbir zararı dokunmayan bu nesnelere karşı ansızın uyanan düşmanlığın kaynağı ne olabilirdi? İki eski dost arasındaki havayı her an patlayabilecekmiş gibi görünen bir barut fıçısına dönüştüren gerginlik nereden kaynaklanıyordu? Kaba kıllı fırçayla tatlı bir sarıya boyanmış ve modern grafiklerle süslenmiş duvarlar... ya onların suçu neydi ki böylesine düşmanca bakışlara hedef oluyorlardı?

Alois Straeubleder, "Buraya gelişimin nedeni, bu olayda artık senin yardımını gereksinmediğimi bildirmek," dedi. "Havaalanında sis ansızın bastırınca yine soğukkanlılığını yitiriverdin. Çünkü siz soğukkanlılığınızı ya da sabrınızı yitirdikten bir saat sonra sis açıldı. Onun için gecikmeye karşın yine de saat 18.30'a doğru burada olabilirdiniz. Dahası, biraz kendinizi toplayıp soğukkanlı düşünseydiniz, Münih'te havaalanına telefon edip artık uçuşa engel bir nedenin bulunmadığını öğrenebilirdiniz. Neyse, artık geçelim bunları. Ayrıca yalan söylemeyi de sevmem, sis basmasaydı ve uçak vaktinde kalkabil-

seydi bile buraya gelmekte geç kalmış olacaktınız. Çünkü buraya varmanız gereken saatte sorgunun en önemli bölümü bitmiş ve artık olacakları önleyebilmek olanaksızlaşmıştı."

Blorna, "*Zeitung*'a karşı zaten herhangi bir şey yapamam," diye karşılık verdi.

Straeubleder, "*Zeitung* bir tehlike yaratmıyor, o iş Lüding'in elinde," dedi. "Ama ondan başka gazeteler de var. Aslında hakkında manşet atılmasından yakınan bir insan değilim. Ama soyguncularla aramda ilişki kuran manşetler, doğal olarak hoşuma gitmez. Romantik yanı olan bir kadın serüveni, ancak özel yaşamımda birtakım sorunlar yaratır, resmî görevime sakıncası dokunmaz. Katharina Blum gibi güzel ve çarpıcı bir kadınla çekilmiş bir fotoğrafın çıksa bile bir sakıncası olmaz. Ayrıca şunu da söyleyeyim ki, erkek ziyaretçi kuramı artık bir yana bırakıldı ve ne takı ne de mektuplar sorun kaynağı olabilecek. Evet, kendisine oldukça pahalı bir yüzük armağan etmiştim. Bunu buldular. Birkaç mektup yazmıştım. Ama onların içinden yalnızca bir zarf bulabildiler. İşin kötü yanı, bu Tötges denen adamın, başka bir ad altında birtakım dergilere *Zeitung*'da yayımlatması olanaksız yazılar yazması, Katharina'nın da onun kendisiyle özel bir röportaj yapmasına izin vermiş olması. Bunları birkaç dakika önce Lüding'den öğrendim. *Zeitung* denetlenebileceği için bu röportajın yapılmasına Lüding de razı, ne var ki Tötges'in *Zeitung* dışındaki gazetecilik çalışmalarını etkileyebilme olanağı yok, çünkü bunlar için başka araçlardan yararlanıyor. Galiba bütün bunlar hakkında hiçbir bilgin yok?"

Blorna, "Hayır, hiçbir şey bilmiyorum," diye karşılık verdi.

"Hâlâ müvekkili olduğum bir avukat için yadırganacak bir durum. Meteoroloji ile temas kurup sisin açılaca-

ğını öğrenmek yerine trenlerde vakit yitirenlerin hali tabii ki bu olur. Galiba Katharina ile henüz ilişkiye geçemedin?"

"Hayır, ya sen?"

"Ben de doğrudan doğruya ilişki kurabilmiş değilim. Tek bildiğim, kadının yaklaşık bir saat kadar önce *Zeitung*'a telefon edip Tötges'e yarın öğleden sonra bir röportaj için söz vermiş olduğu. Tötges de bunu kabul etmiş. Ayrıca bir başka sorun daha var ki, düşündükçe daha çok sıkılıyor, mide sancılarımın arttığını hissediyorum." (Burada Straeubleder'in yüzünde bir mimik belirmiş, sesi de gerçekten sıkıntılıymış gibi çıkmıştı.) "Yarından başlayarak bana istediğin gibi sövüp sayabilirsin; çünkü güveninizi kötüye kullanmış sayılırım, öte yandan insanın aşk hayatını istediği gibi düzenlemekte özgür olduğu gerçekten özgür bir ülkede yaşıyoruz. Ayrıca sana, inanmanı isteyerek şunu da söyleyeyim ki, onu kurtarmak için her şeyi, hatta adımı bile tehlikeye atmaktan çekinmem. Çünkü... belki güleceksin, ama gülersen gül, bu kadını gerçekten seviyorum. Ne var ki artık ona yardım edebilme olanağı yok. Şu anda yardım edebilecek biri varsa, o da benim. Katharina'ya gelince; kendisine yardım edilmesine olanak tanımıyor."

"Peki ama hiç olmazsa onu *Zeitung*'a, orada çalışan domuzlara karşı korumak için bir şeyler yapamaz mısın?"

"Bence şu anda sizi bunca sıkıştırmasına bakıp *Zeitung*'u ciddiye almaktan, gerçek bir tehlike olarak görmekten vazgeçmelisin. Şu anda seninle bulvar gazeteciliği ve basın özgürlüğü konusunda tartışmaya niyetim yok. Kısaca söylemek istediğim şu: Katharina'nın ve benim avukatım olarak bu röportaj sırasında hazır bulunabilmeni çok isterdim. Çünkü en nazik nokta, bugüne dek ne sorgular sırasında, ne de basında açığa çıktı. Bundan altı

ay önce, Kohlenforstenheim'daki ikinci evimizin anahtarını neredeyse zorla Katharina'ya kabul ettirmiştim. Anahtar ne evi arandığında, ne üstü başı arandığında bulundu. Ama onda; ya da bulunmasın diye bir yana attı. Salt duygusal bir davranıştı benimkisi, sen nasıl adlandırırsan adlandır; illa evin bir anahtarı da Katharina'da bulunsun istemiştim. Çünkü günün birinde beni orada ziyarete geleceğinden umudumu kesmek istemiyordum. İnan ki bana kalsa, gider ve 'Aradığınız o erkek ziyaretçi benim,' derdim. Ama Katharina'nın bunu derhal yadsıyacağını biliyorum. Yadsımayacağı tek kişi, Ludwig'dir."

Straeubleder'in yüzünde yepyeni, şaşırtıcı bir ifade belirmiş ve bu ifade Blorna'da acımayı andıran bir duygu uyandırmıştı. Belki acıma, belki en azından bir merak duygusu, dahası, belki de kıskançlığı andıran bir duygu; kesinlikle niteleyebilme olanağı yoktu: "Peki takılar, mektuplar ve şimdi de anahtar, bütün bunlar ne oldu dersin?"

"Hay Tanrım, hâlâ anlamadın mı, Hubert? Ortada ne Lüding'e ne Hach'a ne de polise bildirebileceğim bir durum var. Katharina'nın anahtarı Ludwig'e verdiğinden ve o herifin de iki günden beri o evde saklandığından kesinlikle eminim. Hem Katharina için hem polisler için, hem de büyük bir olasılıkla Kohlenforstenheim' daki evimde saklanan o genç budala için korkuyorum. Hem polis bulmadan önce oradan kaçabilmesini hem de bütün olayların sonu gelsin diye yakalanmasını istiyorum. Şimdi anladın mı? Anladınsa bana ne yapmamı öğütlersin?"

"Bence Kohlenforstenheim'a telefon edebilirsin."

"Peki sence adam, gerçekten oradaysa telefonu açar mı?"

"O halde polise telefon et. Yapabileceğin başka hiçbir şey yok. Bir felaketi önlemek istiyorsan başka çıkar yol yok. Ad vermeksizin telefon edebilirsin. Götten'in

evinde saklandığına ilişkin en ufak bir kuşkun bile varsa derhal polise telefon etmek zorundasın. Etmezsen bu işi ben yaparım."

"Bu haydut yüzünden evim ve adım manşetlere geçsin diye mi? Benim başka bir fikrim var... Diyorum ki sen, avukatım sıfatıyla kalkıp Kohlenforstenheim'a gitsen ve neler oluyor bir baksan."

"Şu anda mı? *Zeitung*, karnavalda, cumartesi günü alelacele tatilimi yarıda kestiğimi biliyor. Bunu, senin sayfiyedeki evinde her şey yerli yerinde mi, buzdolabı işliyor mu, mazotlu kaloriferin termostatı iyi ayarlanmış mı, kırılan cam olmuş mu, barda yeterince içki var mı, yatak çarşafları nemlenmiş mi diye bakmak için yapmış olacağım, öyle mi? Üstelik benim gibi ünlü, yüzme havuzlu lüks bir bir villası olan ve 'Kızıl Trude' ile evli bir endüstri avukatı, sırf bunun için tatilini hemen yarıda kesip dönmüş olacak, öyle mi? *Zeitung*'un sayın muhabirlerinin beni gözaltında tuttuklarına kuşku yokken, neredeyse yataklı vagondan iner inmez kardelenler açmış mı diye bakmak için villana koştuğumu ileri sürmek, sence akıllı bir davranış olur mu? Üstelik Ludwig denen o sevimli genç ne denli iyi bir nişancı olduğunu da kanıtlamışken, böyle bir davranış akıllı diye nitelendirilebilir mi, sen söyle!"

"Böyle alay etmenin ya da şaka yapmanın sırası mı bilemiyorum, ama ben senden, hem avukatım, hem de dostum olduğun için yardım etmeni, bir hizmette bulunmanı istedim; ayrıca senden bir vatandaş olarak bu hizmeti isteme hakkına sahibim. Sen ise kalkmış bana kardelenlerden söz ediyorsun. Bu mesele dünden beri öylesine gizli ki, bu sabahtan beri oradan hiçbir bilgi alamadık. Tek bilgi kaynağımız *Zeitung*, o da Lüding'in *Zeitung* ile olan iyi ilişkileri sayesinde. Savcılık ve polis, İçişleri Bakanlığı'na bile telefon etmiyor; Lüding'in bakanlıkla da iyi ilişkileri

var. Bu bir ölüm kalım sorunu, Hubert."

O anda elinde transistorlu radyoyla odaya giren Trude, sakin bir sesle, "Çok şükür ki sorun, artık yalnızca bir kalım sorunu haline dönüştü," dedi. "Çocuğu yakalamışlar. Aptallık edip ateş etmiş, polisler de karşılık vermişler. Oğlan vurulmuş, ama durumu ağır değilmiş. Bütün bunlar, senin Kohlenforstenheim'daki evinin bahçesinde, yüzme havuzuyla kameriye arasında olmuş, Alois. Evinden Lüding'in ortaklarından birine ait 5 milyon değerinde lüks bir villa diye söz ediliyor. Ayrıca şunu da belirteyim ki centilmen erkekler günümüzde de hâlâ var: Ludwig'in yakalandıktan sonra ilk söylediği, Katharina'nın bu olaylarla hiçbir ilgisi bulunmadığı olmuş. Olayın bir gönül serüveninden ibaret olduğunu ve bu serüvenin kendisine yöneltilen ama her zamanki gibi yadsıdığı suçlarla hiçbir ilgisinin bulunmadığını belirtmiş. Sanırım bazı camları yeniden taktırmak zorunda kalacaksın, Alois. Çünkü epey ateş edilmiş. Adın henüz geçmiyor, ama sen yine de Maud'a bir telefon etsen iyi olur; hiç kuşkusuz heyecanlanmıştır ve avutulmaya gereksinimi vardır. Götten'in yanı sıra suç ortağı olduğunu ileri sürdükleri üç kişiyi daha başka başka yerlerde yakalamışlar. Bütün bunlar, Beizmenne adlı bir komiserin olağanüstü başarısı olarak nitelendiriliyor. Şimdi artık ayaklan da, 'erkek ziyaretçi' olarak bir kez de karının yanına git, senin için bir değişiklik olur, Alois!"

Bu sözlerden sonra Blorna'nın çalışma odasındaki atmosferin neredeyse –ortamın düzeyine hiç yakışmayacak– bir dövüşe yol açacak kadar gerginleştiğini kestirmek zor olmasa gerekir. Gerçekten de Straeubleder, söylendiğine –*söylendiğine*– göre Trude Blorna'nın boğazına sarılmaya kalkışmış, ancak Trude'nin kocası ona engel olarak bir hanıma böyle saldırılamayacağını anımsatmıştır: Straeubleder de söylendiğine –*söylediğine*– göre böy-

lesine zehir dilli biri için hanım sözcüğünün kullanılabileceğinden emin olmadığını belirtmiş, birtakım sözlerin belirli durumlarda, özellikle trajik olaylar üzerinde durulurken alaylı biçimde kullanılmasının yakışık almayacağına dikkat çekmiş, o uğursuz sözü bir daha duyduğu takdirde her şeyin biteceğini belirtmiştir.

Straeubleder evden çıkar çıkmaz Blorna karısına bu defa gerçekten biraz ileri gittiğini söylemeye olanak bulamadan, karısı lafı onun ağzına tıktı ve kendisi konuştu: "Katharina'yı Kuir-Hochsackel'de bulmayı başardım."

41

Burada durumu bir an gözden geçirme zorunluluğu ile karşı karşıyayız. Hemen belirtelim ki bu öykü, olaylar açısından çok zengin; ama yine hemen belirtelim ki bu zenginliğin her zaman öykünün yararına olduğunu söyleme olanağından yoksunuz. Ev işlerinde çalışan genç bir kadının bir gazeteciyi öldürmesi doğal olarak üzücü bir durumdur ve bu durumun aydınlatılması, en azından aydınlatılması yolunda bir girişimde bulunulması gerekir. Ama öldürme olayı öykümüzün tek olayı değildir. Örneğin bir hizmetçi yüzünden nice yorgunluklar pahasına hak ettiği iznini ve tatilini yarıda kesen, mesleğinde başarılı bir avukatın durumu nasıl nitelendirilecektir? Ya da olgunlukla bağdaştırılamayacak bir duyarlılığın etkisiyle aynı hizmetçiye yazlıktaki evinin anahtarını –ve de kendisini– zorla kabul ettirmeye çalışan, yan uğraş olarak profesörlük ve parti yöneticiliği yapan bir sanayici için ne söyleyebilme olanağı vardır? Bilindiği gibi sözü geçen sanayicinin her iki çabası da başarısızlıkla sonuç-

lanmıştı. Bütün bu olayların ve kişilerin bir araya getirilmesi, kaynaştırılması olanaksızdır. Bunun yanı sıra yine aynı kişiler, belirli bir bağışıklığa sahip olduklarından ya da başka bir deyişle sorumlu tutulamayacaklarından, olayların normal akışını aksatmaktadırlar. Bunun yanı sıra sözü edilmesi gereken başka durumlar da var. Örneğin, sürekli olarak telefonların dinlenmesinden yana olan ve bu isteklerini kabul de ettiren polis memurlarının durumları hakkında ne düşünülmesi gerekir? Kısaca belirtmek gerekirse şöyle diyebiliriz: Olup bitenlerin tümü, onları rapor haline getirmek isteyen biri için hem açık seçik ortadadır, hem de en nazik noktada ya da anda gereği kadar açık değildir. Çünkü her ne kadar (Hach'tan ya da erkek veya kadın polis memurlarından) birtakım noktaları öğrenebilme olanağı varsa da, bu kişilerce söylenenlerin bir tek sözcüğü bile bir mahkeme önünde onaylanmadığından ya da söylenmiş olmadığından kanıtlanmış sayılamaz. Resmî herhangi bir önem taşımaz. Sözgelimi şu telefonların dinlenmesi olayını ele alalım. Telefonların dinlenmesi, doğal olarak araştırma amacına hizmet eder. Ancak telefonların dinlenmesiyle elde edilen sonuçların –bu iş, araştırmayı yürüten makamca değil, başka bir makam tarafından yapıldığından– resmî soruşturmada kullanılması bir yana, bunun sözü bile edilemez. Ve yine burada en önemli noktalardan biri de şudur: Kendisine telefonları dinleme görevi verilen, dürüst, görevinden başka bir şey düşünmeyen bir memurun ruhsal durumu nasıldır? Emir zoruyla olmasa bile, ekmeğini kazanma zorunluluğunun baskısı altında (belki de tiksindiği) görevini yerine getiren bu kişi neler duyar? Burada kısaca sevecenlik sunucusu diye adlandırmak istediğimiz o kim olduğu bilinmeyen bina sakininin Katharina Blum gibi tatlı mı tatlı, hoş ve hemen hemen lekesiz denebilecek bir geçmişi bulunan bir kadınla ko-

nuşmalarını duyunca neler düşünür? Ahlaki duyguları mı kabarır, cinsel duyguları mı kabarır, yoksa bunların her ikisi birden mi olur? Öfkeye mi kapılır, acıma mı duyar, yoksa "rahibe" diye anılan birinin kısık sesle ve korkutucu bir ifadeyle sıralanan önerilerden ötürü ruhunun en derin noktalarından yara almasından tuhaf bir zevk mi duyar? Görüldüğü gibi ön planda pek çok şey olup bitmekte, ama arka planda olup bitenler de bundan geri kalmamaktadır. Sözgelimi zararsız ve yalnızca kendi ekmeğini canını dişine takarak kazanma çabasında olan bir telefon dinleme memuru, adı burada arada sırada geçen Lüding diye birinin *Zeitung*'un yazı işleri müdürlüğüne telefon edip şunları söylediğini duyunca ne düşünür: "S.yi hemen çıkarın, B.ye el atın." Tabii ki Lüding'in telefonu, kendisi izlendiği için değil, şantajcılar ve politika gangsterleri gibi kişiler tarafından ona telefon edilmesi olasılığı bulunduğundan dinlenmektedir. Telefonu dinlemekte olan dürüst bir memur, S. ile Straeubleder'in, B. ile Blorna'nın kastedildiğini ve *Sonntagszeitung*'da artık S. hakkında tek satır çıkmayacağını, ama B. üstüne bir sürü haber bulunacağını nereden bilebilir? Gelgelelim –hiç kimsenin bilemeyeceği, dahası sezemeyeceği bir durum– Blorna, Lüding'in çok takdir ettiği ve ustalığını gerek ülke içinde, gerekse uluslararası alanda defalarca kanıtlamış bir avukattır.

Ve bu arada Frau Lüding, aşçısı aracılığıyla kocasının sekreterine telefon ettirir ve Lüding'in pazar günü öğlende tatlı olarak ne yemek istediğini sordurur. Palaçinka mı? Dondurmalı ve kremalı çilek mi? Yoksa yalnız dondurmalı veya yalnız kremalı çilek mi? Fakat patronun yemek zevkini bilen, onu rahatsız etmek istemeyen, belki de biraz güçlük çıkarmak ve karşısındakini kızdırmak isteyen sekreter, aşçıya oldukça sert bir ifadeyle Herr Lüding'in bu pazar üzerine bol şekerli meyveler-

den yapılma sos konmuş karamelalı puding istediğinden emin olduğunu bildirir. Aşçı da Herr Lüding'in nelerden hoşlandığını hiç kuşkusuz çok iyi bilmektedir; onun için sekretere itiraz ederek Herr Lüding'in karamelalı pudingi sevdiğini ilk kez duyduğunu söyler. Acaba sekreter, kendi ağzının tadıyla Herr Lüding'inkini mi karıştırmaktadır? Herr Lüding'e bağlasa da kendisi onunla doğrudan doğruya konuşsa daha iyi olmayacak mıdır? Bunun üzerine zaman zaman konferans sekreteri olarak Herr Lüding'le gezilere çıkan ve çeşitli otellerde onunla yemek yemiş olan sekreter, Herr Lüding'in gezide her zaman meyve soslu karamelalı puding yediğini söyler. Aşçı kadın buna da karşılık verir: Fakat Herr Lüding pazar günü sekreteriyle birlikte gezide değil, evinde, karısının yanında olacaktır. Herr Lüding'in yediklerini, o anda bulunduğu yere göre saptama alışkanlığının bulunduğu düşünülemez mi? Bir süre daha palaçinka üzerine tartışılır ve bütün bu konuşmalar vergi yükümlüsünün sırtından ses alma aygıtına geçirilir! Ses alma aygıtını dinlerken bir anarşist kodu kullanıp kullanılmadığına dikkat etmek, acaba palaçinkayla el bombası ya da dondurmalı çilekle başka bombalar mı söylenmek isteniyor diye araştırma yapmak zorunda olan kişi belki de şöyle düşünür: Ne de önemli dertleri varmış bunların! Doğrusu ben de böyle sıkıntılarım olsun isterdim! Böyle düşünür, çünkü o sırada ya kızı evden kaçmıştır ya oğlu yine uyuşturucu kullanmaya başlamıştır ya da oturduğu evin kirasına bir zam daha yapılmıştır: Ve bunca sıkıntının yanı sıra bütün bu ses kayıtları, sırf Lüding'e bir kez bir bomba tehdidi yöneltildiği için yapılmaktadır. İşte dürüst bir memur, palaçinkanın ne olduğunu böyle bir nedenle öğrenmiş olur. Oysa bu sayılanların bir teki bile ona *ana yemek olarak* yetebilecektir!

Daha önce de belirtildiği gibi ön planda pek çok şey

olup bitmekte, ama arka planda olup bitenlerden haberimiz olmamaktadır. Oysa ses kayıtları bir kez dinlenebilse durum herhalde değişir. Sözgelimi böylece Frau Else Woltersheim ile Konrad Beiters arasındaki –eğer varsa– mahremiyetin derecesi öğrenilebilir. Bu ikisi arasındaki ilişki söz konusu olduğunda, arkadaş sözcüğüne acaba ne gibi bir anlam verilmesi gerekir? Kadın onunla sevgilim, canım diye mi konuşmaktadır? Yoksa yalnızca Konrad ya da Conny diye mi çağırmaktadır? Birbirlerine –eğer söylüyorlarsa– ne gibi tatlı sözler söylemektedirler? Konrad Beiters'in güzel, konser vermeye, en azından koroda söylemeye elverişli bir sesi olduğu bilinmektedir. Acaba telefonla konuştuklarında Frau Else Woltersheim'a şarkılar mı söylemektedir? Söylüyorsa neler söylemektedir? Serenatlar mı? Hafif müzik parçaları mı? Aryalar mı? Yoksa bunların yerine telefon konuşmalarında gelecek için planlanan ya da geçmiş sevişmelerin ayrıntılarından mı söz edilmektedir? Bunu öğrenmeyi istemek doğaldır; çünkü insanların çoğunluğu telepatik ilişki kurabilme yeteneğinden yoksun olduğundan bu gibi konular hakkında aydınlanmak istediklerinde telefona sarılırlar. Acaba üst makamlar, bu telefonları dinletmekle memurlarını ne gibi ruhsal bunalımlarla karşı karşıya bıraktıklarının farkında mıdırlar? Bir an için bir varsayımda bulunup şöyle bir durumu düşünelim: Kendisinden geçici olarak kuşkulanılan, bayağı yaradılışlı bir kişinin telefonu dinlenmektedir. Bu kişi, yine kendisi gibi bayağı yaradılışlı olan sevgilisine telefon eder. Özgür bir ülkede yaşadığımıza, istediğimiz her şeyi konuşabileceğimize ve telefon konuşmalarında da aynı özgürlüğe sahip bulunduğumuza göre –cinsiyeti ne olursa olsun– ahlakı bütün bir kişinin telefondan ya da ses kayıt aygıtından duyabileceği sözcükleri artık varın siz düşünün! Böyle bir davranış, sorumluluk duygusuyla bağdaştırılabilir mi? Böyle

bir durumda devlet memurlarının ruh sağlığının korunduğundan söz edilebilir mi? Kamu hizmetleri, ulaştırma ve trafik sendikası bu işe ne der? Sanayicilerle, banka müdürleriyle, haydutlarla ve memurlarla ilgilenilmektedir; ya ses alma aygıtlarının başında oturan görevliler? Onlarla kim ilgilenmektedir? Kiliselerin bu konuda söyleyebileceği bir şey yok mudur? Papa neden hiç sesini çıkarmaz? Burada masum kulakların karamelalı pudingden en aşırı pornoya kadar neler dinlemek zorunda bırakıldığını kimse anlamaz mı? Memur olmaları için desteklenen genç dimağlar, sonunda telefonda ahlaksızca şeyler söyleyenlerin eline teslim edilmiş olmaktadır. İşte nihayet burada karşımıza, kilise ile sendikaların el ele verip birlikte çalışabilecekleri bir alan çıkmaktadır.

42

Bu öyküde fazla kan akmayacağı konusunda en başta söz verilmişti. Bu yüzden Katharina'nın annesi Frau Blum'un ölümünün bu sözün tutulmaması anlamına gelmediğini belirtmekte yarar görüyoruz. Çünkü burada her ne kadar tümüyle normal bir ölüm söz konusu değilse de, bir cinayetin varlığından söz edebilme olasılığı da yoktur. Frau Blum, bir anlamda öldürülmüştür; fakat bu işi yapan, öldürme kastıyla hareket etmemiştir. Dahası, Frau Blum'un ölümüne yol açan kimse, bırakın öldürmeyi, kadını yaralamayı bile tasarlamış değildir. Bu kişinin Tötges olduğu yalnızca kanıtlanmamış, aynı zamanda kendisinin itirafında da belirtilmiştir. Ne var ki daha sonra Tötges'in kendisi de bir cinayete kurban gitmiştir. Tötges, daha perşembe günü Gemmelsbroich'ta Frau

Blum'un adresini araştırmış, bulmuş, ama hastanede yanına girebilme çabalarından bir sonuç alamamıştı. Kapıcı, bölüm hemşiresi Edelgard ve Dr. Heinen, kendisine Frau Blum'un güç fakat başarılı bir kanser ameliyatı geçirdiğini ve bu nedenle dinlenmesi gerektiğini bildirmişlerdi. Kadının iyileşmesi heyecanlanmamasına bağlıydı. Bu nedenle röportaja gelen bir gazeteciyle konuşma söz konusu olamazdı. Kızının Götten'le ilişkisi yüzünden Frau Blum'un artık kamuoyunun malı olduğu yolundaki itiraza Doktor, kamuoyunun malı olan kişilerin de kendi gözünde her şeyden önce hasta oldukları yolundaki itirazla karşılık vermişti. Tötges, bu konuşmaları yaptığı sırada hastanenin içinin badanalanmakta olduğunu görmüştü. Sonradan da arkadaşlarına "numaraların en kolayını uygulayarak, yani işçi kılığına girerek" –kendisine bir önlük, bir boya kabı, bir de fırça sağlamıştı– cuma sabahı Frau Blum'un yanına girmeyi başardığını söyleyip böbürlenmişti. Dünyada annelerden daha bereketli bir kaynak düşünülemezdi ve bu durum, hasta anneler için de geçerliydi. Tötges, anlattığına göre, gerçekleri Frau Blum'un gözleri önüne sermişti. Kadının her şeyi anlayıp anlamadığından emin değildi; çünkü edindiği kanıya göre, Frau Blum, Götten'in adını o güne dek hiç duymamıştı. Gazetecinin söyledikleri üzerine, "Neden böyle oldu? Nasıl böyle olabildi?" diye hayıflanmıştı. Tötges ise bunu *Zeitung*'a, "Böyle olacağı belliydi, sonunda nasılsa böyle olacaktı," diye geçirmişti. Frau Blum'un anlattıklarında yaptığı bu küçük değişikliği ise, kendisinin bir gazeteci sıfatıyla "basit kimselerin ifadelerini düzeltmeye" alışık olduğunu ileri sürerek gerekçelendirmişti.

43

Aslında, Tötges gerçekten Frau Blum'un yanına kadar girebilmiş miydi, yoksa *Zeitung*'a geçirdiği cümleleri Frau Blum ile yaptığı bir röportajın sonucu olarak sunabilmek ve gazetecilik kafasını ya da ustalığını kanıtlamak amacıyla ziyaretiyle ilgili her söylediğini uydurmuş muydu; bunu bile kesinlikle saptayabilme olanağı yoktu. Dr. Heinen, hemşire Edelgard, Huelva adında bir İspanyol hastabakıcı ve Puelco adlı Portekizli bir temizleyici kadın, "bu herifin bu işi yapacak kadar edepsizliğe kalkışmış olmasını" olanaksız görüyorlardı. Kabul etmek gerekir ki, uydurma olsa bile, Tötges tarafından yapıldığı ileri sürülen bu ziyaret olayların akışını geniş ölçüde etkileyebilecek nitelikteydi. Ayrıca insanın aklında şu sorular da beliriyordu: Hastane çalışanları, böyle bir ziyaret gerçekte kendi kusurlarını ortaya çıkaracağı için mi bunu yadsımışlardı, yoksa Tötges mi Katharina'nın annesinin ağzından konuşabilmek için bu ziyareti uydurmuştu? Bu sorulara karşılık ararken tam anlamıyla adil olmak gerekmektedir. Katharina'nın, talihsiz Schönner'in "yanında o biçim bir kadınla çıkıp gittiği" içkievinde araştırmalar yapmak üzere elbisesini diktiği kanıtlanmış bulunmaktadır. Katharina içkievine gelmeden önce Tötges'le yapacağı röportajı kararlaştırmış, *Sonntagszeitung*'da Tötges'in bir haberini daha basmıştı. Demek ki şimdi biraz beklemek gerekmektedir. Ayrıca Dr. Heinen'in, hastası Maria Blum'un ani ölümü karşısında hayrete kapıldığı ve "olağanüstü birtakım koşulların varlığını kanıtlayamamakla birlikte, bunları kesinlikle yadsıyamayacağını" söylediği de, neredeyse belgesel biçimde kanıtlanmıştı. Burada suçsuz badanacıları suçlamaktan kesinlikle kaçınmak gerekmektedir. Alman işçisinin onuruna leke sürülmemelidir.

Ne Hemşire Edelgard ne de Huelva ve Puelco adlı kadınlar badanacıların tümünün –badanacılar dört kişiydiler ve Kuir'deki Merkens firması tarafından gönderilmişlerdi– gerçekten badanacı oldukları konusunda güvence verebilecek durumdadırlar. Dördü de ayrı ayrı bölümlerde çalıştıklarından, aralarına önlüğü, boya kabı ve fırçasıyla dışarıdan birinin sızmış olup olmadığını kimse bilemez. Kesinlikle bilinen nokta şudur: Tötges, Maria Blum ile görüştüğünü ileri sürmüş (ziyareti kanıtlanmadığından burada itiraf etmekten söz edebilmek olanaksızdır), onun bu savı da Katharina Blum tarafından öğrenilmiştir. Herr Merkens de, her zaman dört badanacının birden yerlerinde olmadıklarını, dolayısıyla dışarıdan birinin sızmasının pek kolay olduğunu belirtmiştir. Her ne kadar Dr. Heinen daha sonra Katharina'nın annesine ait olduğu söylenen cümlelerden ötürü *Zeitung* hakkında suç duyurusunda bulunacağını, çünkü bu ziyaret gerçekten yapılmışsa, bunun tam bir skandal olduğunu söylemişse de, onun tehdidi de, tıpkı Blorna'nın, Straeubleder' in "ağzının ortasına bir yumruk indireceği" yolundaki tehdidi gibi gerçekleşmeden kalmıştır.

44

23 Şubat 1974 Cumartesi günü öğleye doğru, Kuir' deki Café Kloog'da Blornalar, Frau Woltersheim, Konrad Beiters ve Katharina, bir araya gelebildiler. Sarılıp kucaklaşıldı, gözyaşı döküldü, hatta Frau Blorna bile biraz ağladı. Tabii Café Kloog'da da karnaval atmosferi vardı. Ancak Katharina'yı tanıyan, onunla senli benli konuşan, onu takdir eden ve kahvenin sahibi olan Erwin Kloog,

onlara kendi özel oturma odasını açtı. Blorna, odaya girince önce Hach'a telefon edip öğleden sonrası için müzenin girişinde kararlaştırdıkları buluşmayı iptal etti. Hach'a, Katharina'nın annesinin, büyük bir olasılıkla *Zeitung* muhabiri Tötges'in ziyareti yüzünden ansızın öldüğünü bildirdi. Sabaha oranla yumuşamış görünen Hach da ondan kendi namına Katharina'ya başsağlığı dilemesini rica etti. Katharina'nın kendisine kızgın olmadığını ümit ediyordu, çünkü ortada bunu gerektirecek bir neden yoktu. Ayrıca kendisine gerek duyulduğu takdirde elinden geleni yapmaya hazırdı. Gerçi Götten'in sorgusu yüzünden o anda çok meşguldü, ama gerekirse vakit ayırabilirdi. Ayrıca Götten'in şu âna kadar yapılan sorgularından Katharina'yı suçlayan herhangi bir durum ortaya çıkmamıştı. Götten, Katharina'dan büyük bir sevecenlikle söz etmiş, adına hiç gölge düşürmemeye çalışmıştı. Ancak arada bir hısımlık ilişkisi bulunmadığından, "nişanlı" sıfatı da pek inandırıcı sayılamayacağından şimdilik bir ziyaret izninin çıkması beklenemezdi.

Görünüşe bakılırsa Katharina, annesinin ölüm haberini alınca pek yıkılmamıştı. Hatta biraz rahatlamış göründüğü bile söylenebilirdi. Tabii ki Dr. Heinen'e, içinde Tötges röportajının bulunduğu ve annesinden söz edilen *Zeitung*'u göstermişti. Ancak Dr. Heinen'in bu röportaj yüzünden kapıldığı öfkeyi Katharina hiç paylaşmamış, yalnızca bu gibilerinin ancak katil diye nitelendirilebileceğini, bu nedenle onlardan nefret ettiğini belirtmişti. Katharina'ya göre suçsuz insanların onurunu ve adını lekelemek, sağlığını tehlikeye sokmak, belki de bu tür gazetecilerin göreviydi. Katharina'nın şu ya da bu ölçüde bir Marksist olduğu kanısını edinen Dr. Heinen (Doktor, belki de Katharina'nın ayrıldığı kocası Brettloh'un *Zeitung*'da yer alan imalarını okumuştu) kadının soğukkanlılığı karşısında dehşete kapılmış ve ona, bütün bun-

ları –yani *Zeitung*'un yaptıklarını– yapısal bir sorun olarak görüp görmediğini sormuştu. Katharina, onun neden söz ettiğini anlamamış ve başını sallamakla yetinmişti. Ondan sonra hemşire Edelgard'ın rehberliğinde buzhaneye gitmiş, içeri Frau Woltersheim ile birlikte girmişti. Annesini örten çarşafı kendisi kaldırmış, "Evet," dedikten sonra annesini alnından öpmüştü; hemşire Edelgard, kısa bir dua okumasını istediğinde başını sallamış ve "Hayır," demişti. Sonra çarşafı yine annesinin yüzüne örtmüş, rahibeye teşekkür etmiş ve ancak buzhaneden çıkarken ağlamaya başlamıştı. Ağlaması hafiften başlamış, giderek şiddetlenmiş, sonra hıçkırıklara dönüşmüştü. Belki de aklına ölmüş babası gelmişti. Onu da altı yaşındayken son kez bir hastanenin buzhanesinde görmüştü. O sırada Frau Woltersheim'ın aklına, o güne dek Katharina'nın ağladığını hiç görmediği gelmiş, daha doğrusu bu dikkatini çekmişti. Katharina çocukluğunda, okulda bir sıkıntısı olduğunda ya da öbür çocuklarla ortam farklılığından ötürü acı çektiğinde bile ağlamamıştı. Hastaneden ayrılmadan önce Katharina, son derece nazik, adeta sevimli bir ifadeyle Frau Huelva ve Frau Puelco'ya annesi için bütün yaptıklarından ötürü teşekkür etmekle yetinmişti. Hastaneden metin çıkmış, hapiste olan kardeşi Kurt'u da hastane yönetiminin aracılığıyla telgrafla durumdan haberdar etmeyi unutmamıştı.

Katharina, bütün öğleden sonra ve akşam boyunca aynı tutumunu korudu, yani soğukkanlı kaldı. İkide bir *Zeitung*'un her iki sayısını çıkarıp Blornalara, Else Woltersheim'a ve Konrad Beiters'e bütün ayrıntıları ve kendisinin bu ayrıntılara ilişkin yorumlarını sayıp dökmesine karşın sanki *Zeitung*'a karşı duyguları da değişmiş, başkalaşmış gibiydi. Başka bir deyişle duygusallıktan çok çözümlemeye yer veren bir tutum takınmıştı. Alışık olduğu ve sevildiği bu çevrede, Erwin Kloog'un oturma

odasında, Straeubleder ile olan ilişkisi hakkında da açık konuştu: Adam, Blornalarda geçirdikleri bir akşamdan sonra ona evine kadar eşlik etmiş, Katharina'nın kesinlikle, neredeyse tiksinerek direnmesine karşın ayağını kapının aralığına sokarak evinin içine kadar girmişti. Doğal olarak sarkıntılığa kalkışmış, Katharina'nın kendisini dayanılmaz bir erkek olarak bulmamasına büyük bir olasılıkla içerlemiş ve sonunda çekip gitmişti. Gittiğinde vakit gece yarısını çoktan geçmişti. O günden sonra kadını resmen izlemiş, gelmiş, çiçek yollamış, mektuplar yazmış, hatta birkaç kez evine girmeyi de başarmıştı. Bu girişlerinden birinde de yüzüğü zorla eline tutuşturmuştu. Olay, yalnızca buydu. Katharina, sorguyu yürüten memurun, Straeubleder ile aralarında bütün bunlara karşın hiçbir şey geçmediğine, dahası bir öpücük bile verilmediğine inanmayacağından emin olduğundan bu ziyaretleri ve Straeubleder'in adını gizlemişti. Onun, Straeubleder gibi zenginliğinin yanı sıra, politika, iktisat ve bilim alanında karşı konulmaz çekiciliği yüzünden neredeyse bir film yıldızı kadar ünlü birine karşı koyacağına kim inanırdı? Dahası, onun gibi bir hizmetçinin, ahlaki nedenlerden değil de, sırf tipini beğenmediği için film yıldızı gibi bir erkeği geri çevireceğine kim inanırdı? Adamı hiç çekici bulmamıştı; onun ziyaretlerini ise, aralarında herhangi biçimde bir mahremiyet kurulmamış olduğundan ve yanlış anlaşılabileceğinden, mahremiyet alanı diye adlandırmak istemediği bir alana yönelik iğrenç bir saldırı olarak karşılamıştı. Straeubleder'in onu düşürdüğü durumu kimseye, özellikle bir sorguyu yürütenlere asla anlatamazdı. Ne var ki –Katharina sözünün burasında güldü– Straeubleder'e teşekkür borcu da var sayılırdı; çünkü verdiği anahtar ya da en azından evin adresi Ludwig'in çok işine yaramıştı. Sözünün burasında yine güldü; en azından evin adresi demesinin nedeni

şuydu: Ludwig, adresi bildikten sonra nasılsa anahtar olmadan da eve girmeyi başarırdı. Ama anahtarın varlığı işi kolaylaştırmıştı. Katharina, villanın karnaval sırasında boş olacağını biliyordu. Çünkü Straeubleder, daha iki gün önce, Bad B.deki toplantıya katılmasına ilişkin kesin yanıtını vermeden önce Katharina'yı, bir hafta sonunu birlikte villada geçirmeleri için son derece rahatsız edici biçimde sıkıştırmaya çalışmıştı. Evet, Ludwig, Katharina'ya polis tarafından arandığını söylemişti. Ancak yalnızca asker kaçağı olduğunu ve ülke dışına kaçacağını anlatmıştı. Ayrıca Katharina –sözünün burasında üçüncü kez güldü– Ludwig'i kendi eliyle kalorifer boşluğuna sokmaktan ve bulunduğu bloktan kaçmasına yardım etmekten hoşlanmıştı. Hayır, polisin kendisini ve Götten'i göz hapsinde tuttuğuna ihtimal vermemiş, olayda romantik haydut öykülerini andırır bir yan bulmuştu. Ancak ertesi sabah –Ludwig gerçekten de sabahın altısında çıkıp gitmişti– olayın ciddiyetini algılamaya başlamıştı. Götten tutuklandığı için rahatlamış gözüküyordu. "Artık budalalık yapamaz," dedi. Ludwig yakalanmadan önce onun hesabına hep korkmuştu; çünkü Beizmenne'yi tekin bir adam olarak görmüyordu.

45

Burada bir noktanın saptanması ve belirtilmesi gerekmektedir. Cumartesi gününün öğleden sonrası ve akşamı sakin, neredeyse tatlı bir hava içerisinde geçti. Öyle ki Blornalar, Else Woltersheim ve tuhaf bir sessizlik içerisinde olan Konrad Beiters, kendilerini oldukça rahat hissettiler. Sonunda Katharina da dahil olmak üzere her-

kes "gerginliğin ortadan kalktığı" kanısında birleşti. Götten tutuklanmış, Katharina'nın sorguları sona ermiş, Katharina'nın annesi biraz erken olmakla birlikte büyük bir acının pençesinde kıvranmaktan kurtulmuş, bütün cenaze işlemleri bitirilmişti. Ayrıca oturdukları kahvenin sahibi Erwing Kloog'un, ayrılırken, "Metin ol ve kendini topla Katharina'cık, hakkında herkes kötü düşünmüyor," demesi de bir avuntu kaynağı olmuştu. Adam, yenilip içilenlerin (kahve, likör, patates salatası, sosis ve pasta) parasını almayı kesinlikle reddetmişti. Gerçi adamın sözlerinde dile gelen avutma göreceli sayılabilirdi, çünkü "herkes" sözcüğünün anlamı neydi eninde sonunda? Ama yine de "herkesin kötü düşünmediğini" bilmek rahatlatıcıydı. Kahveden çıkıldıktan sonra Blornalara gidilmesine ve akşamın geri kalan kısmının orada geçirilmesine karar verildi. Eve varıldığında Katharina'nın herhangi bir iş görmesi kesinlikle yasaklandı; kendisini izinli saymalı ve dinlenmeliydi. Herr Blorna ve Beiters, şömineyi yakmakla uğraşırken Frau Blorna ekmekleri hazırladı. Katharina, gerçekten söz dinledi ve "şımartılmasına" ses çıkarmadı. Daha sonra hava bayağı tatlılaştı. Ortada bir ölüm olayı ve sevilen birinin tutuklanması da olmasaydı, hiç kuşkusuz gecenin ilerlemiş saatlerinde dans etmeyi bile düşünebilirlerdi, ne de olsa karnavaldaydılar.

Blorna, Katharina'yı Tötges ile yapacağı röportajdan caydırmayı başaramadı. Katharina son derece sakin kalmayı ve sevimli ifadesini korumayı sürdürdü. Sonra, röportajın uğursuz sonucu belli olduktan sonra, Blorna, Katharina'nın röportajın yapılmasında nasıl soğukkanlılıkla direndiğini ve kendisinin yardım önerisini nasıl geri çevirdiğini düşündükçe ürpertiler geçirdi. Yine de Katharina'nın cinayete o akşam karar verdiğinden emin olamadı. Blorna, bu konuda asıl rolü *Sonntagszeitung*'un oy-

nadığına daha çok inanıyordu. O akşam birlikte biraz klasik, biraz da hafif müzik dinledikten ve Katharina ile Else Woltersheim'ın Gemmelsbroich ve Kuir'de geçen günleri anlatmalarından sonra sakin sakin, yine kucaklaşılarak –ama bu kez gözyaşı dökmeksizin– ayrılındı. Katharina, Frau Woltersheim ve Beiters, karşılıklı sevgi gösterileri arasında, tam zamanında –yani Katharina açısından tam zamanında– yetiştikleri için kendilerini mutlu sayan Blorna çiftinden ayrıldıklarında saat henüz on buçuktu. Karıkoca Blornalar, konukları gittikten sonra sönmekte olan şöminenin ve bir şişe şarabın başında yeni tatil planları yaptılar, dostları Straeubleder ile karısı Maud'un karakter özellikleri üzerinde durdular. Blorna, karısından, Straeubleder'in bundan sonraki gelişlerinde "erkek ziyaretçi" tanımını kullanmamasını rica ederek bunun artık sinirlendirici bir söz haline geldiğini söylediğinde, Trude Blorna şu karşılığı verdi: "Onu bir süre göreceğimizi sanmıyorum."

46

Katharina'nın akşamın ve gecenin geri kalan bölümünü sakin geçirdiği kesinlikle bilinmektedir. Döndükten sonra Katharina, Bedevi giysisini bir kez daha denedi, bazı dikişleri güçlendirdi ve peçe yerine beyaz bir mendil kullanmaya karar verdi. Daha sonra birlikte bir süre radyo dinlediler, bisküvi yediler ve ondan sonra yatmaya gittiler. Beiters, ilk kez başkasının gözleri önünde Frau Woltersheim'ın yatak odasına gitti. Katharina ise kanepeye yattı.

47

Else Woltersheim'la Konrad Beiters, pazar sabahı kalktıklarında iç açıcı bir kahvaltı sofrasıyla karşılaştılar. Kahve de hazırdı. Büyük bir iştahla kahvaltı etmekte olan Katharina, oturma odasındaki masanın başına geçmiş, *Sonntagszeitung*'u okumaktaydı. Bu kez ilk sayfada Katharina'nın fotoğrafı ve öyküsü değil, Ludwig Götten' in resmi vardı. Başlık olarak, "Katharina Blum'un sevgilisi, sanayicinin villasında yakalandı," diye yazılmıştı. Haber, her zamankinden uzun tutulmuştu. 7-9. sayfalarda çeşitli resimler vardı: Katharina kiliseye ilk kabul edildiği gün, çavuş üniformasıyla savaştan dönen babası, Gemmelsbroich Kilisesi, yine Blornaların villası, Gemmelsbroich'taki kulübenin önünde Katharina'nın annesinin kırk yaşlarındayken çekilmiş bir resmi; küçücük kulübenin önünde, yüzünde yıllarca çekilen acıların bıraktığı izlerle, kadın neredeyse büsbütün çökmüş gibi görünüyordu. En son resim, Frau Blum'un cumayı cumartesiye bağlayan gece öldüğü hastaneye aitti. Yazının metni ise şöyleydi:

> Hâlâ elini kolunu sallayarak aramızda dolaşan ve gerçek yüzü bir türlü aydınlatılamayan Katharina Blum' un ilk kurbanının kendi annesi olduğu artık kesinlikle bilinmektedir. Kadın, kızının yaptıklarını duyunca geçirdiği şokun etkisiyle ölmüştür. Annesi ölüm döşeğinde yatarken kızının bir haydut ve katille bir baloda dans etmiş olması, zaten yeterince tuhaf bir davranışken, kızın, annesinin ardından bir damla bile gözyaşı dökmemesi, artık yalnızca sapık diye nitelendirilebilecek bir tutumdur. Acaba bu kadın için "soğukkanlı ve içten pazarlıklı" demek yeterli midir? Vaktiyle çalıştığı evler-

den birinin hanımı, tanınmış bir taşra doktorunun karısı, Katharina için şöyle demiştir: "Çok hoppa bir hali vardı. Yetişmekte olan oğullarımı, hastalarımızı ve kocamın adını düşünerek ona yol vermek zorunda kaldım." Acaba Katharina B. zimmetine para geçiren Dr. Fehnern'in bu yasadışı işlerine de karışmış mıydı? (Anımsanacağı gibi *Zeitung*, o zamanlar bu olay hakkında geniş haber vermişti.) Babası bir sahtekâr mıydı? Kardeşi neden suçlu oldu? Kadının parasal durumunun hızla iyiye gitmesinin gerçek nedeni ve yüksek gelirlerinin kaynağı henüz açıklığa kavuşmamış bulunmaktadır. Artık kesinlikle bilinen noktalar şunlardır: Katharina Blum, eli kanlı Götten'in kaçmasına yardımcı olmuş, son derece sayılan ve iyi ad sahibi bir bilim adamının ve sanayicinin güvenini ve yardımseverliğini utanmazcasına kötüye kullanmıştır. Bu arada *Zeitung*'un edindiği bilgilere göre şu nokta aşağı yukarı kesinlikle kanıtlanmıştır: Katharina Blum, erkek ziyaretçi kabul etmemiş, fakat kendisi hiçbir şekilde çağrılmaksızın villanın girdisini çıktısını iyice öğrenebilmek amacıyla birtakım ziyaretler yapmıştır. Katharina Blum'un esrarlı otomobil gezilerini örten perde artık kalkmıştır. Bu kadın, saygıdeğer bir insanın şöhretini, aile mutluluğunu –daha önce *Zeitung*'un birkaç kez sözünü ettiği–, politik geleceğini en ufak bir vicdan azabı duymaksızın tehlikeye atmış, dürüst bir aile kadınının ve dört küçük çocuğun duygularını bir nebze olsun göz önünde tutmamıştır. Katharina B., çok büyük bir olasılıkla solcu bir grup tarafından S.nin kariyerini mahvetmekle görevlendirilmişti.

Acaba polis, kanlı katil Götten'in Katharina Blum'u tamamen temize çıkaran ifadesine gerçekten inanacak mıdır? Bu nedenle *Zeitung* olarak bugüne dek birkaç kez sorduğumuz soruyu yine soruyoruz: Uyguladığımız

sorguya çekme yöntemleri fazla yumuşak değil midir? İnsanlıkla ilgisi bulunmayanlara insanca davranmak diye bir zorunluluk var mıdır?

Herr Blorna, Frau Blorna ve villalarının resimleri altında da şu satırlar yer alıyordu:

Katharina Blum, bu evde her gün saat yediden on altı otuza kadar hiç kimsenin denetiminde olmaksızın ve Dr. Blorna ve Frau Dr. Blorna'nın tam güvenine sahip olarak çalışmaktaydı. Acaba her şeyden habersiz olan Blornalar kendi işlerini görürlerken bu evde neler olup bitiyordu? Yoksa Blornalar sanıldığı kadar her şeyden habersiz değil miydiler? Blornalar ile Katharina Blum arasındaki ilişki son derece yakındı. Komşular, *Zeitung* muhabirlerine bu ilişkinin neredeyse dostça bir ilişki diye nitelendirileceğini söylemişlerdir. Bu arada komşular tarafından ileri sürülen başkaca noktaları doğrudan doğruya olayla ilgili bulunmamasından ötürü geçiyoruz. Ama bu konuda sakın yanılgıya düşüyor olmayalım? Tanınmış bir teknik üniversitenin yıllıklarında bugün, hâlâ adı "Kızıl Trude" diye geçen Frau Dr. Gertrud Blorna'nın bu olaylardaki rolü neydi? Polisin peşinde olmasına karşın Götten, Blum'un evinden kaçmayı nasıl başarabildi? Sitenin planlarını en ufak ayrıntısına varana dek bilen kimdi? Hiç kuşkusuz Frau Blorna. Tezgâhtar Hertha Sch. ile kadın memur Claudia St.nin *Zeitung*'a söyledikleri birbirini tamamen tutmaktadır. "Dans edişlerine bakan (bu sözle Blum ve haydut Götten kastedilmiştir) onları çok uzun zamandan beri tanışıyorlar sanırdı. Onlarınki rastlantı sonucu bir karşılaşma değil, bir buluşmaydı."

48

Daha sonraları, Beizmenne, Straeubleder'in villasında kaldığını perşembe akşamı saat 23.30'dan beri bildiği Götten'e karşı yaklaşık kırk sekiz saat harekete geçmediği ve böylece Götten'in yine kaçabilmesi gibi bir riske girdiği için çalışma arkadaşlarınca eleştirildiğinde, bu eleştirileri gülerek karşıladı ve Götten'in perşembe gece yarısından başlayarak bütün kaçma olanaklarını yitirmiş olduğunu söyledi. Ev, gerçi bir ormanın içindeydi, ama çevresinde nöbetçi kulelerini andıran gözetleme yerleri bulunmaktaydı. İçişleri Bakanı'na ayrıntılı bilgi vermiş ve bakan, alınması istenen bütün önlemleri onaylamıştı. Özel bir birlik, helikopterle evin bulunduğu yere gönderilmişti. Helikopter doğal olarak evden duyulmayacak kadar uzağa inmişti. Polisler, çevredeki yüksek gözetleme yerlerine dağıtılmışlardı. Ertesi sabah iki düzine daha memur getirtilerek bölge polisi elden geldiğince gizli biçimde güçlendirilmişti. En önemlisi, Götten'in kimlerle ilişki kuracağını saptamaktı ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, girilen rizikoya değmişti. Götten beş kişiyle temasa geçmişti. Polis, Götten'i tutuklamadan önce bu beş kişiyi arayıp bulmuş, tutuklamış ve evlerini aramıştı. Götten ise ancak bütün konuşmaları sona erdikten ve evde ne yapıp ettiği dışarıdan görülebilecek kadar dikkatsizce davranmaya başladıktan sonra yakalanmıştı. Beizmenne, bazı önemli ayrıntıların öğrenilmesini *Zeitung*'un muhabirlerine, gazetenin yayınevine ve aynı kuruma bağlı organlara borçluydu. Bunlar, araştırmaları sırasında geleneksel yöntemlerden bazı açılardan ayrılan yöntemler uygulamakta ve bu sayede resmî makamlara kapalı kalan bazı kapıları da aralamayı başarmaktaydılar: Sözgelimi bu araştırmaların sonucunda Frau Blorna gibi

Frau Woltersheim'ın da öyle göründüğü kadar "masum" olmadığı ortaya çıkarılmıştı. Frau Woltersheim, 1930 yılında Kuir'de bir işçi kadının evlilikdışı çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Gerçi annesi henüz yaşıyordu, ama nerede yaşıyordu, biliyor musunuz? Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde, yani Doğu Almanya'da! Üstelik orada yaşaması bir zorunluluğun değil, kendi özgür seçiminin sonucuydu. Kendisine birkaç kez, 1945, 1952 ve nihayet Utanç Duvarı yapılmadan kısa bir süre önce, 1961'de, vatanı Kuir'e dönmesi önerilmişti. Kuir'de kadının küçük bir evi, bir miktar toprağı vardı. Ancak kadın –her defasında ve açıkça– bu öneriyi geri çevirmişti. Frau Woltersheim'ın babasının ise daha da ilginç bir durumu vardı. Adı Lumm olan bu adam da işçiydi; bir zamanlar Komünist Parti'ye üye olmuş, 1932'de Sovyetler Birliği'ne göç etmişti ve söylendiğine göre o zamandan bu yana kendisinden haber alınamamıştı. Beizmenne'ye göre Hitler ordusunun kayıp listelerinde bu tür gaiplerin adları yer almamaktaydı.

49

Muhabiri Tötges vasıtasıyla Katharina'nın annesinin vaktinden önce ölümüne yol açtığına hiç kuşku olmayan *Zeitung*, bu kez *Sonntagszeitung*'da Katharina'yı annesinin ölümüne yol açmakla, ayrıca da –üstü açık ya da kapalı biçimde– Straeubleder'in villasının anahtarını çalmış olmakla suçluyordu! Birtakım önemli olayların, öykünün akışı içerisinde gözden kaçırılmaması için bunu bir kez daha belirtmenin zorunlu olduğuna inanıyoruz. Çünkü bu tür olayların gözden kaçırılmayacağından emin olabil-

me olanağı yoktur. Bunun gibi, *Zeitung*'un bütün iftira, yalan ve saptırmalarının gerektiği gibi kavranabildiğine her zaman inanabilme olanağı da yoktur.

Zeitung'un az çok mantıklı davranan kişiler üzerinde bile ne denli etkili olabildiğini Blorna örneğinde görmek olanaklıdır. Blornaların oturdukları villalar kesiminde tabii ki *Sonntagszeitung* satılmıyordu. Oranın sakinleri, daha düzeyli gazeteleri okumaktaydılar. Bu yüzden artık her şeyin kapandığına inanan ve yalnızca Katharina ile Tötges'in yapacakları konuşmanın sonucunu biraz endişeyle bekleyen Herr Blorna, ancak öğle vakti Frau Woltersheim'a telefon ettiğinde *Zeitung*'da çıkan makaleyi öğrendi. Frau Woltersheim ise Herr Blorna'nın *Sonntagszeitung*'u çoktan okumuş olması gerektiğini düşünmüştü. Blorna'nın, Katharina hesabına duyduğu bütün endişelere karşın aynı zamanda soğukkanlı bir insan olduğu herhalde buraya kadar anlatılanlardan anlaşılmıştır. İşte bu Herr Blorna, kendi isteği üzerine Frau Woltersheim'ın *Sonntagszeitung*'dan telefonda okuduğu belirli pasajları duyunca kulaklarına inanamadı ve bir kez daha okuttu. Ama ondan sonra sabrı taştı. Avaz avaz bağırarak mutfakta boş bir şişe aradı, aradığını buldu, şişeyle birlikte garaja koştu. Neyse ki tam zamanında yetişen karısı, onun *Zeitung*'un yazı işleri müdürlüğüne ve Straeubleder'in evine atmak üzere yapmak istediği molotofkokteylini engelleyebildi. Okuyucunun bu durumu iyice gözünün önünde canlandırması gerekir: Herr Blorna gibi kırk iki yaşında, akademik eğitim almış, yedi yıldan beri görüşmeleri yürütürken uyguladığı soğukkanlı yöntem nedeniyle Lüding'in ve Straeubleder'in saygısını kazanmış, üstelik sözü edilen başarısını, Suudi Arabistan'dan Kuzey İrlanda'ya kadar uluslararası alanda da göstermiş olan, geniş bir dünya görüşüne sahip bir adam, ansızın çileden çıkıp molotofkokteyli yapmaya kalkışabilmektedir!

Frau Blorna, kocasının davranışını bir çırpıda burjuva romantizmiyle karışık bir anarşistlik diye nitelendirdi, onunla sanki bir yaraya pansuman ya da ağrıyan bir yere masaj yapar gibi konuştu ve Frau Woltersheim'a telefon ederek ilgili pasajları bir kez de kendisi için okuttu. Burada hemen belirtmemiz gerekir ki, Frau Blorna da, yani o bile, yazılanları duyunca sapsarı kesildi ve belki de molotofkokteylleri atmaktan daha kötüsünü yaptı. O sırada kremalı ve vanilyalı dondurmalı çileklerini yemekte olan Lüding'e telefon ederek şunları söyledi: "Siz, iğrenç domuzun birisiniz." Her ne kadar Lüding'e adını vermediyse de, Herr Blorna'nın bütün tanıdıklarının, yerli yerinde ama sert konuşmalarından ötürü karısının sesini tanıdıklarından kuşku duyulamaz. Kocası, Frau Blorna'nın Straeubleder ile konuştuğunu sanarak fazla ileri gittiğini söyledi. Gerek karıkoca, gerekse Blornalarla başkaları arasında çeşitli söz kavgaları yapıldı. Ancak bu kavgalarda can kaybı olmadığı için bunlardan söz etmeksizin geçmemize okuyucuların izin vereceğini sanırız. *Sonntagszeitung*'un tutumunun yol açtığı bu gibi sonuçları, kültürlü ve durmuş oturmuş kişilerin bile nasıl öfkelenip en ağır kaba kuvvet gösterilerine kalkıştıkları anlaşılsın diye burada belirttik.

Katharina'nın saat on iki sıralarında, bir buçuk saat kadar kaldığı ve büyük bir olasılıkla Tötges hakkında bilgi topladığı Altın Ördek adlı gazeteciler lokalinden ayrıldığı, evine dönüp Tötges'i beklemeye koyulduğu kesinlikle bilinmektedir. Katharina'dan aşağı yukarı on beş dakika sonra Tötges de onun evine gelmiştir. "Röportaj" hakkında fazla bir şey söylemek gereksiz sanırız. Nasıl son bulduğu artık herkesçe biliniyor.

50

Herr Blorna, Gemmelsbroich papazının, Katharina'nın babasının gizli bir komünist olduğu yolundaki herkesi şaşırtan savının doğru olup olmadığını araştırmak üzere bir günlüğüne bu köye gitti. Rahip, anlattıklarını onayladı, *Zeitung*'da yazılı olanların tıpatıp kendi sözleri olduğunu belirtti, savı için kanıt getiremeyeceğini, ama buna gerek de olmadığını, altıncı hissine hâlâ güvendiğini ve Blum'un komünist olduğunun kokusunu aldığını söyledi. Sözünü ettiği altıncı hissin daha etraflı tanımlamasına girmek niyetinde değildi. Herr Blorna, kendisinden, bu koku alma duygusunu tanımlayamadığına göre bari bir komünistin kokusunun nasıl olduğunu anlatmasını istediğinde rahip yine ona yardımcı olmadı. Dahası –ne yazık ki bunu belirtmek gerekiyor– biraz kabalaştı ve Blorna'ya Katolik olup olmadığını sordu. Blorna, bu soruya olumlu karşılık verip rahip de ona boyun eğme yükümlülüğünü anımsatınca Blorna bundan hiçbir şey anlamadı. Ve doğal olarak o andan başlayarak Blumlarla ilgili araştırmalarında çeşitli güçlüklerle karşılaştı; görünüşe bakılırsa Blum ailesi çevre halkınca pek sevilmiyordu. Katharina'nın ölmüş annesi hakkında kulağına birtakım kötü şeyler geldi. Kadın, gerçekten de şimdi işinden çıkarılmış olan zangoçla birlikte kilisenin deposunda ayinde kullanılan şaraptan içerken yakalanmıştı. Blorna'nın, Katharina'nın erkek kardeşi hakkında duydukları da pek iyi şeyler değildi; herkes, ona bir baş belası gözüyle bakmıştı. Ancak Katharina'nın babasının komünistliğini kanıtlayan tek söz, 1949 yılında köyün yedi içkievinden birinde, köylü Scheumel'e söylenmişti. Katharina'nın babası, adı geçen adama şöyle demişti: "Sosyalizm, aslında hiç de öyle söylendiği kadar kötü bir şey değildir."

Bundan fazlası öğrenilememişti. Herr Blorna'nın sürdürdüğü araştırmalardan elde edebildiği tek sonuç, köylülerin sövüp saymasalar bile, onu da bir komünist diye nitelendirmeleri oldu. Üstelik buna, o âna kadar Herr Blorna'ya yardım etmiş, dahası belli bir sempati göstermiş olan bir kadının önayak oluşu Herr Blorna'yı daha da üzmüştü. Emekli öğretmen Elma Zubringer, Herr Blorna kendisine veda ederken alaylı alaylı güldü, hatta göz kırptı ve şöyle dedi: "Neden kendinizin de onlardan biri olduğunuzu itiraf etmiyorsunuz? Tabii karınızın da aynı inancı paylaştığı kuşkusuz."

51

Burada bazı zorbalıkların sözünü etmeden geçmek ne yazık ki olanaksızdır: Bunlar, Herr Blorna Katharina'ya karşı açılacak davaya hazırlanırken ortaya çıkan zorbalıklardır. Herr Blorna, Katharina'nın isteğini kırmayarak Götten'in savunmasını da üzerine almakla, en büyük yanlışlığı yaptı. İkisinin nişanlı olduklarını söyleyerek sürekli bir biçimde birbirlerini ziyaret edebilmeleri için izin koparmaya çalıştı. İlgili makamlara, nişanın 20 Şubat akşamı gerçekleştiğini vs. söyledi. Bunun üzerine *Zeitung*'un Herr Blorna hakkında yazdıklarını kestirmek herhalde güç olmasa gerek. Ancak bunların tümü burada anılmayacaktır. Okuyucu bu arada *Zeitung*'u yeterince tanımış olduğundan bunun gereği yoktur. *Zeitung* aracılığıyla, Blornaların ayrılmak üzere olduğu yolunda bir dedikodu yayıldı. Bu dedikodunun gerçekle uzaktan ya da yakından bir ilgisi yoktu; böyle olmasına karşın yine de karıkoca arasında bir güvensizlik havasının doğması-

na yol açtı. Yine bir dedikoduya göre Dr. Blorna'nın parasal durumu çok kötüydü; bu dedikodunun kötü yanı, aslında gerçek olması, yani dedikodu olmamasıydı. Gerçekten de Herr Blorna, Katharina'nın evinin bir nevi yedieminliğini üzerine almakla parasal olanaklarını epeyce aşmıştı. Evin kiraya verilmesi güçtü; satılması ise "kanlı" niteliği yakıştırılmış olduğundan olanaksızdı. Evin fiyatı düşmüş, buna karşılık Blorna, amortisman, faiz vs.yi eski tutar üzerinden ödemek zorunda kalmıştı. Siteyi yapan Haflex şirketi, evin kira ve satış değerini düşüren davranışlarda bulunduğundan Katharina aleyhine tazminat davası açmayı düşünüyordu. Görüldüğü gibi ortaya epey dert çıkmıştı. Gerçi Frau Blorna'yı, Katharina Blum'a sitenin iç planlarını gösterdiği ve böylece sır saklama yükümlülüğünü zedelediği gerekçesiyle çalıştığı mimarlık firmasından çıkarmak yolundaki ilk girişim ilk aşamada engellenmişti. Ama ikinci ve üçüncü mercilerin bu konuda nasıl bir karara varacakları kestirilemezdi. Blornalar, arabalarından birini satmışlardı. Kısa bir süre önce de *Zeitung*, Blornaların epey şık görünüşlü olan "lüks arabalarının" bir resmini basmış, altına da şunları yazmıştı: "Kızıl avukat, ne zaman normal kişilerin kullandıkları küçük arabalardan birine binmek zorunluluğunu duyacak?"

52

Bu arada Herr Blorna ile Lüstra (yani Lüding ve Straeubleder Yatırımları) arasındaki ilişki de, kopmuş olmasa bile epey sarsılmıştı. Ortaya "tasfiye" sözü çıkmıştı. Kısa bir süre önce Blorna'ya telefon eden Straeub-

leder, "Merak etmeyin, sizi aç bırakacak değiliz," demişti. Straeubleder'in "seni" diyecek yerde "sizi" demesi Blorna için şaşırtıcı olmuştu. Gerçi Herr Blorna henüz Lüstra ve Haflex için çalışmaktaydı; ama çalışması uluslararası alandan çıkmış, bölgesel birkaç işin dışında yöresel nitelik almıştı. Bu da Herr Blorna'nın bundan böyle sözleşmelerini kötü niyetle bozanlarla ya da onu bunu dava etmeye meraklı olanlarla uğraşmak zorunda kalması demekti. Bu sonuncular, kaplamaların mermer yerine arduvazdan yapıldığını ileri süren ya da söz verildiği gibi dairelerinin banyo kapılarına üç kat astar cilası sürülüp sürülmediğini anlamak için bıçakla boyayı kazıyan, bilirkişi çağıran ve sonra üç kat yerine iki kat sürülmüş olduğunu ileri sürüp dava açan kişilerdi. Bunların arasında, banyodaki muslukların damladığını ya da çöp tesisatının bozuk olduğunu ileri sürerek sözleşme uyarınca yükümlü olduğu ödemeleri yapmayanlar da vardı. Bu gibi çekişmelerin çözümlenmesini şimdi Herr Blorna'ya bırakıyorlardı. Oysa bundan önce devamlı olmasa bile, sık sık büyük projelerin planlamasına katılmak için Buenos Aires ile Persepolis arasında uçardı. Askerlikte böylesine rütbe indirimi denirdi. Bunun sonucu ise, henüz ülser olmasa bile, mide ağrılarının başlaması olmuştu. Ayrıca Herr Blorna'nın, polis müdüründen Götten olayı ile ilgili bilgiler almak amacıyla Kohlenforstenheim'da tek başına araştırmalara girişmesi de hoş karşılanmamıştı. Herr Blorna'nın öğrenmek istediği şuydu: Götten tutuklandığında anahtar kapının dışında mıydı, içinde miydi? Yoksa Götten'in eve zorla girdiğine ilişkin birtakım belirtiler bulunmuş muydu? Araştırmalar sona erdikten sonra bu gibi sorular sormanın gereği var mıydı? Bu araştırmalar, Blorna'nın mide ağrılarını hiçbir şekilde geçirmemişti. Çünkü polis müdürü ona nazik davranmakla ve komünistlikle suçlamamakla birlikte bu işten bir an önce elini

çekmesini öğütlemişti. Yalnız bir tek nokta Blorna için avuntu kaynağı olmaktaydı: Karısı ona giderek daha iyi davranıyordu. Dilinin sivriliği gerçi geçmemişti ama, artık dilini kocasına değil, başkalarına karşı kullanıyordu; üstelik herkese karşı da kullanmıyordu. Karısının villayı satmak, Katharina'nın katını satın almak ve oraya yerleşmek yolundaki düşüncesi, katın küçük olması nedeniyle gerçekleştirilememişti. Çünkü Herr Blorna, kentteki bürosunu kapatmak ve işlerini evde yapmak niyetindeydi. O güne dek güzel yaşamaktan hoşlanan, neşesinden ötürü sevilen ve partileri özlenen Herr Blorna, yavaş yavaş sade bir yaşam biçimine doğru kaymaya, daima büyük önem verdiği giyimini savsaklamaya başlamıştı. Bu, "modaya uygun" bir savsaklama olmadığından, bazı meslektaşları, onun artık vücut bakımına özen göstermediğini ve kokmaya başladığını ileri sürüyorlardı. Bu yüzden yeni bir kariyere başlayabileceğine ilişkin ümitler epey zayıflamıştı. Çünkü gerçekten de –burada hiçbir şey, ama hiçbir şey saklanmayacaktır– vücudunun kokusu, sabahları hemen duşun altına giren, bol sabun, deodoran ve koku kullanan bir erkeğin kokusu olmaktan çıkmıştı. Kısaca söylemek gerekirse, Herr Blorna'da önemli değişiklikler olmaktaydı. Arkadaşları –daha birkaç arkadaşı vardı; bunlardan biri de Hach'tı ve onunla Götten ve Katharina davalarından ötürü çözümleyeceği mesleki birtakım noktalar da bulunuyordu– örneğin *Zeitung*'a karşı artık harekete geçmemesinden ötürü endişeleniyorlardı. Oysa *Zeitung*, arada sırada da olsa, Blorna'yı unutmamaya gayret gösteriyordu. Arkadaşları, Frau Blorna'dan kocasının gizlice silah sağlayıp sağlamadığını ya da bomba yapıp yapmadığını araştırmasını istemişlerdi. Çünkü Tötges'in yerine geçen Eginhard Templer adlı biri, neredeyse Tötges'in halefi olarak işi onun bıraktığı yerden sürdürmekteydi. Bu Templer, Herr Blorna rehin

karşılığında para veren bir yere girerken –büyük bir olasılıkla– vitrinin dışından fotoğrafını çekmeyi başarmış, sonra geçen pazarlığı resimli olarak *Zeitung* okuyucularına sunmuştu. Herhalde bir yüzüğün değeri üzerine konuşuluyor olmalıydı; çünkü rehin karşılığı para veren adam, elindeki pertavsızla yüzüğü incelemekteydi. Resmin alt yazısı şöyleydi: "Kızıl kaynaklar artık gerçekten kurudu mu, yoksa çevrede yalancıktan yoksulluğa düşüldüğü görünümü mü yaratılmak isteniyor?"

53

Blorna'nın en büyük isteği, Katharina'nın mahkemede, Tötges'ten öç almaya ancak pazar sabahı karar verdiği ve asıl amacının da onu öldürmek değil, korkutmak olduğu yolunda ifade vermesini sağlamaktı. Genç kadın, cumartesi günü Tötges'i röportaj için davet ettiğinde, ona düşündüklerini açıkça söylemek ve onun gerek kendisine gerekse annesine ne büyük kötülükler yaptığını belirtmek istediğini, ama öldürmeyi asla aklından geçirmediğini söylemeliydi. Pazar günü, *Sonntagszeitung*'daki yazıyı okuduktan sonra bile aklından böyle bir şey geçirmediğini ileri sürmeliydi. Hiç kimsede, Katharina'nın günler boyunca cinayeti düşünüp planlamış olduğu kanısı uyanmamalıydı. Blorna, daha perşembe günü, ilk yazıyı okuduktan sonra aklından cinayet düşüncesini geçirdiğini söyleyen Katharina'ya herkesin, hatta kendisinin bile zaman zaman aklından böyle düşünceler geçebileceğini, ama önemli noktanın cinayet düşüncesiyle cinayet planları yapmanın arasındaki farkın belirlenmesi olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Herr Blorna'yı endişelendiren, hu-

zurunu kaçıran noktalardan biri de şuydu: Katharina hâlâ pişmanlık duymuyordu; bu yüzden mahkeme önüne çıktığı zaman da pişmanlık duyuyormuş gibi görünmeyecekti. Genç kadın hiçbir şekilde yıkılmış değildi; "sevgili Ludwig ile aynı yaşam koşullarını" paylaştığı için bir anlamda mutluydu. Davranışları, örnek bir tutuklununki gibiydi. Şimdilik mutfakta çalışıyordu; ancak davanın başlaması daha da gecikirse iaşe bölümüne verilecekti. Ne var ki oradakiler; kendisini pek de coşkulu bir biçimde karşılayacağa benzemiyorlardı. Çok dürüst bir insan olduğu iaşe bölümünde çoktan duyulmuş ve gerek tutukevi yönetimini gerekse hükümlüleri korkutmuştu. Katharina'nın bütün ceza süresince –savcının on beş yıl isteyeceği, mahkemenin de sekiz-on yıla hükmedeceği tahmin ediliyordu– bu bölümde çalışma olasılığı korkunç bir haber gibi bütün hapishanelere yayılmıştı. Bundan görüleceği üzere, planlama yeteneği yüksek bir zekâ ile birleşen dürüstlük hiçbir yerde, hatta hapishanede ve idari kademelerde bile istenen bir nitelik değildir.

54

Hach'ın Blorna'ya bildirdiğine göre, Götten'e karşı adam öldürmeden ötürü herhangi bir dava –sağlam bir temele dayandırabilme olasılığı bulunmadığından– herhalde açılmayacaktı. Federal Almanya ordusundan yalnızca kaçmakla kalmayıp bu kutsal kurumu –yalnızca manevi açıdan değil, maddi açıdan da– zarara uğrattığı ise kanıtlanmıştı. Götten, banka soygunu yapmamıştı. Buna karşılık içinde iki alaya ait maaşların ve kıymetli evrakın bulunduğu bir kasayı tamamen boşaltmış, bu-

nun yanı sıra bilançolarda tahrifat ve silah hırsızlığı yapmıştı. Onun için de sekiz-on yıllık bir cezayı hesaba katmak gerekiyordu. Hapisten çıktığı zaman Götten otuz dört, Katharina ise otuz beş yaşında olacaklardı. Katharina gerçekten de geleceğe ilişkin birtakım planlar kurmaktaydı. Hapisten çıkana dek anaparasının faizlerinin epey çoğalacağını hesaplıyor, bu parayla "tabii burada değil, başka bir yerde" evlere de servis veren bir restoran açmayı düşünüyordu. Şimdi Götten'in nişanlısı sayılıp sayılmayacağına yüksek değil, en yüksek makamlar karar verecekti. Bu yolda verilen dilekçeler, çeşitli makamlardan geçen ve oldukça uzun sürecek işleme koyulmuştu. Ayrıca Götten'in, Straeubleder'in villasından telefonla bağlantı kurduğu kimselerin tümü de ordu mensuplarıyla bunların karıları, subaylar ve subay eşleriydi. Bu yüzden orta çapta bir skandalın çıkması bekleniyordu.

55

Katharina hiç karamsarlığa kapılmaksızın, yalnızca özgürlüğü sınırlanmış olarak geleceğe umutla bakarken, Else Woltersheim giderek artan bir üzüntü duymaktaydı. Annesinin ve Stalin'in bir kurbanı olarak bilinen babasının adlarının kirletilmesi kadını çok sarsmıştı. Bu yüzden topluma düşman kesilme yolunda gittikçe güçlenen bir eğilim gösteriyor ve bunu engellemeyi Konrad Beiters bile başaramıyordu. Else, davet organizasyonlarında uzmanlaştığından saldırganlığı, yabancı ve yerli gazeteciler, sanayiciler, sendikacılar, bankerler ya da yöneticilerden oluşan parti konuklarına yöneliyordu. Kısa bir süre önce Blorna'ya, "Bazen bir frakın üstüne bir tabak

patates salatası boşaltmamak ya da bir tuvaletin göğsünden içeri somonbalığı dilimlerini dökmemek için kendimi güç tutuyorum," demişti. "Böyle yapmalı ki bu sayın konuklar da ürpermek neymiş öğrensinler. Onları ağzı bir karış açık beklerken ve sonra da bir çırpıda havyarlı dilimlere saldırırken görmek beni çileden çıkarıyor. Bu arada milyoner olduklarını bildiğim erkekler ve kadınlar, sigaraları, kibritleri ve küçük pastaları ceplerine ve çantalarına sokmaktan çekinmiyorlar. Belki bir dahaki sefere kahve de götürebilsinler diye yanlarında küçük plastik torbalar getirirler. Ve bütün bunlar, şu ya da bu şekilde bizim ödediğimiz vergilerden karşılanıyor. İçlerinde kahvaltı etmeyip ya da öğle yemeğini yemeyip aç kurtlar gibi büfeye saldıranlar var, ama tabii ki bu benzetmeyle aç kurtlara hakaret etmek istemem."

56

Kaba kuvvet gösterisi, yalnızca bir kez oldu ve ne yazık ki kamuoyunda epeyce yankılandı. Blorna paraca desteklediği Ressam Frederick La Boche'un sergisinin açılışında Straeubleder ile karşılaştı. Blorna, Straeubleder'in yüzünde geniş bir gülümsemeyle yanına gelmesine karşın ona elini vermek istemedi. Ama öteki, elini zorla yakalayıp "Hay Tanrım, bu işi neden bu denli ciddiye alıyorsun? Sizi sürüngürecek değiliz. Ama sen kendi kendini sürüngürüyorsun," diye fısıldayınca Blorna gerçekten Straeubleder'in ağzının ortasına bir tane indirdi. Ardından hemen unutulması şartıyla bir çırpıda söyleyelim: Özel tahminlere göre Straeubleder'in burnundan dört ile yedi damla arasında kan aktı. Ama iş ne

yazık ki bu kadarla kalmadı. Straeubleder her ne kadar geri çekildiyse de bunun ardından, "Seni affediyorum, heyecanını göz önünde tutarak yaptıklarının tümünü affediyorum," dedi. Bu sözler, görünüşe bakılırsa Blorna'yı aşırı derecede sinirlendirmiş olmalı ki, görgü tanıklarına göre "ortalık karıştı." Straeubleder ve Blorna gibi kişilerin bulunduğu her yerde olduğu gibi orada da *Zeitung*'un bir fotoğrafçısı hazır bulunmaktaydı. Adı Kottensehl olan fotoğrafçı, vurularak öldürülen Schönner'in halefi olarak oraya gönderilmişti. Artık *Zeitung*'un karakteri bilindiği için bu fotoğrafın yayımlanmasına ve "Muhafazakâr Politikacı, Solcu Avukatın Saldırısına Uğradı" şeklinde bir manşet atılmasına da herhalde şaşmamak gerekir. Serginin açılışı sırasında Maud Straeubleder ile Trude Blorna arasında da bir çatışma oldu. Maud Straeubleder, Trude Blorna'ya, "Sana acıdığından emin olabilirsin, sevgili Trude," dedi; Trude B. ise Maud S.ye, "Acıma duygusunu da öbür duygularını sakladığın buzdolabına kaldır," diye karşılık verdi. Maud S. acıma, af ve yakınlık duyguları hakkında ona yine teminat vererek, "Hiçbir şey, hatta bu yaralayıcı sözlerin bile sana olan sempatimi azaltamaz," dedi. Trude'nin yanıt olarak söyledikleri ise aynen aktarılamaz, ancak işaretle geçiştirilebilir. Trude'nin söyledikleri, bir hanıma yakışır türden değildi. Trude B., Straeubleder'in çeşitli yaklaşma girişimlerinden söz etti, yüzüğü, mektupları ve "durmadan yüzgeri edilen bir talibin belli bir evde bıraktığı bir anahtarı" da ortaya attı. Bunu yapması, bir avukatın karısının da boyun eğmesi gereken sır saklama yükümlülüğüne karşı gelinmesi demekti. Sözün burasında tartışmakta olan hanımların arasına Frederick La Boche girdi ve onları yatıştırmaya çalıştı. Ressam, daha önceki olayda da soğukkanlı hareket etmiş, Straeubleder'in kanını bir kurutma kâğıdıyla silip kendi deyişiyle "*One minute*

piece of art"[1] olarak değerlendirmiş, adını da "İki erkek arasında uzun yıllar sürmüş bir dostluğun sonu" koyarak imzalamış, Blorna'ya –Straeubleder'e değil– şu sözlerle armağan etmişti: "Bunu satıp sarsılan bütçeni biraz düzeltebilirsin." Gerek sözü edilen son olay, gerekse girişte anlatılan kaba kuvvet gösterileri, her şeye karşın sanatın toplumsal bir işlevi bulunduğunu kanıtlamaya herhalde yeterlidir.

57

Belki çok üzücü, fakat gerçek: Sona geldiğimiz halde bir uyum sağlanamadığı gibi buna ilişkin bir umut da verilememektedir. Öykünün sonunda kaynaşma değil çatışmalar baş göstermiştir. Tabii ki bu durumda nasıl ve neden sorularının sorulmasını hoş karşılamak gerekir. Genç bir kadın keyifli, dahası neşeli bir halde bir danslı toplantıya gitmiş, toplantıdan dört gün sonra –burada amaç, yargılamak değil, okuyucuyu aydınlatmak olduğundan yalnızca olayların anlatılmasıyla yetinilecektir– katil olmuş ve eğer işin esasına inersek, buna gazetede çıkan yazılar yol açmıştır. Uzun, çok uzun bir süreden beri arkadaş olan iki erkek arasındaki hava gerginleşmiş, sonunda iş kavgaya kadar varmıştır. Bunların eşleri birbirlerine sert sözler söylemişlerdir. Sunulan acıma duyguları, dahası sevgiler geri çevrilmiş, hoş olmayan gelişmeler doğmuştur. Neşeli, dünyaya açık, yolculuğu ve lüksü seven bir insan, vücudundan kokular yayılacak

1. (İng.) Bir dakikalık sanat eseri. (Y.N.)

kadar kendine bakmamıştır! Hatta ağzının koktuğu bile saptanmıştır. Yine bu insan villasını satışa çıkarmış, rehin karşılığı para veren yerlerin yolunu tutmuştur. Karısı, sonunda işini yitireceğinden emin olduğu için başka bir iş bulabilmek amacıyla "bakınmaya" başlamıştır; bu yetenekli kadın, "iç mimari danışmanı" sıfatıyla, ama aslında bir tür satıcı olarak büyük bir mobilya firmasına girmeye bile hazırdır; ancak orada kendisine söylenilen şudur: "Hanımefendi, genellikle satış yaptığımız çevreler, sizin köprüleri atmış olduğunuz çevrelerdir." Kısacası, durum hiç iç açıcı değildir. Hach, henüz Blorna'ya söylemeye cesaret edemediğini, arkadaşlarına fısıldamıştır: Blorna, belki de olayların fazla içinde oluşu yüzünden savunma avukatı olarak kabul edilemeyecektir. Peki ne olacak, bunun sonu neye varacaktır? Katharina'yı ziyaret etme, onun –artık burada daha fazla susmanın gereği yok!– onun elini tutma olanağından yoksun kalınca Blorna'nın hali ne olacaktır? Artık bir noktada kuşku yoktur: Blorna, Katharina'yı sevmektedir. Katharina ise onu sevmemektedir. Üstelik Blorna'nın bu konuda en ufak bir şansı bile yoktur, çünkü Katharina, kendisini bütün varlığıyla "sevgili Ludwig"e adamıştır! Ayrıca burada, "elini tutma"nın tamamen tek yanlı olduğunu da belirtmek gerekmektedir; Blorna, Katharina'ya dosyalar ya da notlar verdiğinde elini onun elinin üstünde normalden birkaç saniye daha fazla bırakmaktadır, o kadar. Bu durumda uyum nasıl sağlanabilecektir? Blorna'nın Katharina'ya olan büyük eğilimi bile onun daha sık yıkanmasına neden olamamaktadır. Cinayetin işlendiği silahın nereden geldiğini yalnız ve yalnız kendisinin bulmuş olması bile –ki Beizmenne, Moeding ve yardımcıları bu konuda başarısızlığa uğramışlardı– Blorna için bir avuntu kaynağı olamamaktadır. Belki "bulmak" sözcüğü biraz abartılmış olmaktadır. Çünkü işin bu noktasında Konrad Beiters'in

kendi iradesiyle yaptığı bir itiraf söz konusudur. Beiters, itirafında eski bir Nazi olduğunu da açıklamıştır. Belki de –yine kendi söylediğine göre– şimdiye kadar dikkatlerin üzerinde toplanmamış oluşunu buna borçludur. Hitler zamanında Kuir'de yöneticilik yapmış, bu sayede Frau Woltersheim'ın annesine yardımı dokunabilmiştir; tabanca ise kendisine vaktiyle görevliyken verilmiş olan eski bir silahtır. Yalnız bir aptallıktır etmiş, sakladığı silahı zaman zaman Else ve Katharina'ya göstermiştir. Hatta arada sırada ormana gidip atış denemeleri yapmışlardır. Katharina, çok iyi bir nişancı olduğunu kanıtlamış ve Beiters'e daha genç kızken Atıcılar Derneği'nde silah kullandığını söylemiştir. Cumartesi akşamı Katharina ondan evinin anahtarını istemiş, bu isteğini anlayışla karşılamasını rica etmiş, biraz yalnız kalmak isteğini, kendi evini artık görmek bile istemediğini söylemiştir... ancak cumartesi gecesini Else'de geçirmiştir. Bu durumda tabancayı pazar sabahı *Sonntagszeitung*'u okuyup Bedevi kadını kılığına girerek Gazeteciler Lokali'ne gitmek üzere evden çıktıktan sonra almış olmalıdır.

58

Katharina, Blorna'ya olayı bütün ayrıntılarıyla anlattı. Ayrıca cinayetle Moeding'e gidişi arasındaki altı buçuk-yedi saati nasıl geçirdiğini de anlattı. Katharina her şeyi yazdığı ve davada kullanılmak üzere Blorna'ya verdiği için sözlerini kelime kelime iletebilme olanağı vardır:

"Gazeteciler Lokali'ne gitmekteki amacım onu bir kez görmekti. Böyle bir insanın, yaşamımı yıkmış olan bu insanın nasıl bir şey olduğunu, davranışlarını, konuş-

masını, içki içişini, dans edişini görmek ve bilmek istiyordum. Evet, daha önce Konrad'ın evine gittim, tabancayı aldım, dahası kendim doldurdum. Ormanda atış denemeleri yaptığımızda silahın nasıl doldurulacağını bana göstermesini istemiştim. Lokalde bir buçuk-iki saat bekledimse de, beklediğim adam gelmedi. Onu fazla itici bulduğum takdirde röportaja gitmemeye kararlıydım. Onu daha önce görseydim, gerçekten de gitmezdim. Ama o gelmedi. Sağdan soldan rahatsız edilmekten kurtulmak için lokalin sahibi olan Peter Kraffluhn'dan tezgâhın arkasında kendisine yardım etmeme izin vermesini rica ettim. Davetlerde zaman zaman başgarsonluk yaptığı için, onu ek iş yaptığım günlerden tanıyordum. Peter, tabii ki, *Zeitung*'un hakkımda yazdıklarını biliyordu ve Tötges geldiği takdirde bana işaret edeceğine söz vermişti. Karnaval olduğu için birkaç kez dansa da kalktım. Ancak Tötges'in gelmediğini görünce çok sinirlendim, çünkü onunla hazırlıksız buluşmak istemiyordum. Saat on ikide kalkıp eve gittim. Kir pas içindeki evimde kendimi çok kötü hissettim. Henüz birkaç dakika beklemiştim ki, kapı çalındı; açtığımda onu ansızın karşımda gördüm. Oysa kapıyı aşağıdan çaldığını ve böylece daha birkaç dakika vaktim olduğunu düşünmüştüm. Ama o, kapıyı asansörle yukarı çıktıktan sonra çalmıştı. Korkmuştum. Ne berbat bir herif olduğunu derhal anladım. Aynı zamanda yakışıklı olduğunu da hemen fark etmiştim. Fotoğraflarından siz de biliyorsunuz. Bana, 'Ee, söyle bakalım yavrum, şimdi ikimiz baş başa ne yapacağız?' diye sordu. Tek kelime söylemeksizin oturma odasına doğru geriledim. Arkamdan geldi ve 'Bana neden öyle hayalet görmüş gibi bakıyorsun, yavrum?' dedi. 'İstersen konuşmaya başlamadan önce bir fişekleyeyim seni!' Bu arada çantamın yanına gelmiştim; aklımdan, hadi fişekleyelim bakalım, diye geçirerek tabancayı çıkardım ve

derhal ateş ettim: İki-üç belki de dört kez ateş ettim. Kaç kez ateş etmiş olduğumu kesinlikle bilemiyorum, bunu polis raporundan okuyabilirsiniz nasıl olsa. Ben ateş etmeden hemen önce elini elbiseme uzatmıştı. Sakın bir adamın elini elbiseme uzatmasının benim için yeni bir şey olduğunu sanmayın, on dört yaşından, hatta daha öncesinden başlayarak evlerde çalışırsanız, bu alıştığınız bir şey olup çıkar: Ama bu herifin elini uzatması ve ondan sonra da 'fişeklemek'ten söz etmesi... Tabii bir tabanca çıkarıp ateş edeceğimi hiç beklememişti. Yarım saniye kadar sonsuz bir şaşkınlıkla bana baktıktan sonra yere düştü. Sanırım hemen ölmüştü. Tabancayı onun yanına atıp dışarı fırladım. Asansörle aşağıya indim, lokale döndüm. Çıkalı daha yarım saat bile olmadığı için Peter beni görünce şaşırdı. Ondan sonra yine tezgâhın arkasında çalıştım, dansa kalkmadım ve hep hayır, gerçek olamaz, olanlar gerçek olamaz, diye düşündüm. Ama gerçek olduğunu biliyordum. Peter arada yanıma geliyor ve 'Beklediğin herif bugün artık gelmez,' diyordu. Ben de, 'Evet, gelmeyeceğe benziyor,' diye karşılık veriyor ve umursamaz görünüyordum. Saat dörde kadar bira doldurmaya ve şarap şişelerini açmaya devam ettim. Ondan sonra Peter'e hoşça kal, demeden çıktım. Önce yakındaki bir kiliseye gittim. Orada belki bir yarım saat kadar oturup annemi, yaşadığı berbat hayatı; babamı, onun mızmızlığını, devlete, kiliseye, memurlara, subaylara, herkese ve her şeye hiç durmaksızın sövüp sayışını düşündüm. Sövüp sayardı, ama bu kişilerden birine işi düştüğünde önlerinde köpek gibi sürünmekten de çekinmezdi. Ondan sonra kocamı, onun Tötges'e anlattığı çirkeflikleri, hiç durmaksızın giysiler, motosikletler almak ya da salonlarda oyun oynamak için benden para koparmaya çalışan, bunun için peşimi bırakmayan kardeşimi düşündüm. Tabii okulda benim için hep, 'Bizim kırmızı

Katrin'ciğimiz,' diyen papazı da düşündüm; ne demek istediğini anlamaz, bütün sınıf güldüğü için de gerçekten kıpkırmızı kesilirdim. Evet, son olarak da Ludwig'i düşündüm. Ondan sonra kiliseden çıkıp ilk rastladığım sinemaya girdim. Sinemadan çıktıktan sonra, karnavalda insanın rahat oturabileceği tek yer olduğu için yine bir kiliseye girdim. Tabii evimde vurulan adamı da düşündüm: Ama düşünürken pişmanlık ya da acıma duymadım. Beni fişeklemek istemişti, ben de onu fişeklemiştim, öyle değil miydi? Bir an, geceleri bana telefon eden, zavallı Else'nin sürekli olarak rahatını kaçıran belki de bu herifti, diye düşündüm. Telefondaki sesi onunkine benzetir gibi oldum. Keşke bu noktayı öğrenmek için onu bıraksaydım da biraz daha konuşsaydı, diye aklımdan geçirdim. Ama neye yarayacaktı bunu öğrenmek? Ondan sonra canım ansızın koyu bir kahve içmek istedi. Café Bekering'e gittim. Ama salona değil, mutfak kısmına girdim, çünkü lokal sahibinin karısı olan Kaethe Bekering'i ev idaresi okulundan tanırım. Kaethe, çok işi olmasına karşın bana çok iyi davrandı. Bana kendi kahvesinden, hâlâ büyükannesinden gördüğü şekilde hazırladığı kahvesinden bir fincan verdi. Ama ondan sonra Zeitung'un yazdıklarından söz açtı. Bana iyi davranıyordu, ama yine de sanki yazılanların bir kısmına olsun inanmış gibi konuşuyordu. Yazılanların hepsinin yalan olduğunu herkes nereden bilecek? Ona açıklamaya çalıştımsa da beni anlamadı; yalnız göz kırparak, 'Sen bu herifi gerçekten seviyorsun,' dedi. Ben de, 'Evet,' diye karşılık verdim. Ondan sonra kahve için teşekkür edip çıktım. Dışarıda bir taksiye atlayıp Moeding'e gittim. İlk karşılaşmamızda o da bana karşı çok iyi davrandı."

Kendini "insanlığa angaje bir yazar" olarak tanımlayan Heinrich Böll, Alman savaş sonrası edebiyatının en önemli yazarlarından biridir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası Alman edebiyatının en önemli temsilcilerinden Heinrich Böll, savaşın anlamsızlığı, savaş sonrası yokluk yıllarındaki yurtsuzluk, işsizlik gibi konuları ve bunların yarattığı toplumsal ve ahlaki sorunları işlemiştir. 1974'te yayımlanan *Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru* ise, Böll'ün sorunların kaynağını kurulu düzende aramaya yöneldiği yapıtlarındandır. Kitap bir bakıma, Almanya'nın terörle yüz yüze geldiği, Baader-Meinhof'lu yılların ürünüdür. Tüm kişisel değerleri ayakları altına alınan, hem yakın çevresi hem de tüm toplum karşısında savunmasız bırakılan Katharina Blum'un tek suçu bir anarşistin sevgilisi olmaktır. Böll, satış uğruna yalan haber veren basına da, teröristleri izlerken anti-demokratik yollara başvuran polis ve yargı mekanizmasına da acımasız eleştiriler yöneltir. Özel yaşam karşısında medyanın sorumsuzluğunu ve güvenlik güçlerinin bireysel özgürlükleri kayıtsızca çiğnemesini evrensel bir yaklaşımla ele alarak eleştirir.

Kapak resmi: HENRI DE TOULOUSE-LAUTREC

ISBN 978-975-510-919-0

11 TL
KDV DAHİL